

Po cestách

mystiků

k lásce Boží

DOMINIKÁNI BOHOVĚDNÉHO UČILIŠTĚ V OLOMOUCI

Slovenská ul. 14
vydávají

NA HLUBINU

revue pro duchovní život a
náboženské otázky. Ročně 10
čísel po 72 str. Předplatné 26
Kč, studenti 15 Kč. Máme na
skladě ročník 1. – 9.

VÍTĚZOVÉ

Sbírka životů svatých a slu-
žebníků Božích. Ročně 10
životopisů za 28 Kč.

Dosud vyšly tyto životopisy,
jež možno také obdržeti
jednotlivě za 3 Kč,

Kontardo Ferrini,
Bl. Jan Sarkandr,
Sv. Karel Boromejský,
Bl. Zdislava,
Bratři Ratisbonnové,
Sv. Dominik,
Sv. Hildegarda,
Sv. Jeronym,
Marie Kosatíková,
Sestra Alžběta,
Biskup Ondřej Pražský,
Vico Necchi,
Sv. Vojtěch,
Marie Šchererová,
P. Odilo Pospíšil,
Sv. Bernard,
Světla Florencie,
Sv. Vincenc Ferr.,
Aug. Smičková,
Bl. Tomáš More,
Sv. František,
Pius X.,
František Xav. Paleček,
Žofie Svečínová,
Sv. Jan Křtitel de la Salle,
Sv. František Solano,
Bl. Imelda,
Sv. František Xaverský,
Eva Lavallièrová,
Sv. Ignác z Loyoly,
P. Janoušek CSSR.

FILOSOFICKÁ REVUE

Vůdce inteligence z dnešního
myšlenkového zmatku. Roč-
ně 35 Kč, studenti 20 Kč.

Po cestách mystiků
k lásce Boží

Sv. Bernard, Pojednání o lásce k Bohu

Neznámý mystik 13. stol., Mystická réva

Bl. Jan Ruysbroeck, Sedm stupňů lásky

Bl. Jindřich Suso, Knížečka o lásce Boží

Savonarola, Pojednání o Ježíšově lásce

Svatý Bernard z Clairvaux,

Pojednání o lásce k Bohu

PŘELOŽIL R. M. DACÍK O. P.

ÚVODEM

Žádný ze středověkých mistrů duchovního života neměl tak velký vliv na utváření středověké zbožnosti jako svatý Bernard,¹ slavný opat z Clairvaux, hlasatel křížových výprav, „poslední z Otců, rovnající se největším“, jak o něm řekl Mabillon. Hledáme-li, v čem spočívala velikost osobnosti tohoto hlasatele pokory a lásky, jakých mají opravdu málo téměř dvoutisícileté dějiny Církve, zdá se nám, že on sám naznačil tajemství této velikosti, když psal o pravé a nesprávné činnosti: „Jest se třeba stříci jak rozdávat, co jsme přijali pro sebe, tak zase zadržovati, co jsme přijali k rozdávání . . . Rozsýpáš a ničíš, jestliže dříve než jsi zcela plný, spěcháš rozlévati poloplný . . . Jsi-li tedy moudrý, ukaž, že jsi nádrž a ne průtokem. Neboť stoka téměř současně přijímá a vylévá, nádoba však čeká, až je naplněna a pak, co nadbývá, rozlévá bez vlastní škody . . . Věru, mnoho průtoků máme dnes v Církvi, nádrží však velmi málo . . . Chtějí dříve vylévati, než načerpali . . .“² Bernard rozléval z náplně pravdy a lásky, které čerpal u nohou Mistrových. Můžeme se divit pak jeho úspěchům, můžeme žasnout nad hloubkou a krásou jeho myšlenek, když vidíme, jak jsou proniknuty slovy a smyslem Písma, tedy pravdou Ducha svatého?

Pojednání o lásce k Bohu — *Tractatus de diligendo Deo* — náleží jak obsahem, tak zpracováním mezi nejlepší díla Bernardova. Není proto divu, že toto dílko, napsané kolem roku 1126, bylo už velmi záhy překládáno, zvláště do francouzštiny. Jde o předmět, který byl jeden z nejmilejších, jak vyznává světec sám v průvodním listě. Proto v něm vylil opravdu cele svou duši, pro niž láska k Bohu a Kristu byla opravdu životem. Což nepsal:³ „Veškerý pokrm duše je suchý, jestliže není zvlažen olejem jména Ježíš. Neslaný, není-li touto solí oso-

¹ Životopis vyšel od Dr. A. Fuchse ve sbírce Vítězové, Olomouc, 1935.

² *Sermo 18. Super Cantica.*

³ *Super Cantica s. 15.*

len. Jestliže píšeš, nelíbí se mi to, nečtu-li tu Ježíš. Ježíš je medem v ústech, líbezným zvukem v uchu, v srdci jásosem.“ Proto se tak rozjásala duše Bernardova, když mohla zpívat o důvodech, jakými jsme poutáni k milování Boha a o stupních, po nichž musíme dospět až tam, kdy už nic nebudeme milovat než Boha a sice pro něho samého.

Všichni jsou povinni milovat Boha, protože všem se dostalo mnoho milostí ať řádu přirozeného nebo nadpřirozeného. Proto ani nevěřící nejsou vyloučeni z této povinnosti. Co však říci o věřících, kteří byli nejen stvořeni, nýbrž i obdařeni milostí víry, která stéká z otevřených ran Krista na kříži? Jak velká musí být proto jejich láska. Bernard tu užívá textu Severa Milevského,⁴ podle něhož míra lásky Boží je milovati bez míry.

A právě proto musí růsti láska věřící duše a nabývat stále dokonalejší formy. Od prvního stupně, který představuje jen lidskou lásku, musí se pozvednout člověk za pomoci milosti k lásce Boha, jehož miluje pro dobrodiní, kterých se mu dostalo. Než tu se nesmí zastavit duše. Tato láska je ještě příliš nedokonalá. Je třeba vystoupit výše, na třetí stupeň a milovat Boha pro něho samého, nikoliv jen pro jeho dobro. Bůh sám musí být pohnutkou naší lásky. Než ani tu ještě není dokonána láska k Bohu; i sebe musí milovat duše jen pro Boha. A tak vystoupí na čtvrtý stupeň, o němž vyznává Bernard, že je ho těžko dosíci zde na zemi, ale že je údělem všech vyvolených ve vlasti nebeské.

Kniha sv. Bernarda je opravdu jednou z nejkrásnějších písní, jaké kdy byly zapěny o lásce k Bohu. Její krása je velká jak po stránce skladby — jak mistrně užívá na př. světec citátů Písma — tak po stránce obsahu. Nepochopí ji však dokonale, kdo ji neprožije. A k tomu je třeba nejen pomoci milosti, nýbrž i úsilí duše, jak zdůrazňuje stále svatý Učitel ve své nauce mystické.

R. D.

⁴ *Causa diligendi Deum Deus est; modus, sine modo diligere.* Text je mylně přepisován sv. Augustinovi, protože se nachází mezi listy (Ep. 109.), jemu připsanými.

PRŮVODNÍ LIST SVATÉHO BERNARDA, OPATA V CLAIRVAUX, K POJEDNÁNÍ O LÁSCE K BOHU

VZNEŠENÉMU MUŽI PANU HAYMERIKOVI, KARDINÁLU jáhnu svaté římské Církve a kancléři, opat Bernard řečený z Clairvaux, žítí v Pánu a v Pánu zemřítí.

Měl jste žádati ode mne modlitby a nikoliv řešení otázek, a já jsem jist, že jsem k obojímu neschopný. To ovšem praví vyznání, třeba nikoliv jednání. K tomu však — abych řekl po pravdě — vidím, že mi chybí to, co se zdá být nejnnutnější, píle a nadání. Líbí se však, vyznávám, že za tělesné žádáte si duchovní; kdybyste to ovšem raději učinil u spolehlivějšího! Poněvadž však bývá zvykem, že učení i neučení se takto vymlouvají a není snadné vědět, která výmluva pochází opravdu z nezkušenosti a která ze studu, jestliže to nedokáže poslušnost vykonaného díla, přijměte z mé chudoby, aby se nemyslelo, že jsem filosof, když mlčím.

Nelituji však, že odpovím na všechno. Jen na to, co se ptáte ohledně lásky k Bohu, odpovím, co on sám dá. To totiž i chutná sladčeji, pojednává se o tom bezpečněji, a poslouchá se užitečněji. Ostatní ponechejte pro pilnější.

Sv. Bernard, Pojednání o lásce k Bohu

I. PROČ A JAK TŘEBA MILOVATI

Chcete tedy ode mne slyšet, proč a jak má býti milován Bůh? Odpovídám: příčinou milování Boha je Bůh sám. A míra? — Milovati bez míry. Stačí to? Snad, ale pouze moudrému. Jsem však povinen i nemoudrým a proto, učiniv žádost moudrým, i ostatním musím dáti odpověď. K vůli těžko chápajícím nerozpakují se pojednati o tomto předmětu spíše rozvláčněji než hlouběji.

Řeknu tedy, že z dvojí příčiny jsme povinni milovat Boha pro něho samého, za prvé, že nic není spravedlivějšího a za druhé, že nic není užitečnějšího nad tuto lásku. Avšak tato otázka, proč třeba milovat Boha, rodí dvojí pochybnost a možno býti na vahách vzhledem k pohnutce naší lásky, zda jí má býti totiž zásluha Boží či náš vlastní prospěch. Ovšem na obojí odpovídám totéž: naprosto žádná jiná důstojná příčina lásky k Bohu mi nenapadá než on sám. Nuže, pojednejme nejprve o jeho zásluze.

II. PRVNÍ POHNUTKA LÁSKY K BOHU JE, ŽE ON NÁS DŘÍVE MILOVAL

Mnoho se zasloužil o nás, neboť sám sebe daroval nám bez jakékoliv naší zásluhy. A co lepšího mohl dát sám Bůh než sebe? Chceme-li tedy vědět hledající důvod lásky k Bohu, proč má právo na naši lásku, hlavní důvod je, že on nás nejdříve miloval. Zaslouhuje plně, aby mu byla splácena láska, uvážíme-li zvláště, kdo miloval, koho a jak.

Kdo? Není-li to ten, jemuž každý duch vyznává: Bůh můj jsi, neboť mých dober nepotřebuješ. Jak pravdivá je láska této Velebnosti, nehledající, co jest jejího!

Než komu se dostává této lásky? Praví se: Když jsme byli ještě nepřáteli, byli jsme smířeni s Bohem. Miloval tedy Bůh a zdarma a nepřátele.

Ale jak? Jak praví sv. Jan: Tak Bůh miloval svět, že jednorozeného Syna dal. A sv. Pavel: Jenž vlastního Syna nešetřil, nýbrž vydal ho za nás. A Syn mluvě o sobě dí: Větší lásky nemá nikdo nad toho, kdo dá svou duši za své přátele. Tak se zasloužil Spravedlivý za bezbožníky, Nejvyšší o nejnižší, Všemohoucí o slabochy.

Než řekne někdo, tak se zasloužil sice o lidi, ale nikoliv o anděly. Je to pravda, neboť toho nebylo třeba. Ostatně ten, jenž přispěl lidem v tak velké nouzi, zachránil anděly od této nouze. A jako ve své lásce dal lidem prostředky, aby nezůstali takovými, jakými byli, tak z téže lásky dal andělům, aby se nestali takovými, jakými jsme byli my.

III. I NEVĚŘÍCÍ JSOU POVINNI MILOVAT BOHA, NEB I ONI PŘIJALI TĚLESNÁ I DUCHOVNÍ DOBRA

Komu jsou tyto věci jasné, myslím, že je mu také samozřejmé, proč má býti Bůh milován, čili jak si zasloužil lásky. Třebaže jsou tyto věci skryty před nevěřícími, tož přece může Bůh snadno zahanbit

jejich nevděčnost nesčetnými svými dobrodiními, poskytnutými lidským potřebám a zřejmými smysly. Neboť kdo jiný dává pokrm každému žijícímu, světlo vidoucímu, vzduch dýchajícímu? — Ale bylo by pošetilé chtít vypočítávati nyní tyto věci, o nichž jsem právě řekl, že jsou nespočetné. Stačí nejdůležitější, jak jsem uvedl jako příklad: chléb, slunce, vzduch. Pravím nejdůležitější, ne že by byly nejvznešenější, nýbrž že jsou nejpotřebnější, totiž tělu. Vznešenější dobra má hledat člověk ve vznešenější části sebe, v duši. Jsou to: Vznešenost, rozum, ctnost.

Vznešeností v člověku nazývám svobodnou vůli, jež mu dává nejen přednost před ostatními živočichy, nýbrž i vládu nad nimi. Rozum jej uschopňuje poznati v sobě tuto vznešenost a rovněž, že není z něho. Konečně ctnost hledá horečně toho, od něhož jest, a drží jej pevně, jakmile jej nalezne. A tak můžeme pozorovat každou z těchto tří s dvojího hlediska.

Lidská vznešenost spočívá nejen v prvenství člověka v přírodě, nýbrž i v moci vládnouti, neboť strach před člověkem jest u všech živočichů na zemi. Moudrost jest dvojí, jestliže poznáváme tuto vznešenost nebo jiné dobro, že je v nás a že není od nás. Konečně i ctnost můžeme uvažovat s dvojího stanoviska, jestliže hledáme důsledně původce dober a jestliže najdouce jej, nerozlučně k němu přilneme.

Vznešenost bez moudrosti neprospívá, ba i škodí, chybí-li ctnost, jak následující odůvodnění ukáže. Neboť jakou slávu máš z toho, o čem nevíš, že to máš? A věděti, že máš, ale nevěděti, že to nemáš ze sebe, je sice sláva, ale ne před Bohem. Honosícímu se sebou samým praví apoštol: Co máš, cos neobdržel? Jestližeš však obdržel, proč se chlubíš, jako bys neobdržel. Chce ukázat, že nezasluhuje pokárání, kdo se chlubí tím, co má, nýbrž ten, kdo se chlubí, jako by to nedostal. Právě nazýváme marnou slávou tu, která docela po-

strádá pevného podkladu pravdy. Pravou slávu rozlišuje od této takto: Kdo se chlubí, nechť se chlubí v Pánu, to jest v pravdě. Neboť pravda jest Pán.

Obojí je tedy nutné, abys věděl, i co jsi i že nejsi ze sebe, abys totiž docela nezavrhoval chloubu, ale aby ses nechlubil bez důvodu.

Konečně se praví: Nepochopíš-li sama sebe, vyjdi za stády svých druhů. A věru, jestliže člověk pozdvižen ke vznešenosti nechápe jí, právem se může pro svou nevědomost srovnávat s dobytkem, jako jeho společník vzhledem ke své přítomné porušitelnosti a smrtelnosti. Proto tvor, neznaje sám sebe, počíná se přiřazovat k nerozumným stádům. Není si vědom své slávy, jež je uvnitř, a svou chtivostí se nechává vésti k věcem vnějším a smyslovým. Tak se stává podobný ostatním, poněvadž nechápe, že obdržel více než ostatní.

Proto nutno velmi se stříci této nevědomosti, která působí, že o sobě snad příliš nízce smýšlíme. Ale právě tak, ba ještě více jest se báti oné nevědomosti, kterou všechno sobě přičítáme a neprávem se domníváme, že máme všechno dobro, a to sami ze sebe. Ale více než tyto dvě nevědomosti je třeba zavrhnouti a proklíti onu domýšlivost, která svádí, abys vědomě a snad s rozvahou se odvážil hledat svou slávu v dobrech, jež ti nenáležejí, neboť, jsa jist, že nemáš nic ze sebe, neostýcháš se uchvátiti čest jiného. První nevědomost jest bez slávy. Druhá má sice slávu, ale ne u Boha. Avšak třetí zlo, které je již vědomě pácháno, je uchvacování toho, co náleží Bohu.

Ostatně tato vyzývavost se jeví o tolik těžší a nebezpečnější, že tato o Bohu neví, kdežto ona vyzývavost jím pohrdá. A o tolik je horší a zavržení hodnější než první nevědomost, že touto se družíme k dobytku, kdežto onou k ďáblům. Je to pýcha a největší hřích užívati darů, jako by nám byly přirozenými, přijmouti dobrodiní a uchvátiti slávu dobrodincovu.

Proto kromě těchto dvou, vznešenosti a rozumu, je třeba také ctnosti, jež je ovocem obou a její pomocí hledáme a držíme se toho, jenž je původce všeho a jako dárce je zaslouženě ve všem oslavován. Jinak člověk věda, co má činit, a nečině, bude velmi trestán. Proč? Poněvadž nechce mít rozum, nechce dobře činit. Raději na nepravost myslí na svém lůžku a věda určitě pomocí daru rozumu, že jeho dobra nejsou od něho, usiluje bezbožný otrok uchvátiti ba i vyrvati pro sebe slávu, jež náleží Pánu.

Je tedy jasno, že vznešenost bez moudrosti je naprosto neužitečná a rozum bez ctnosti záhubný. Avšak ctnostný člověk, jemuž není rozum na záhubu, ani vznešenost bez užitku, volá k Bohu a upřímně vyznává: Ne nám, Pane, ne nám, nýbrž svému jménu dej slávu. To znamená, nic si nepřivlastňujeme, Pane, z vědomosti, nic ze vznešenosti, nýbrž vše přičítáme tvému jménu, jež je pramenem všeho.

Než uchýlili jsme se téměř mnoho od svého předmětu, snažíce se ukázat, že i ti, kteří neznají Krista, mají dosti pohnutek z přirozeného zákona pro přijatá dobrodiní duchovní i tělesná, aby milovali Boha pro Boha. Shrňme tedy krátce, co bylo řečeno.

Který pohan by nevěděl, že od nikoho jiného nejsou ony potřeby pro tělo v tomto smrtelném životě, totiž životní prostředky, světlo, vzduch, než od toho, jenž živí každého tvora, jenž dává vycházení slunci na dobré i na zlé a déšť dává spravedlivým i nespravedlivým? Který bezbožník by se odvážil pokládati za původce vznešenosti, jíž září jeho duše, někoho jiného než toho, jenž praví v Genesi: Učiňme člověka k obrazu a podobě naší? A kdo by hledal jiného dárce rozumu než právě toho, jenž učí člověka moudrosti? Konečně, kdo se domnívá, že obdržel nebo může dostat dar ctnosti odjinud než od Pána ctností? Proto je neomluvitelný i každý pohan, jestliže nemiluje

svého Pána Boha z celého srdce, z celé duše a ze vši své síly. Ozývá se z nitra každého přirozená spravedlnost dobře známá rozumu, že totiž má cele milovat toho, o němž dobře ví, že jest mu povinen za vše, co jest.

Ale je to nesnadné, ba i nemožné, svými silami nebo silami svobodné vůle obrátiti cele ke službě Boží vůli, co jsme jednou od Boha přijali, a pohrdnout vlastní vůlí a nepokládat nic za své, neboť je psáno: Všichni hledají své. A opět: Smysly a myšlenky člověka jsou nakloněny ke zlému.

IV. KŘESŤANÉ MAJÍ VÍCE POHNUTEK K MILOVÁNÍ BOHA NEŽ NEVĚŘÍCÍ

Naproti tomu věřící plně chápou, jak naprosto nutný je jim Ježíš a to ukřižovaný. Objímajíce jeho lásku, jež přesahuje všechnu vědomost, a dívíce se jí, jsou zahanbováni. že nedávají za tak velké milování a povznesení ani to maličko, co sami jsou.

Komu je méně dáno, méně miluje. Žid nebo pohan nejsou daleko takovými pobídkami vedeni k lásce, jakých zakouší Církev, jež praví: Jsem raněna láskou. A opět: Hrozny mě posilte, jablky osvěžte, neboť láskou hynu. Vidí krále Šalamouna s korunou, kterou ho korunovala jeho matka. Vidí jednorozeného Otcova nésti si kříž. Vidí Pána vznešenosti zbitého a poplvaného. Vidí Původce života a slávy přibitého hřeby, probodeného kopím, pohaněného, jak konečně dává svůj milovaný život za své přátele. Pozoruje to vše a tím spíše proniká její duší meč lásky a volá: Posilte mě hrozny, osvěžte jablky, neboť láskou hynu. To jsou ona granátová jablíčka, jež trhá nevěsta, uvedena do zahrady Miláčkovy, se stromu života, jež dostaly chuť nebeského chleba a barvu Kristovy krve.

Vidí konečně smrt mrtvu a původce smrti vede-

ného v průvodu Vítězově. Vidí vyváděti zajatce z podsvětí na zemi a se země na nebesa, aby ve jménu Ježíšově klekalo každé koleno, nebešťanů, pozemšťanů i těch, již jsou v podsvětí. Pozoruje zemi, jež pod vlivem starého zlořečení plodila trny a bodláčí, jak znovu vzkvetla pod milostí nového požehnání. A při tom všem si vzpomene na verš: Pomoženo mi, tělo zase vzkvétá, radostně jej budu chváliti, a touží se občerstvit ovocem, jež natrhala na stromě kříže a květy zmrtevýchvstání, jejichž vůně obzvláště povzbuzuje Ženicha, aby ji častěji navštívil.

Konečně praví: Jak jsi krásný, Milý můj, rozkošný. Lůžko naše je z květů. Jasně ukazuje, že touží po tom, co značí lůžko, a slovy z květů zřejmě naznačuje, odkud doufá obdržeti, po čem touží. Nedoufá toho pro své zásluhy, nýbrž prostřednictvím květů Pole, jemuž požehnal Bůh. Kristus, jenž chtěl býti v Nazaretě znám a vychován, má rozkoš v květech. Raduje se nebeský Snoubenec z takových vůní a často vstupuje do komnaty srdce, jež nalezne vyzdobené takovým ovocem a posypané květy.

Kde totiž zpozoruje upřímné uvažování buď o milosti umučení nebo o slavném zmrtevýchvstání, tam velmi rád spočine. Vzpomínka na jeho ovoce je jako ovoce minulého léta — to znamená všech věků, jež uplynuly pod vládou hříchu a smrti — jež se objevuje konečně v plnosti času. Vítězná znamení zmrtevýchvstání jsou pak jako nové květy budoucího věku, jenž pod vlivem milosti oživuje v nové tělo. Tyto květy vydávají ovoce, jež zůstane na věky, při všeobecném budoucím vzkříšení na konci.

Praví: Zima již přešla, déšť ustal, odešel, květy vidět u nás. Chce říci, že letní čas se přiblížil s tím, jenž překročil mrazy smrti k jakémusi jarnímu počasí nového života, a volá: Hle, obnovuji všechno. Jeho tělo, zaseto ve smrti, vzkvetlo ve zmrtevýchvstání. Jeho vůně ihned nabývá síly vše vy-

práhlé na poli našeho údolí, zahřívá se studené, oživuje mrtvé. Z těchto nových květů a plodů a z plného pole, vydechujícího nejlíbeznější vůni, se raduje i Otec v Synu, jenž vše obnovuje, takže praví: Vůně mého Syna jest jako vůně plného pole, jemuž Hospodin požehává. Vpravdě plné, z jehož plnosti jsme všichni přijali. Nevěsta však důvěrněji než ostatní, kdykoliv se jí zachce, trhá květy a česá jablka a zdobí jimi duchovní statky svého nitra, aby líbezně vonělo lůžko, když vejde Ženich do srdce.

Chceme-li míti Krista častým hostem, musíme mít vždy srdce upevněno svědectvími naší víry, jak v milosrdenství Krista umírajícího, tak v jeho mocné zmrtvýchvstání. Tak praví David: O těchto dvou věcech jsem slyšel, že jest moc u Boha a milosrdenství pak u tebe, Pane. Svědectví o těchto dvou věcech jsou naprosto hodnověrná, neboť Kristus umřev pro naše hříchy, vstal z mrtvých k našemu ospravedlnění, seslal Ducha svatého k naší útěše a vrátí se jednou k dokonání naší spásy. Ukázal své milosrdenství umřev za nás, moc ve zmrtvýchvstání a oboje ve všech ostatních skutcích.

To jsou hrozny a jablka, jimiž touží býti posílena a osvěžena nevěsta. Cítí asi, že síla lásky může v ní snad pochladnouti a jaksí zeslábnouti, nebude-li chráněna stále takovými pobídkami, dokud nevzkročí do pokoje a nebude přijata toužebnými objetími, kdy řekne: Levice jeho je pod mou hlavou a pravice jeho mně objímá. Pocítí tehdy a pozná, že všechna svědectví o milování, jež při prvním příchodu Miláčkově přijala jako z levice, jsou nízká a opovržení hodná vzhledem k nesmírné sladkosti jeho objímající pravice. Okusí, co slyšela: Tělo nic neprospívá, duch však oživuje. Pozná, co četla: Na mne mysliti sladko jest nad med a míti mě za podíl plást medu převyšuje. A slova: Památka má bude od pokolení do pokolení praví, že dokud bude trvati přítomný věk, v němž pokolení přichází a pokolení odchází, ne-

bude chybět tato útěšná vzpomínka vyvoleným, jimž není dosud dovoleno požívatí plného občerstvení z jeho přítomnosti. Proto je psáno: Paměť tvé nesmírné dobroty hlásají. A bezpochyby jsou to ti, o nichž řečeno výše: Všechna pokolení chválí tvé skutky.

Vzpomínka tedy v pokolení věků, přítomnost v nebeském království. Tato jest slávou vyvolených, již dosáhli už cíle, ona je zatímni útěchou putujícího pokolení.

V. VZPOMÍNKA NA BOHA JE HOŘKÁ BEZBOŽNÍKŮM, ALE VELMI SLADKÁ DUŠI VĚŘÍCÍ

Avšak je důležité vědět, který druh lidí těží ze vzpomínky na Boha útěchou. Jistě ne lidé zvrácení a zlí, jimž se praví: Běda vám bohatým, neboť již máte své potěšení, nýbrž ti, již mohou opravdu říci: Nechce se dát potěšit má duše. A věří tomu plně, jestliže dodá: Vzpomínal jsem na Boha a byl jsem potěšen.

Je zajisté spravedlivé, aby ti, pro něž nemají původu časné věci, rádi mysleli na budoucí, a kteří pohrdají útěchami z dober pomíjejících, aby našli útěchu ve vzpomínce na věčnost. A to je pokolení hledající Pána, které nehledá svých zájmů, nýbrž tvář Boha Jakubova.

Duším hledajícím a vzdychajícím po přítomnosti Boha je nyní jeho přítomnost blízká a sladká, ne ovšem, aby je nasýtila, nýbrž aby více lačněly po tom, odkud by byly nasyceny. Totéž svědčí o sobě sám Pokrm slovy: Kdo mě požívá, bude dále lačnět. A kdo z něho požil, praví: Nasytím se, až se ukáže tvá sláva. Blahoslaveni, kteří nyní lačnejší a žízní po spravedlnosti, neboť jednou budou oni a ne jiní nasyceni.

Běda ti, pokolení zlé a zvrácené, běda ti, lidé pošetilý a nerozumný, jenž si i vzpomínku ošklivíš a jeho přítomnosti se lekáš! Právem. Nechceš

se nyní osvobodit z osidla lovců, neboť kdo chtějí býti bohati na tomto světě, upadají do osidla ďáblova. Nyní se můžeš zachránit před tvrdým slovem. — Ó slovo drsné, ó řeči tvrdá! Odejďte, zlořečení, do ohně věčného!

Jak tvrdá a drsná to slova proti těm, jež nám denně v chrámu připomínají jeho utrpení: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný. To znamená, kdo myslí na mou smrt a podle mého příkladu umrtvuje své údy na zemi, má život věčný. Nebo jinak: Budete-li se mnou trpěti, budete i královati.

A přece většina i dnes se obrací zády k těmto slovům a odchází odpovídajíc ne sice slovy, nýbrž skutkem: Tvrdá jsou ta slova, kdo je může slyšeti?

Tak lidé neustálené myslí, jejichž duch není Bohu věren, nýbrž spíše doufá v nejisté bohatství, zdráhají se slyšeti řeč o kříži a vzpomínka na umučení se jim zdá býti obtížná. Ale jak snesou pak tíhu onoho slova: Odejďte, zlořečení, do ohně věčného, jež je připraven ďáblu a jeho andělům? Ano, na koho padne tento kámen, toho rozdrťí.

Avšak spravedliví dojdou požehnání, kteří s apoštolem usilují se líbiti Bohu, ať jsou v těle nebo kromě těla. Uslyší na konec: Pojděte, požehnaní Otce mého atd. Tu lidé, kteří nechránili svého srdce, zakusí pozdě, jak bylo vzhledem k této bolesti jeho Kristovo sladké a břímě lehké, jemuž jako těžkému a obtížnému odepřeli podložiti tvrdou šíji.

Nemůžete, bídní otroci mamony, radovati se zároveň v kříži Pána našeho Ježíše Krista a doufati v poklady peněz; jíti za zlatem a okoušeti, jak libý jest Pán. A poněvadž necítíte při vzpomínce jeho sladkosti, pravděpodobně ucítíte hořkost z jeho přítomnosti.

Ale věrná duše dychtivě touží po jeho přítomnosti, libě spočívá ve vzpomínce na něho, a dokud není uschopněna patřiti tváří v tvář na slávu Boží, raduje se z potupného utrpení kříže.

Tak, ano, tak nevěsta a holubička Kristova hová si zatím a spí uprostřed dober, neboť obdržela prozatím ze vzpomínky na nadbytek tvé libosti, Pane Ježíši, stříbrná křídla, totiž lesk nevinnosti a cudnosti a doufá nadto, že bude doplněna její radost, až bude patřit na tvou tvář. Tam se bude její peří vzadu lesknout zlatem, až uvedena s radostí v jas světců, bude plněji ozářena leskem Moudrosti. Právem se tedy již nyní chlubí: Levice jeho je pod mou hlavou a jeho pravice mě obejmě.

Pod levicí si představuje vzpomínku na jeho lásku, nad níž není větší, poněvadž dal život za své přátele. Pod pravicí si představuje blažené patření, jež slíbil svým přátelům, a radost z přítomnosti Velebnosti. Právem obožující patření na Boha, ona neocenitelná rozkoš z jeho přítomnosti se pokládá za pravici, o níž se radostně pěje: Plno rozkoše v pravici tvé vždycky. A právem se umísťuje v levici ono podivuhodné milování neustále připomínané a pamětihodné, neboť dokud neodejde nepravost, v něm spočívá a si hová nevěsta.

Je vhodné, že je Ženichova levice pod její hlavou, aby se na ní spolehla a opřela, totiž pozornost její duše, aby se neobracela a neklonila k tělesným a světským tužbám, poněvadž smrtelné tělo obtěžuje duši a zemský stánek dolů stlačuje mysl velmi starostlivou. Neboť co jiného působí úvaha o tak velkém a nepovinném milosrdenství, tak zdarma prokazovaném a tak vyzkoušeném milování, tak nepředvídaném povznesení, tak nepřekonatelné vlídnosti, tak úžasné sladkosti? — Co, pravím, způsobí pečlivá úvaha o tom všem, než že duši uvažujícího úplně osvobodí ode vší špatné lásky a milosrdně strhne k sobě, prudce nadchne a učiní schopnou pohrdati mimo ni vším, po čem může toužit, aniž by jí nepohrdala.

Není tedy divu, že ve vůni těchto mastí nevěsta běží rychle, miluje žhavě a zdá se jí, že málo miluje, jsouc tak milována, i když se cele oddá jeho

lásce. Ne neprávem. Jak malá to odplata za takovou lásku takového Milovníka, jestliže se cele sebere k oplacení lásky nepatrný prach, jež předchází v lásce ona Vznešenost a na nějž pohlíží zaujata cele jeho spásou!

Konečně Bůh tak miloval svět, že Jednorozeného daroval. Není pochyby, že to platí o Otci. Rovněž: Dal na smrt svůj život. Jistě mluví o Synu. Praví také o Duchu svatém: Duch Utěšitel, jehož pošle Otec, ten vás naučí všemu a připomene vám vše, co jsem vám mluvil. Miluje tedy Bůh a miluje cele, poněvadž miluje celá Trojice. A musíme to říci o nekonečném a nechochopitelném, poněvadž o jednoduchém.

VI. POVINNOST LÁSKY

Uvažujete tedy o tom, myslím, že jasně poznává, proč třeba milovat Boha, totiž proč zasluhuje naší lásky. Avšak nevěřící, neznaje Syna ani Otce, nezná ani Ducha svatého, neboť kdo nectí Syna, nectí ani Otce, jenž ho poslal, a ani Ducha svatého, jehož poslal onen. Není tedy divu, že méně miluje toho, jehož méně poznává. Avšak i on ví dobře, že cele náleží tomu, o němž ví, že je původcem všeho jeho bytí.

A co já? — Ví, že Bůh je nejen nezištným dárce mého života, nejštedřejším jeho spravovatelem, tichým těšitelem, pečlivým ředitelem, nýbrž nad to i nejštedřejším Vykupitelem, věčným zachovatelem, obohatelem, oslavitelem.

Je psáno: U něho je hojné vykoupení. A opět: Vešel jednou provždy do velesvatyně, zjednav vykoupení věčné. A o zachovávání: Neopouští svých svatých, vždy je chrání. A o štědrosti: Míru dobrou a natlačenou a natřesenou a vrchovatou dají vám do klína. A opět: Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteří ho milují. A o oslavení: Oče-

kávejme Spasitele Pána našeho Ježíše Krista, jenž promění naše ubohé tělo, aby bylo podobno jeho oslavenému tělu. A jinde: Utrpení nynějšího času nejsou ničím proti budoucí slávě, která se zjeví na nás. A opět: Nynější soužení naše, které jest pomíjející, lehké, zjednává v nesmírné míře slávu věčnou, nesmírnou, ježto nehledíme k tomu, co jest viditelné, nýbrž neviditelné.

Co dám Pánu za toto všechno? Rozum a přirozená spravedlnost nutí člověka, aby se cele dal tomu, od něhož cele pochází, a aby jej miloval všemi svými schopnostmi. Víra mně praví, že tím více má být milován, oč více jej poznávám nad sebou, neboť věřím, že mi dal nejen mne, nýbrž i sebe.

Konečně ještě ani nenadešel čas víry, ještě se nedal poznat Bůh v těle, nezemřel na kříži, ještě nevstal z hrobu a nevrátil se k Otci, ještě, pravím, nám neukázal svou velkou lásku, tu, o níž jsme již mnoho mluvili — a již tehdy přikázáno člověku milovat Boha z celého srdce, z celé duše a ze všech sil, to znamená: ze všeho, co jest, co ví, co může. A není Bůh nespravedlivý, jestliže požaduje nazpět své dílo a své dary. Neboť jak by mohlo nemilovat dílo umělce, bylo-li by k tomu uschopněno? A proč by nemilovalo ze všech svých sil, jestliže by naprosto nic nemohlo, než z jeho dobroty? A k tomu, že bylo stvořeno z ničeho, zdarma, v takové důstojnosti, to objasňuje povinnost milovat a její provádění činí naprosto spravedlivým.

Avšak jak rozmnožil Bůh svá dobrodiní, když podle svého velkého milosrdenství spasil lidi i zvířata, totiž nás, kteří jsme zaměnili svou slávu za obraz telete požírajícího trávu, připodobnili jsme se hříchem nerozumným zvířatům. Jestliže však cele mu náležím za to, že mě stvořil, co mu dám za to, že mne obnovil a to takovým způsobem? Nebyl jsem tak snadno obnoven jako stvořen. Neboť nejen o mně, nýbrž o všem stvoření je psáno:

Řekl a jest učiněno. Avšak ten, jenž mě pouhým slovem stvořil, při obnovení řekl mnoho, učinil podivuhodné věci, snášel muka a nejen muka, nýbrž i znehodnocení.

Co tedy dám Pánu za vše, co mi učinil? — Při prvním úkonu mi dal mne, při druhém sama sebe. A dává mi sebe, vrátil mi mne. Byl jsem dán a vrácen sobě a jsem povinen za to dát sebe a dvakrát. Avšak co dám za to, že mi dal sebe? — Neboť kdybych se tisíckrát dal, co jsem vůči Bohu?

VII. DRUHÁ POHNUTKA LÁSKY K BOHU: JE NAŠÍM NEJVYŠŠÍM DOBREM

Zde nejdříve pozoruj, jakou měrou, ba jak bez míry si zasloužil Bůh, aby byl od nás milován, jenž — abych krátce zopakoval, co řečeno — ač tak vznešený, první nás miloval, tak nesmírně a zdarma, nás tak maličké a ubohé. Proto jsem řekl na počátku, jak si vzpomínám, že míra lásky k Bohu je milovati bez míry.

Konečně spěje-li milování, jež se odnáší k Bohu, k Nezměrnému, k Nekonečnému — vždyť Bůh je nekonečný a nezměrný — jaká, prosím, by měla být hranice a míra lásky? A co na to řekneme, že sami již nemilujeme zdarma, nýbrž splácíme dluh? Miluje tedy Nezměrnost, miluje Věčnost, miluje nejvyšší Láska k vědomosti — miluje Bůh, jehož velikost nezná hranice, jehož moudrost je neomezená, jehož pokoj přesahuje všechno pomyšlení; a my bychom spláceli, omezujeme svou lásku?

Chci tě milovat, Pane, má sílo! Hospodin tvrz má je a mé útočiště, on je také vysvoboditel můj. Tys zkrátka mé vše, po čem možno toužit a o čem možno říci, že zaslouhuje lásky. Můj Bože, mé útočiště, kéž tě miluji za tvé dary mírou svou méně sice spravedlivou, avšak alespoň podle veškeré své schopnosti. Nemohu sice tak, jak bych měl, přece však dej co nejvíce. Budu moci tím více,

čím více ty mi ráčíš dáti, nikdy však, jak zasluhuješ. Tvé oči viděly mou nedokonalost, avšak přece ve tvé knize jsou zapsáni všichni, kdo činí, co mohou, třebaže nejsou schopni toho, co by měli.

Myslím, že je dosti jasné, jakou měrou má být milován Bůh a jak si toho zasloužil. Pravím, jak si toho zasloužil; ale kdo dovede tuto velikost zásluh poznat, pochopit, vypovědět?

Nyní vizme, jaký prospěch máme z lásky k němu. Avšak jaký je rozdíl mezi tím, co vidíme, a skutečností! Než přece nemůžeme mlčet o tom, co je zjevné, třebaže nepoznáváme věc tak, jak jest. Když jsme se shora tázali proč a jak má být milován Bůh, řekl jsem, že otázka proč obsahuje dva pojmy a že se možno tázati: jak totiž zasluhuje naší lásky a jaký je pro nás z ní prospěch. Promluvil jsem o zásluze Boží ne jak bylo spravedlivé, nýbrž jak mně bylo dáno, a zbývá promluvit o odměně, která bude rovněž dána.

Nemilujeme Boha bez odměny, třebaže jej máme milovat bez nároku na odměnu. Pravá láska nemůže být prázdná, ale také ne nádenická, poněvadž nehledá svých zájmů. Je to vznětí srdce, ne obchodní smlouva. Nezáskáváme jí a ona sama nezáskává smlouvou. Je dobrovolná a činí nás podobné sobě. Pravá láska je spokojena sama sebou. Má za odměnu to, co miluje. Neboť cokoliv se ti zdá, že miluješ pro něco jiného, to zajisté nemiluješ samo o sobě, nýbrž vzhledem k cíli. Pavel nekáže evangelium, aby jedl, nýbrž jí, aby mohl kázat evangelium, poněvadž nemiluje pokrmu, nýbrž evangelium. Pravá láska nežádá odměny, nýbrž zasluhuje. Odměna se slibuje ještě nemilujícímu, je povinná milujícímu a sděluje se tomu, kdo setrvává.

Ostatně chceme-li získati jiné svým obyčejným zájmům, slibujeme odměnu svým odpůrcům a ne svým příznivcům. Kdo by se domníval, že třeba odměniti člověka za to, co chce i sám od sebe? Nikdo na příklad nemusí navádět hladového k jíd-

lu, žíznivého, aby pil, nebo matku, aby nakočila dítě, syna svého života. Anebo kdo by se domníval, že prosbou nebo odměnou je třeba pohnouti někoho, aby ohrazoval svou vinici, nebo okopával strom aneb stavěl dům? Čím více duše milující Boha nežádá jiné odměny své lásky než Boha? Neboť žádá-li něco jiného, jistě miluje to jiné a ne Boha.

VIII. TOUHA PO KLAMNÉM DOBRU

Nerozumnému tvorů je vrozen sklon vždy podle své výše a úmyslu toužiti po vyšším a nespokojiti se věcí, které něco chybí, takže třeba dát přednost jiné. Neboť i kdo má na příklad hezkou manželku, zvědavým okem nebo v duchu pohlíží na krásnější, kdo je oděn v drahocenný šat, touží po drahocennějším, a držitel velikého bohatství závidí bohatšímu. Viz, jak mnozí obohacení statky a úspěchy, jak k tomu den ze dne hromadí pole k poli a s nekonečnou žádostivostí rozšiřují své hranice. Viz i ty, kdož přebývají v královských domech a prostranných palácích, jak přesto denně pojí dům k domu a s nepokojnou dychtivostí stavějí, bourají a mění stavby čtyřhranné v okrouhlé. A zda nevidíme, jak lidé povýšení počtami a nenasytnou ctižádostí více a více všemi silami se snaží výše?

A tomu všemu není konce, poněvadž nic z těchto částečných věcí není nejvyšší nebo nejlepší. Čemu se tedy divit, jestliže nižšími a horšími není spokojen, kdo nemůže spočinouti v Nejvyšším a Nejlepším?

Avšak to je nesmyslné a známkou nejvyšší omezenosti, honiti se stále za tím, co nás nikdy nemůže, nepravím, nasytit, nýbrž ani zmírnit touhu. Budeš-li míti něco z těchto věcí, nicméně budeš toužit po tom, čeho nemáš, a vždy budeš vzdychat nepokojně po tom, co ti bude chybět. A tak se

stává, že duch se toulá středem různých klamných útěch a marnou námahou a rozptýleními se unavuje, avšak svůj hlad neukájí. Cokoliv hladovec spolknul, zdá se mu to nepatrným proti tomu, čeho by potřeboval k nasycení, a vždy právě tak je sužován touhou po tom, čeho se mu nedostává, jako po labužnickém užití toho, co má. Komu se však dostane všeho? Ač je toho maličko, co kdo namáhavě získal, tož přece to drží se strachem a není jist, kdy to s bolestí ztratí. Avšak jist, že jednou ztratí.

Tak „přímou“ cestou spěje zvrácená rozkoš k nejvyššímu dobru, spěchá, odkud by byla naplněna? Nebo spíše si s ní v těchto oklikách pohrává marnost a klame ji nepravost? Chceš-li tak naplniti své touhy, to znamená, chceš-li uchvátiti to, co by tvou touhu úplně vyplnilo, nač se pokoušeti o ostatní? Běžíš neschůdnými cestami a zemřeš dříve, než touto oklikou dospěješ touženého cíle.

Touto oklikou chodívají bezbožníci, přirozeně toužíce nasytiti svou touhu a hloupě zavrhujíce, co by ji přiblížilo k cíli. Pravím k cíli; ne částečnému, nýbrž konečnému. Proto nespěchají spočinouti v blaženém cíli, nýbrž vyčerpávají se zbytečnou námahou. Majíce větší rozkoš ze zevnějších věcí než z jejich Původu, raději chtějí vším projít a ze všeho okoušet, než aby se snažili dospěti k samému Pánu veškera.

A to by dospěli, kdyby se mohlo vyplnit jejich přání, aby totiž obdrželi každý všechno mimo Původce všeho. Tímže totiž zákonem své žádostivosti, jímž si každý zvykl v ostatních věcech toužiti více po tom, co nemá, než co má, jakmile by vše obdržel a pohrdnul vším, co je na zemi i na nebi, konečně by pravděpodobně běžel k Bohu samému, jenž mu chyběl. Pak by zde spočinul, neboť jak mimo něho není žádného klidu, tak nyní již žádný neklid neznepokojuje. Řekl by jistě: Mně pak spočinouti v Bohu jest dobrem. Řekl by: Co bych jiného chtěl na nebi a co na zemi kromě

tebe? A rovněž: Bůh bude skálou mou a dílem mým na věky.

A tak, jak řečeno, k nejvyššímu dobru by dospěl každý, kdo touží, kdyby totiž napřed mohl dosíci vše, co touží mimo toto dobro. Avšak poněvadž příliš krátký život a příliš malá síla a příliš četný počet uchazečů činí to naprosto nemožným, zajisté dlouhou cestou a marnou námahou se potí, zatím co všeho si žádají, všeho chtějí dosíci, nejsou s to přijíti k cíli všech tužeb.

A kéž by chtěli dosíci všeho v duchu a ne zkoušením! To by snáze mohli a ne nadarmo. Neboť rozum je o tolik rychlejší než tělesné smysly, o kolik i prozíravější a k tomu je dán, aby smysly i všechno předcházel, a aby se smysly ničeho neodvážily dosíci, čeho dříve rozum neuznal za užitečné. Proto, myslím, je řečeno: Všechno zkoušejte, co je dobré, podržte. Má totiž rozum předvídat a smysly mají jít za svou touhou jen po předběžném úsudku rozumu. Jinak nevystoupíš na horu Páně a nebudeš stát na jeho svatém místě, poněvadž jsi přijal nadarmo svou duši, to jest, duši rozumovou, poněvadž jako dobytek jsi následoval smyslů, nechávaje rozum nečinný a v ničem neodporující. Čí kroky nepředchází rozum, běží síce, ale mimo cestu, a proto pohrdnuvše radou apoštolskou neběží, aby dosáhli cíle. A kdy jej mohou dosíci, když jej nechtějí, leč až po všem? Je to křivá cesta s nekonečnými oklikami chtějí nejdříve všechno zkusiti.

IX. CESTA SPRAVEDLIVÉHO

Tak ovšem nejedná spravedlivý. Slyše totiž nadávky mnohých, jež ho obkličují — neb je mnoho, kdo kráčejí širokou cestou vedoucí k smrti — sám si vyvolil královskou cestu, neuchyluje se ani napravo ani nalevo.

Konečně, jak svědčí prorok, je cesta spravedli-

vého přímá: Stezka spravedlivého je rovná. Jdou jí ti, kdož se spasným prospěchem ukracující se užitečně cestu vyhýbají se této neužitečné oklice, volíce slovo krátké a zkracující: netoužiti po všem, co vidí, nýbrž prodati spíše, co mají, a rozdati chudým. Blahoslavení chudí, neboť jejich jest království nebeské. Všichni sice běží, ale mezi běžícími možno rozlišovat.

Konečně zná Pán cestu spravedlivých, kdežto cesta bezbožných končí záhubou. A proto lepší jest pro spravedlivého jeho maličko než velké bohatství pro hříšníka, neboť — jak praví moudrý a zakouší hlupák — kdo miluje peníze, nenasytí se jimi, ale kdo lačnější a žíznější po spravedlnosti, budou nasyceni. Neboť spravedlnost jest pro člověka užívajícího rozumu pokrmem životním a přirozeným.

Avšak peníze nekonejší ani nezmenšují hladu duševního, jako vítr hladu tělesného. Kdybys viděl hladového člověka, jak má nastaveno hrdlo větru a loká vzduch, aby tím ukojil hlad, zda bys nemyslel, že blázní? Tak je nemenší bláznovství, kdybys myslel, že nasytíš rozumnou duši jakýmkoliv věcmi hmotnými. Co může získat duch od těla? Ani tělo se nemůže nasytit věcmi duchovními, tak jako duch věcmi tělesnými.

Dobrořeč, duše má, Hospodinu, jenž nasycuje dobrem tvou žádost. Nasycuje dobrem, povzbuzuje k dobru, udržuje v dobru, předchází, podpírá, uspokojuje. Sám působí, že toužíš, sám jest, po čem toužíš.

Řekl jsem shora, že příčina lásky k Bohu jest Bůh sám. Správně jsem řekl, neboť je příčinou i výtvořnou i směrnou. Sám dává příležitosti, sám tvoří vznět, sám splňuje touhu. Sám způsobil, nebo lépe řečeno, je k tomu, aby byl milován, v něho doufáme, jehož méně šťastněji jednou milovat, abychom nyní nemilovali nadarmo. Jeho láska i připravuje i odměňuje naši. Velmi milostivě předchází, velmi spravedlivě odplácí, velmi blaze je

očekáván. Je bohatý ke všem, kdož ho vzývají, a nemá nic lepšího nad sebe sama. Sebe dal za zásluhu, sebe uchovává pro odměnu, sebe předkládá k nasycení svatým duším, sebe v díle vykupitelském dává za zajatce.

Dobrý jsi, Pane, duši hledající tě; co tedy té, jež tě nalézá? Avšak to jest podivné, že nikdo není schopen tě hledat, jestliže tě dříve již nenalezl. Chceš tedy býti nalezen, abys byl hledán; hledán, abys byl nalezen. Můžeš sice býti hledán a nalezen, ale nelze tě předejít. Neboť, i když pravíme: Z jitra předchází tě má modlitba, tož přece není pochyby, že každá modlitba je vlažná, nepředchází-li ji vnuknutí.

Zbývá ještě říci, odkud vychází naše láska, neboť, kde se dokonává, je již řečeno.

X. PRVNÍ STUPEŇ LÁSKY, NA NĚMŽ ČLOVĚK MILUJE SEBE PRO SEBE

Láska je přirozená vášně, jedna ze čtyř.¹ Jsou známé, netřeba je jmenovati. Jistě je tedy spravedlivé, aby to, co je přirozené, především sloužilo Původci přírody. Proto je také vyřčeno první a největší přikázání: Milovati budeš Pána Boha svého. Avšak, poněvadž přirozenost jest velmi křehká a slabá, je nutkána sloužit předně sobě samé. Je to láska tělesná, již člověk především miluje sama sebe pro sebe. Nechápe totiž dosud nic než sebe, jak je psáno: Nejdříve, co je zvířecí a pak duchovní. A není to přikázáno zákonem, nýbrž vloženo v samu přirozenost. Neb kdo měl své tělo v nenávisti?

Avšak jestliže — jak bývá obyčejně — táž láska počne býti příliš srázná a nevázaná a naprosto ne-

1. Sv. Bernard podle starých zná pouze čtyři vášně: lásku, strach, radost a zármutek, z nichž vycházejí všechny ostatní, kdežto podle sv. Tomáše rozeznáváme jedenáct druhů vášně. Vytykají někdy sv. Bernardu, že tuto zcela přirozenou lásku, tělesnou, klade jako první stupeň lásky k Bohu (Srov. Pourrat, *La spiritualité chrét.* II. 47). Než další výklad o tom, jak milost pozvedne tento přirozený cit na úroveň božskou, činí přijatelnou teorii světcovu.

spokojena řečištěm nutnosti, a je vidět, jak široko zaplavuje i pole rozkoše nedovolené, ihned se nadbytek mírní příkazem: Milovati budeš bližního jako sama sebe. A je to velmi spravedlivé, aby účastník přirozenosti nebyl neúčasten ani jeho milosti, zvláště milosti vštípené v přirozenost. Zdráhá-li se člověk bratrovým, neříkám, potřebám, nýbrž zálibám vyjítí vstříc, nechť očistí nejdříve své, nechce-li být zrádcem. Kolik chce, ať si dopřeje, jen když rovněž tolik i bližnímu bude hledět, aby se dostalo.

Dává se ti, člověče, uzda zdrženlivosti zákonem života a pořádku, abys nešel za svými choutkami a v nich nezahynul, abys dobry přírody nesloužil nepříteli duše, to jest žádostivosti. Jak daleko spravedlivěji a čestněji jednáš, jestliže se sdílíš o ně spíše s jejich účastníkem, t. j. s bližním, než s nepřítelem! A to, kdyby ses podle rady moudrého odvrátil od svých žádostí a podle nauky Apoštolovy byl spokojen s živobytím a šatem, poneháhu by ses nerozpakoval zbaviti svou lásku tužeb tělesných, jež bojují proti duši. Zajisté, co odejmeš nepříteli své duše, nebudeš váhat uděliti účastníku tvé přirozenosti. Tehdy bude tvá láska i zdrženlivá i spravedlivá, jestliže neodpíráš potřebám bratrovým, co odejmeš vlastním choutkám. Tak smyslná láska se stává i společenskou, když se zajímá o společné.

Jestliže však sdíleje se s bližním pocítíš snad nedostatek i v potřebném, co učiníš? Co jiného, než že se vši důvěrou budeš žádat od toho, jenž dává všem nadbytečně a ochotně, jenž otvírá svou ruku a naplňuje každého tvora požehnáním. Nelze také pochybovat, že rád pomáhá v nouzi, jenž nechybí ani mnohým postaveným v nadbytku.

Konečně praví: Nejdříve hledejte království Božího a jeho spravedlnosti a toto všechno vám bude přidáno. Slibuje dáti ochotně nutné tomu, kdo se omezí ve zbytečném a miluje bližního. To totiž znamená hledati nejdříve království Božího a vzý-

vati je proti tyranu hříchu, vzíti na sebe raději jeho cudnosti a střízlivosti, než nechati ve smrtelném těle vládnouti hřích. Dále pak i to náleží ke spravedlnosti, nesvářiti se s tím, s nímž máš stejnou přirozenost.

Aby však byla dokonalá spravedlnost v milování bližního, je nutno milovat ho pro Boha. Jak může někdo milovat bližního ryzí láskou, kdo ho nemiluje v Bohu? A dále v Bohu nemůže milovat, kdo nemiluje Boha. Je třeba, aby byl Bůh napřed milován, aby v Bohu mohl býti milován i bližní. Bůh, jenž vše dobré činí, působí i to, aby sám byl milován. Činí to takto.

Kdo stvořil přírodu, ten ji i zachovává. Neboť byla tak stvořena, aby měla neustále nutného ochránce, jenž byl jejím stvořitelem, aby naprosto nemohla bez něho trvat, jež nemohla se bez něho stát. Aby o tom všem tvor věděl a proto si zpupně nepřivlastňoval dobrodiní Stvořitelova — (kéž se to neděje!) — chce též Stvořitel člověka vycvičit utrpením podle vysoké, ale spasné rady, aby, když klesne člověk a přispěje mu na pomoc Bůh, byl člověk od Boha osvobozen a Bůh od člověka, jak jest hodno, ctěn. Praví totiž: Vzývej mne v den soužení a já tě vytrhnu z něho a budeš mě ctít.

Tak se stává, že člověk zvířecí a tělesný, jenž neumí mimo sebe nikoho milovat, i Boha počne milovat aspoň pro sebe, poněvadž v něm, jak často zakusil, může všechno a bez něho nemůže ničeho. A že vše může v něm, to mu prospívá.

XI. DRUHÝ A TŘETÍ STUPEŇ LÁSKY

Miluje již duše Boha, ale zatím pro sebe, ne pro něho. Jest však moudré věděti, co můžeš s jeho pomocí, aby ses uchoval pro něho neporušený, jenž tě zachovává bez pohromy. A přiřene-li se časté soužení a z něho častá prosba k Bohu a od

Boha rovněž dosažení častého vysvobození, zda může nezměknouti milostí osvoboditelovou i srdce ocelové nebo kamenné, tolikrát zachráněné, aby člověk nemiloval Boha pouze pro sebe, nýbrž i pro něho?

Poněvadž máme mnoho potřeb, je nutno, aby člověk často v modlitbách navštěvoval Boha a okoušením při návštěvě poznával, jak libý jest Pán. Tak se stává, že k čistému milování Boha více nutí již dříve ochutnaná jeho libost než naše potřeba, jak je tomu na příkladě samaritánů, řkoucích ženě zvěstující, že je zde Pán: „Věříme již nikoliv pro tvoji řeč, neboť sami jsme slyšeli a víme, že tento jest vpravdě Spasitelem světa.“ Tak, pravím, i my podle jejich příkladu promlouvajíce ke svému tělu řekneme po právu: „Již nemilujeme Boha, protože ty ho potřebuješ, nýbrž sami jsme okusili a víme, jak libý jest Pán.“

Potřeba jaksi mluví za tělo a podává zprávu o dobrodiní, jež okouší a schvaluje. V takovém rozpoložení myslí nebude již těžké plniti přikázání o milování bližního. Miluje čistě a čistému není obtížné poslouchati příkazu. Očišťuje více, jak psáno, své srdce v poslušné lásce. Miluje spravedlivěji a spravedlivý rozkaz rád přijímá.

Tahle láska je opravdu milá, poněvadž dobrovolná. Jest čistá, poněvadž se neplní slovem nebo jazykem, nýbrž skutkem a pravdou. Jest spravedlivá, poněvadž jaká se přijímá, taková i oplácí. Kdo totiž miluje, jistě miluje tak, jak jest milován, nehledaje rovněž svých zájmů, nýbrž Ježíše Krista, jako nehledal On svých zájmů, nýbrž našich, nebo lépe nás samy. Tak miluje, kdo praví: Chvalte Pána, nebo jest dobrý. Kdo chválí Pána proto, že jest dobrý, a ne proto, že jest jemu dobrý, ten vpravdě miluje Boha pro Boha a ne pro sebe. Nemiluj tak, jako ten, o němž se praví: Bude tě chváliti, když mu budeš prokazovati dobro.

Toť třetí stupeň lásky, kde již je Bůh milován pro sebe sama.

XII. ČTVRTÝ STUPEŇ LÁSKY: ČLOVĚK I SEBE MILUJE JEN PRO BOHA

Šťasten, kdo si zasloužil dospěti až ke čtvrtému stupni, aby ani sebe nemiloval leč pro Boha. Spravedlnost tvá, Bože, jako hory Boží. Tato láska je horou a hora Boží je vysoká. Opravdu hora nakupeňá, tučná. Kdo vystoupí na horu Páně? Kdo mi dá křídla holubičí, abych tam vyletěl a spočinul? V pokoji jest toto místo a tento příbytek na Sionu. Běda mně, že se můj pobyt v cizině prodlouží! Tělo a krev, nádoba z hlíny, pozemský obyvatel kdy to pochopí? Kdy zakusí podobný pocit, kdy spojen duch božskou láskou, zapomene na sebe a stane se sobě jako rozbitou nádobou a cele se oddá Bohu a přilne k Bohu, stane se s ním jeden duch a zvolá: „Hyne mé tělo a mé srdce, Bůh mého srdce a podíl můj jest Bůh na věky!“

Nazval bych blahoslaveným a svatým, komu by toho bylo dopřáno v tomto smrtelném životě jen občas neb aspoň jednou, a to náhle a v době sotva jednoho okamžiku. Ztratiti jaksi sebe, jako by tě nebylo a vůbec sebe necítiti a býti zbavenu sebe a téměř uvedenu v nic, toť vlastností nebeského obcování a ne lidského zakoušení.

A jestliže někomu ze smrtelníků někdy náhle, jak řečeno a na okamžik se toho dostane, ihned zanevře na zlý svět, děsí jej denní zloba, smrtelné tělo tíží, hmotná potřeba působí starost, tělesná porušitelnost se vzpírá a co nad to násilnějšího, bratrská láska jej odvolává. Běda, je hnán vrátit se k sobě, ujmouti se svých záležitostí a politováníhodně volati: Pane, trpím násilí, ujmi se mne! A ono slovo: Já nešťatný člověk, kdo mne vysvobodí z tohoto smrtelného těla?

Poněvadž však Písmo praví, že Bůh vše stvořil pro sebe sama, má se tvor jednou zcela přizpůsobit svému Tvůrci. Je tedy třeba, abychom přešli v týž stav mysli, aby vše bylo pro Boha, jak tomu sám chtěl, abychom ani sami nechtěli být než pro

něho a rovněž nic nesmíme chtít, aby bylo, leč pro něho samého, totiž jen k jeho vůli a ne k našemu blahu. Pak nebude blažit vědomí, protože byla ukojena naše potřeba nebo zjednáno štěstí, nýbrž že byla splněna na nás a vzhledem k nám jeho vůle. O to též denně prosíme modlíce se: Buď vůle tvá jako v nebi, jak i na zemi.

Ó svatá a čistá lásko, ó svatý a libý cite, ó ryzí a čistý úmysle! Jsi tím čistší a ryzejší, protože nic vlastního už v tobě nezůstává přimícháno! Tím líbeznější a sladší, že vše, co člověk cítí, je zcela božské. Býti v takovém stavu znamená býti oboženu.

Jako maličká kapka vody v množství vína se zdá úplně mizeti, přijímajíc chut i barvu vína a jako běloskvoucí ohnivě železo se stává ohní nejpodobnější, jsouc zbaveno své dřívější podoby — a jako vzduch, proniknut slunečním světlem přetvořuje se v tutéž světelnou jasnost, takže se zdá být spíše samým světlem než osvětleným: tak se musí potom lidské vědomí ve svatých způsobem nevyhovitelným rozplynouti a přejíti docela ve vůli Boží. Jak pak by jinak byl Bůh vše ve všem, kdyby něco z člověka v člověku zbylo? Zůstane sice podstata, ale v jiné podobě, v jiné slávě a v jiné moci.

Kdy to bude? Kdo to spatří? Komu se toho dostane? Kdy přijdu a se objevím před tváří Boží? Pane Bože, k tobě volá mé srdce, hledá tě má tvář, po tváři tvé, Pane, toužím. Myslíš, že spatřím tvůj svatý chrám? Já myslím, že dříve ne, dokud nebude naplněno dokonale: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své a ze vší síly své — až srdce přestane býti nuceno již myslet na tělo a duše v tomto stavu přestane se snažit o jeho stálé oživování a síla, zbavena obtíží, bude upevněna v moci Boží.

Je totiž nemožné všechny tyto schopnosti obrátiti na Boha a upřítí na Boží tvář, dokud musí pečlivě a společně pomáhati křehkému a bídnému

tělu. A proto ať doufá duše, že uchvátí, nebo lépe bude uchváćena čtvrtým stupněm, až bude v těle nesmrtelném, v těle čistém, líbezném a milém a ve všem podrobeném duchu, neboť zde na zemi to náleží Bohu moci dáti, komu chce a není to dosažitelné lidské přičinlivosti. Tehdy, pravím, snadno dosáhne nejvyššího stupně, když ve svém nejochotnějším a nejtoužebnějším spěchání v radost svého Pána nebude již brzděna žádnou tělesnou žádostivostí ani znepokojována jakoukoliv tělesnou obtíží.

Nezdá se vám, že této milosti dosáhli aspoň částečně svatí mučedníci, dokud byli ještě ve svém vítězícím těle? Velká síla lásky naprosto schvátila duši jejich, takže byli s to svá těla vystaviti a pohrdati mučidly. Avšak jistě pocit nejkrutší bolesti nemohl nekalti jasného obličeje, třebaže jej nemohl zkaliti.

XIII. LÁSKA DUŠE K BOHU VE VLASTI

Co si však máme o nich myslet, když již byly zbaveny těl a ponořeny zcela v onom nezměrném moři věčného světla a jasné věčnosti? — Ale je-li v nich touha, aby byly přijaly svá těla — což nepopíráme — nebo touží a doufají, že je jistě obdrží, je patrnó bezpochyby, že nejsou dosud dokonale zbaveny samy sebe, když je patrnó, že mají ještě něco ze svého vlastnictví, o něž by se mysl alespoň poněkud zajímala. Dokud tedy nebude pohlcena smrt ve vítězství a se všech stran věčné světlo nepronikne a neovládne všechny hranice noci, takže by zářila nebeská sláva i v tělech, nemohou se duše zcela vydat a přejíti v Boha, jsouce skutečně připoutány k tělům i tehdy, třebaš ne životem a smyslem, přece jen přirozeným citem, takže bez nich by nechtěly a nebyly s to dosíci plné dokonalosti.¹

¹ Tomuto, jakož i dalším výrokům sv. Bernarda tohoto rázu dlužno rozumět

Proto před obnovením těl nebude onen nedostatek duší jejich dokonalým a nejvyšším stavem; nežádal by jistě duch společenství těla, kdyby byl bez něho dokonale blažen. Vždyť bez užitku duše si tělo ani neodkládá ani nebere. Konečně vzácná je před tváří Boží smrt jeho svatých. Jestliže smrt je vzácná, co teprve život a onen život? Není tedy divu, jestliže se zdá, že tělo přispívá ke slávě duchu, když i slabé a smrtelné, jak známo, mu nemálo prospívalo. Ó jak pravdivě mluvil, kdo řekl, že milujícím Boha všechno napomáhá k dobrému! Pomáhá duši milující Boha její tělo slabé, napomáhá i mrtvé, napomáhá i vzkříšené. Nejdříve totiž k užitku pokání, za druhé k pokoji, konečně k dokonání. Právem bez něho nechce býti dokonána, když zakusila, že v každém stavu jí sloužilo k dobrému.

Dobry průvodce je tedy tělo a věrný duchu dobrému, který podporuje, jestliže zatěžuje, anebo nepodporuje-li nezatěžuje, nebo aspoň podporuje a vůbec nezatěžuje. První stav je pracný, ale plodný. Druhý bez námahy, ale nikterak nudný. Třetí i slavný. Poslyš i snoubence v Písních, zvoucího k tomuto trojímu pokroku: Jezte, praví, přátelé, a pijte, a opájejte se, nejmilejší. Namáhající se v těle volá k jídlu ty, kteří již odložili tělo a odpočívají, zve k pití; ty, kteří vzali na se opět těla, ponouká, aby se také opájeli, nazývá je také nejmilejšími, totiž zcela plnými lásky.

Neboť i u ostatních, které nenazývá nejmilejšími, nýbrž přáteli, je rozdíl, že totiž ti, kteří ještě v těle stísněni lkají, jsou pokládáni za milé pro lásku, kterou mají, kteří však jsou již zbaveni okovů těla, jsou tím milejší, čím ochotnější a schopnější k mi-

ve smyslu nauky sv. Tomáše, podle níž podstatně může být duše blažena u Boha i bez těla, a společenství těla je jí třeba jen k dokonalosti větší, ale nepodstatně. „K dokonalosti něčeho něco patří dvojmo: Jedním způsobem na ustavení bytnosti věci, jako se vyžaduje duše k dokonalosti člověka. Jiným způsobem se k dokonalosti věci vyžaduje, co patří k jejímu lepšímu bytí (ale nepodstatně), jako krása těla nebo bystrost nadání patří k dokonalosti člověka.“ 1. II., ot. 4., čl. 5. Proto blaženost duše bude hned po smrti podstatně dokonalá, jakož i její láska k Bohu a vzkříšení těl přispěje jen k jistému vedlejšímu zdokonalení.

lování. Než nad oboje právem se nazývají a jsou nejmilejší, kteří přijavše již druhý šat, v tělech totiž, která přijali se slávou, tím svobodněji a rychleji se vrhají v lásku Boží, čím z vlastního už nic jim nezbyvá, co by je nějak znepokojovalo nebo zpožďovalo. To si však žádný z obou ostatních stavů nemůže osobovat, protože v prvním se tělo s námahou nese a v druhém se očekává nikoliv bez nějakého vlastnictví touhy. Nejdříve tedy věrná duše pojídá svůj chléb, ale, běda, v potu své tváře. V těle totiž zůstávajíc kráčí zatím skrze víru, která ovšem musí působit láskou, protože nepůsobí-li, je mrtva. Ostatně dílo samo je pokrm podle slov Páně: Můj pokrm je, abych konal vůli svého Otce. Potom zbavena těla už se nesyť chlebem bolesti, nýbrž dovoluje se jí plnými doušky píti víno lásky jako po jídle, nikoliv však čisté, nýbrž jak pod jménem snoubence čteme, že bylo řečeno v Písních: Pil jsem víno své s mlékem. Vínu božské lásky totiž i tehdy duše přimíchává libost přirozeného citu, kterým touží přijmouti nazpět své tělo a to oslavené. Je rozechřátá tedy již tehdy, jsouc napojena vínem svaté lásky, ale ovšem ještě nikoliv až k opojení, protože mírní zatím onen žár přimíchání tohoto mléka.

Opojení konečně obyčejně převrátí mysly a způsobí, že zcela zapomínáme na sebe. Než nezapomněla zcela na sebe, když ještě myslí na vzkríšení vlastního těla. Ostatně když ho pak dosáhne, které jedině jí chybělo, co jí může překážet, aby jaksi vyšla sama ze sebe a šla celá k Bohu a stala se tím více nepodobnější sobě, čím více je jí dáno státi se podobnou Bohu? Tehdy konečně připuštěna k poháru moudrosti, o kterém se čte: A kalich můj opojný jak je slavný — co divu, jestliže se opojí bohatstvím domu Božího, když už jí netíží žádná starost, a majíc jistotu ohledně sebe, pije čisté a nové víno s Kristem v království jeho Otce?

Tuto trojí hostinu slaví moudrost a naplňuje ji z jediné lásky: sytíc pracujících, napájějíc odpočívá-

jící a opájejíc kralující. Tak jako však při tělesné hostině nejdříve se předkládá pokrm a pak nápoj, protože takového pořadu si vyžaduje přirozenost, tak i zde nejdříve totiž před smrtí ve smrtelném těle pojídáme z prací svých rukou, s námahou žvýkájice, co se má polknout, po smrti však v životě duchovním již popíjíme, polykájice s jakousi libou snadností, co se přijímá; konečně když obživnou těla v nesmrtelném životě se opájíme, oplývajíce podivuhodnou plností. To proto, že snoubenec v Písniích praví: jezte, přátelé, a pijte a opájejte se, nejmilejší. Jezte před smrtí, pijte po smrti, opájejte se po zmrtvýchvstání.

Právem jsou již nejmilejší, kteří se opájejí láskou. A právem opojeni, kteří si zasluhují býti přivedeni na svatbu Beránkovu, aby jedli a pili u jeho stolu v jeho království, když ukáže již svou Církev slavnou, nemající poskvrny ani vrásky nebo něco takového. Tehdy zcela opojí své nejmilejší, tehdy je napojí z pramene své rozkoše, protože v onom nejužším a nejčistším obětí snoubence a snoubenky spád řeky obveseluje město Boží.

I on, myslím, že nebude nic jiného než Syn Boží, který přecházeje slouží, jak sám slíbil, aby od této chvíle spravedliví již hodovali a plesali před tváří Boží a jásali v radosti. Odtud ona sytost bez nudy. Odtud ona nenasytná zvědavost bez neklidu. Odtud ona věčná a nevysvětlitelná touha, neznající nedostatku. Odtud konečně ona střízlivá opojenost, pocházející z pravdy, nikoliv z nápoje, hořící Bohem, nikoliv vínem.

Od této chvíle máme již na věky onen čtvrtý stupeň lásky, když nejvyšším způsobem a jedině milujeme Boha, protože ani sebe už nemilujeme než pro něho, aby byl on sám odměnou milujících jeho, odměnou věčnou milujících na věky.

XIV. PŘEDNOSTI ČISTÉ LÁSKY

Vzpomínám si, že jsem kdysi svatým bratřím kartusiánům napsal list, a v něm jsem rozprávěl mezi jiným právě o těchto stupních. Možná, že jsem tam jiné věci řekl o lásce — i když ne odlišně — a proto myslím, že nebude neúčinné něco z toho připojit i k této řeči, zvláště když je mně snazší opisovati již diktované než opět nové diktovati.

To je, pravím, upřímná a pravá láska a o té se musí vyznat, že vychází ze srdce zcela čistého a dobrého svědomí a z víry neličené, kterou milujeme dobro bližního jako své. Nebo kdo více nebo pouze své miluje, je usvědčen, že nemiluje čistě dobro, které ovšem miluje pro sebe, nikoliv pro ně. A takový nemůže poslouchati proroka, jenž praví: Chvalte Pána, poněvadž je dobrý. Proto ať ví, že jemu je určena hana od téhož Proroka: Bude tě chválit, když mu budeš dobře činit. Někdo chválí Pána, protože je mocný, někdo chválí, protože je jemu dobrý a opět někdo chválí, protože je jednoduše dobrý. První je otrok a bojí se o sebe. Druhý je nájemník a touží prospěti sobě. Třetí je syn a slouží Otci.

Proto i kdo se bojí i kdo touží sobě prospěti, oba jednají pro sebe. Pouze láska, která je v synu, nehledá svých zájmů. Proto myslím, že o ní bylo řečeno: Zákon Páně neposkvrněný, obracející duše, což jen pomocí ní se totiž může díti, která může odvrátit duši od samolásky a lásky ke světu a usměrňovati ji k Bohu. Ani lázeň ani samoláska neobracejí duše. Mění mnohdy tvář nebo skutek, cit nikdy. Koná sice někdy i otrok dílo Boží, ale protože nikoliv dobrovolně, poznáváme, že zůstává ještě ve své zatvrzelosti. Koná i nájemník, ale protože nikoliv zdarma, svědčí o sobě, že je tažen vlastní žádostivostí. Než kde je vlastnictví, tam chtivost. Kde však chtivost, tam kout. Kde však kout, tam bez pochyby špína nebo rez.

Budiž tedy otroku zákonem jeho bázeň, kterou je

poután. Budiž nájemníkem jeho žádostivost, kterou i on je tísněn, když je pokoušen, jsa v ní zapleten a jí vytržen. Ale není ani bez pastviny ani nemůže obracet duše. Láska však obrací duše, které činí také ochotnými.

Dále bych proto řekl, že je neposkvrněná, že má v obyčejí nic si ze svého neponechávati. Kdo nemá nic z vlastního, zajisté vše, co má, je Boží. Co je však Boží, nemůže být nečisté. Tedy neposkvrněný zákon Páně je láska, která nehledá, co je jí užitečné, nýbrž co mnohým. Nazývá se pak zákonem Páně, buď že on sám z ní žije, nebo že ji nikdo nemá leč z jeho daru. A nechť se nezdá nemožné, co jsem řekl, že také Bůh žije ze zákona, když jsem řekl, že nikoliv z jiného než z lásky. Co však v oné nejvyšší a blažené Trojici zachovává onu nejvyšší nevypověditelnou jednotu ne-li láska?

Zákon je tedy a zákon Páně láska, která Trojici v jednotě jakýmsi způsobem udržuje a spojuje poutem míru. Nikdo však ať se nedomnívá, že zde беру lásku jako vlastnost nebo nějaký případek; jinak bych řekl (což budiž vzdáleno), že v Bohu je něco, co není Bůh; nýbrž ona božská podstata, což ovšem není nové ani nezvyklé, když praví Jan: Bůh je láska.

Nazývá se tedy správně láska i Bůh i Boží dar. Proto Láska dává lásku, podstatná případkovou. Kde znamená dávajícího, je jméno podstatné; kde dar, jméno přídavné. Ta je věčným zákonem, tvořícím a pořádajícím vesmír. Vždyť v míře a váze a počtu skrze ni se stalo všechno a nic není ponecháno bez zákona, když ani sám Zákon všech není bez zákona, avšak bez jiného než sám, kterým i samo sebe i když nestvořil, alespoň řídí.

XV. VLASTNÍ VŮLE, ZÁKON OTROKŮ A NÁJEMNÍKŮ

Ostatně otrok a nájemník mají také zákon, ne od Pána, nýbrž který sami si vytvořili; onen nemilováním Boha, tento milováním více jiné. Mají, pravím, zákon, nikoliv Páně, nýbrž svůj. Mohli si sice každý svůj zákon učinit, nemohli jej však podříditi nesdělitelnému řádu věčného zákona. Tehdy pak bych řekl, že si každý učinil svůj zákon, když dal přednost své vlastní vůli před společným a věčným zákonem, chtěje ovšem zvráceně napodobovati svého Stvořitele, aby jako on je sobě zákonem a svéprávným, aby i on sebe sama řídil a učinil si svou vůli zákonem. Těžké ovšem a nesnesitelné jho na všech synech Adamových, běda, naklání a křiví naše šíje tak, že náš život se přiblížil peklu.

Já nešťastný člověk, kdo mě osvobodí od těla této smrti? Tím jsem opravdu tísněn a téměř zdeptáván, takže kdyby Pán mně nepomohl, pomalu by přebývala v pekle má duše. Touto přítěží soužen lkal ten, kdo pravil: Proč jsi mě postavil proti sobě a stal jsem se sám sobě na obtíž? Praví-li, stal jsem se sám sobě na obtíž, ukazuje, že si byl sám sobě zákonem a že mu to neučinil nikdo jiný než on sám. Že pak mluvě k Bohu předeslal: Postavil jsi mě proti sobě, ukázal, že neunikl přece jen zákonu Božímu. To příslušelo totiž věčnému a spravedlivému zákonu Božímu, aby ten, kdo nechtěl býti Bohem libě řízen, byl od něho řízen postupně, a kdo dobrovolně odhodil sladké jho a lehké břímě lásky, vlekl proti své vůli nesnesitelné břemeno vlastní vůle. Podivuhodným tedy a spravedlivým způsobem věčný zákon svého uprchlíka postavil si proti sobě a podržel si jeho poddaného, protože totiž ani neunikl zákonu spravedlnosti jak si zasloužil, ani však nezůstal s Bohem, v jeho světle, v jeho pokoji, v jeho slávě, jsa poddán moci a vyloučen ze štěstí.

Pane Bože můj, proč nesejmeš můj hřích a proč

neodstraníš mou nepravost, abych, odhodě přítěž vlastní vůle, vydechoval pod lehkým břemenem lásky; abych již nebyl krocen otrockým strachem ani lákán nájemnickou žádostivostí, nýbrž byl poháněn tvým duchem, abych i já byl jeden ze synů, aby byl pro mne týž zákon jako pro tebe, abych jak ty jsi, tak i já byl na tomto světě. Ti totiž, kteří činí, co praví Apoštol: Nikomu nic nejste povinni než abyste se vzájemně milovali, nepochybně jako Bůh je i oni jsou na tomto světě, nikoliv však jako otroci nebo nájemníci, nýbrž synové.

XVI. ZÁKON LÁSKY SYNŮ BOŽÍCH

Tedy ani synové nejsou bez zákona, leč by snad někdo jinak smýšlel pro to, co je napsáno: Spravedlivým není dán zákon. Ale musíme vědět, že jiný je zákon prohlášen duchem otroctví ve strachu, jiný duchem svobody dán v jemnosti. Ani nejsou nuceni synové býti pod ním, ani nestrpí, aby byli bez něho.

Chceš slyšeti, že spravedlivým nebyl dán zákon? Nepřijali jste, praví, ducha otroctví opět v bázni. Chceš slyšeti, že bez zákona lásky nejsou? Ale přijali jste, praví, ducha přijetí za syny.

Konečně slyš spravedlivého, vyznávajícího obojí, ani že není pod zákonem ani že není bez zákona. Stal jsem se, praví, těm, kteří byli pod zákonem, jako bych byl pod zákonem, třebaže sám jsem nebyl pod zákonem. Těm, kteří byli bez zákona, jako bych byl bez zákona, třebaže bez zákona Božího jsem nebyl, nýbrž byl jsem v zákoně Kristově. Proto se nepraví vhodně, že spravedliví nemají zákona nebo že spravedliví jsou bez zákona, nýbrž že pro spravedlivé nebyl dán zákon, to jest nebyl jim dán proti vůli, nýbrž tím svobodněji byl od nich přijat, čím liběji vnuknut. Proto také krásně dí Pán: Vezměte jho mé na sebe. Jakoby pravil: Nevkládám je vám proti vůli, nýbrž

vy je vezměte, chcete-li. Jinak nikoliv pokoj, nýbrž námahu naleznete pro svou duši.

Dobrý je tedy zákon láska a libý, který se nese nejen lehce a sladce, ale i otroků a nájemníků zákony činí snesitelné a lehké, které ovšem neničí, nýbrž působí, aby byly naplněny, jak praví Pán: Nepřišel jsem zrušiti zákon, nýbrž naplniti. Onen mírní, tento pořádá, obojí ulehčuje. Nikdy nebude láska bez bázně, ale čisté, nikdy bez žádosti, ale spořádané.

Plní tedy láska zákon otroka, když vlévá zbožnost. Plní i nájemce, když pořádá žádostivost. A pak zbožnost smíchaná s bázní ho neničí, nýbrž očišťuje. Trest pouze se odstraňuje, bez něhož nemohla býti, dokud byla otrocká. A bázeň zůstává na věky věkův čistá a synovská. Neboť co se čte: Dokonalá láska vyhání ven bázeň, musí se rozumět o trestu, který, jak jsme řekli, nikdy nechybí otrocké bázni podle onoho způsobu mluvy, v níž se klade příčina místo účinku.

Konečně žádostivost tehdy je správně přicházející láskou pořádána, když zlé je zcela odmítáno a lepším se dává přednost před dobrými a ani dobré věci nejsou žádány leč pro lepší. Když toho bude plně dosaženo pomocí milosti Boží, bude milováno tělo a všechna tělesná dobra pro duši, duše pro Boha, Bůh pak pro sebe sama.

XVII. ŘÁD V LÁSCE

Poněvadž však jsme tělesní a rodíme se z žádostivosti těla, je nutno, aby naše žádostivost nebo naše láska začínala od těla. Jestliže náležitým způsobem je řízena, pokračujíc po jistých stupních za vedení milosti, bude dokonána duchem, protože není napřed, co je duchové, nýbrž co tělesné, pak, co duchové. A nejdříve je nutno, abychom nesli obraz pozemského, pak nebeského.

Nejdříve tedy se miluje člověk pro sebe. Je tělo

a nic nemůže chápat mimo sebe. Když se vidí, že nemůže být sám sebou, počíná vírou hledat a milovat Boha jakožto pro sebe potřebného. Miluje tedy na druhém stupni Boha, ale pro sebe, nikoliv pro něho samého.

Avšak když jej počne u příležitosti vlastní potřeby ctít a k němu se utíkat uvažováním, čtením, modlitbou, posloucháním, jakousi takovou přítulností pozvolna a citelně se začne Bůh ukazovat, pak se stává sladkým, a když člověk takto okusil, jak libý je Pán, přechází k třetímu stupni, že miluje Boha ne již pro sebe, nýbrž pro něho samého.

Ovšem na tomto stupni se dlouho stojí a nevím, od kolika lidí je dosaženo za tohoto života čtvrtého stupně, aby se totiž miloval i člověk jen pro Boha. Necht' řeknou, jestliže to někteří zakusili; vyznávám, že se mně to zdá nemožné.

Bude to však bezpochyby, když bude uveden služebník dobrý a věrný v radost svého Pána a opojen hojností domu Božího. Jakoby totiž podivuhodným jakýmsi způsobem zapomněl na sebe a jakoby úplně odpadl od sebe, celý se vrhá k Bohu a od této chvíle lne k němu a bude s ním jeden duch. Domnívám se, že to cítil prorok, když pravil: Vejdu v mocnosti Páně, Pane, budu pamětliv jen tvé spravedlnosti. Věděl zajisté, když vcházel do duchovních mocností Božích, že bude zbaven ode všech slabostí těla, aby už nic neměl mysliti na tělo, nýbrž zcela v duši by vzpomínal na spravedlnost jediného Boha. Tehdy jistě jednotlivé údy Kristovy budou moci říci o sobě, co pravil Pavel o Hlavě: I když jsme poznali podle těla Krista, nyní již nepoznáváme. Nikdo se tam nepozná podle těla, protože tělo a krev království Boží nedosáhnou. Ne že by tam nebylo tělesné podstaty, ale že tam nebudou žádné tělesné požadavky a láska tělesná má být pohlcena láskou ducha. Lidské city, které jsou nyní nízké, mají se změnit na jakési božské.

Tehdy síť lásky, která nyní tažena tímto velkým a

rozlehlým mořem nepřestává se všech stran shromažďovati ze všeho druhu ryb, když bude přitažena ke břehu, vyhodí špatné ven a podrží pouze dobré. Vždyť v tomto životě síť lásky uzavírá ve svých širokých záhybech všechny druhy ryb, protože se podle doby všem přizpůsobuje, berouc s sebou všech jak štěstí, tak neštěstí a činíc je jaksi svým, navykla si nejen radovati se s radujícími, nýbrž i plakati s plačícími.

Ale když dospěje ke břehu jako špatné ryby vše smutné vyhodí ven a podrží pouze to, co se může líbiti a býti příjemné. Zdalipak tehdy na příklad Pavel bude slabý se slabými nebo bude hořet s pohoršujícími se, kde pohoršení a slabostí nebude? Nebo bude snad naříkat nad těmi, kteří nekonají pokání, kde je jisté, že nebude ani hřešícího a konajícího pokání? Vždyť je nemožno, aby třebaš jen nad těmi, kteří mají býti vydáni věčným plamenům s ďáblem a jeho anděly, naříkal a je oplakával v onom městě, které obveseluje proud řeky, jehož brány miluje Pán nad všechny stany Jakubovy, poněvadž totiž je-li kdy radost ve stanech z vítězství, je tam námaha z boje a často nebezpečí života, kdežto v oné vlasti se nepřipouští žádné protivenství nebo smutek, jak se o ní zpívá: Přebývání v tobě je jako všech radujících se. A opět: Věčnou radost budou míti.

Konečně jak by mohl vzpomínat na milosrdenství, kde bude myslet jen na Boží spravedlnost? Proto kde už nebude místo pro bídu nebo čas pro milosrdenství, nebude moci býti jistě žádný cit smilování.

KONEC POJEDNÁNÍ O LÁSCE K BOHU

Neznámý mystik 13. století,
Mystická réva neboli Pojednání
o umučení Páně

PŘELOŽIL R. M. DACÍK O. P.

ÚVODEM

Několik slov o autoru knížky a několik slov o knížce samé.

Knížečka o Umučení Páně — *Vitis mystica* — je jednou z těch, jichž autor je neznám, anebo se kritika pře, komu náleží. *Vitis mystica* je dnes připisována buď sv. Bernardu nebo sv. Bonaventurovi.

Když Mabillon vydával souborně díla sv. Bernarda, pojal mezi ně i tuto knížečku, třebaže byl zcela přesvědčen, že nenáleží svatému učiteli. V předmluvě k ní napsal: „Toto pojednání není od sv. Bernarda, nýbrž od jiného zbožného, jenž nebyl neučený ani neznalý jemného slohu, jenž napsal Malé řeči, jak zřejmo z odstavce 53.“ Kdo je spisovatelem těchto Malých řečí? — Dlužno rovněž poznamenat, že u sv. Bernarda je toto pojednání značně rozšířeno; je téměř třikrát tak velké než text původní, podle něhož je tento překlad. Není tedy ono rozšíření od autora Malých řečí?¹ — Těžko říci. Sloh je jistě na mnohých místech velmi podoben způsobu vyjadřování sv. Bernarda, ale to nestačí, abychom mohli tvrdit, že dílko náleží sv. Bernardovi. Známo, že středověcí spisovatelé nebyli tak úzkostliví v používání pramenů, jak toho vyžaduje dnešní kritický systém v citování. Mohlo tedy docela dobře dílko vzniknout pod vlivem meditací, k nimž daly podnět světcovy spisy.

Vydavatelé spisů sv. Bonaventury se snaží na základě některých starých rukopisů (nejstarší pravděpodobně z konce 13. neb začátku 14. století) dokázat, že původní krátký text je dílem sv. Bonaventury. Mimo to poukazují na velkou podobnost myšlenek s dílem Serafinského učitele *Lignum vitae*, o jehož pravosti nelze disputovat. Tyto vývody by se zdály přijatelné, kdyby nebylo

¹ Není autorem oněch řečí sám sv. Bernard? A není konečně tato větší recenze původní, podle níž byla kompilována pozdějším autorem ona kratší?

značného rozdílu mezi slohem sv. Bonaventury a slohem této knížčky. Stačí na př. číst pouze *Lignum vitae*, jež jedná o podobném tématu, abychom se přesvědčili o různosti slohu, který by měl být právě zde velmi podobný, když jde o tutéž látku. Je sice pravda, že nalezneme občas v *Mystické révě* myšlenky sv. Bonaventury, ale to neznamena mnoho z důvodu už uvedeného.

Kdo je tedy autorem? Myslím, že na tuto otázku sotva kdy bude odpověděno. Nějaký svatý, dobrý mnich středověký, jemuž nešlo o to, aby bylo známo jeho jméno světu, napsal tato žhoucí rozjímání snad více pro svou vlastní potřebu, použiv velkých mistrů duchovního života: Bonaventury, Bernarda a jiných. Dílo se dochovalo, ale jméno zůstalo známo jen Bohu. Či snad je autor schválně připsal svatému Bonaventurovi, aby nabylo většího rozšíření? Nejsou vzácné tyto praktiky ve středověku — ostatně ani dnes nejsou neznámy.

To jsou ovšem hypotезy, dohady a těmi asi zůstanou. — — —

Co říci o knížce samé? Její krásu a hloubku pozná každý, kdo se do ní večte, má-li jen trochu lásky k Ukřižovanému. Knížka je výsledkem hlubokých meditací o ukřižované Lásce, zrcadlí se v ní celý středověký kult a láska k svatému Člověčenství Kristovu. Byl to hlavně sv. Bernard, který rozdmýchal tento obrovský plamen lásky k umučení Páně svými *Výklady na Velepíseň*, v jeho šlépějích kráčely mystické školy benediktinská, augustiniánská, dominikánská a františkánská, zabarvující podle vlastního pojmu duchovního života ekstatické výkřiky lásky velkého učitele, a ženské kláštery, zvláště dominikánské, se staly hlavními jevišti uskutečňování mystické lásky k Ukřižovanému. Ono vyzvání Páně v hl. V.: „Poďte, prosím, a projevte mi soustrast všichni . . .“ našlo zde velkou ozvěnu.

Umučením Páně se nerozumělo pouze ono hrozné trýznění, které začalo na hoře Olivetské a

skončilo posledními slovy: Dokonáno jest, na Golgotě, „nýbrž celý jeho život, neboť celý Kristův život byl příkladem a mučednictvím“ (hl. V.). Ježíš jim byl mužem bolesti od svého narození v chudobě až po kříž, na němž dokonává bolesti celého života. To, co píše Lang o sv. Bernardovi: „Jedinou jeho filosofií je znáti Ježíše, a to Ukřižovaného. Pokrm je mu suchý, není-li Ježíšem ovlhčen, nechutný, není-li Ježíšem okořeněn. Píše-li někdo, nezajímá ho, nepíše-li o Ježíši . . . Ježíš je medem jeho ústům, zpěvem jeho uším a plesáním jeho srdci“ — to bychom mohli aplikovat na tolik svatých duší ženských klášterů, v nichž láska k Ježíši, a to Ukřižovanému, vzrostla do závratných výší. Řekl bych, že jejich směrnice bylo to, co praví sv. Bonaventura v úvodu k *Lignum vitae*: „Pravý ctitel a žák Kristův, jenž se touží připodobnit dokonale ukřižovanému Spasiteli, musí se nade vše usilovně snažiti, aby neustále nesl kříž Ježíše Krista jak v duši, tak na těle, aby mohl opravdu zakusiti na sobě slova sv. Pavla: S Kristem jsem ukřižován (Gal. II, 19). Než tento pocit a tuto zkušenost si zaslouží pouze ten, kdo často myslí s vděčností na umučení Páně, uvažuje o námáhách, bolestech a lásce ukřižovaného Ježíše s tak živou vzpomínkou, s tak pronikavým rozumem a s takovou láskou vůle, že může opravdu říci s nevěstou Velepísně: Můj milý jest mi kytička myrhy na prsou spočívající (I. 12).“

V takovém ovzduší vznikla „Mystická réva“ a každým řádkem nese jeho stopy. Je plným vyjádřením oné obrovské vlny lásky k Ukřižovanému, která vanula středověkem, a chce i nás naučit onomu hlubokému pohledu na kříž, z něhož čerpaly mnohé duše jak v klášteřích tak ve světě tolik síly v bolestech a trampotách života. Chce nás naučit vyčíst z ran Muže bolesti onu Lásku, která se stala člověkem, aby člověka pozvedla do kruhu rodiny Boží.

R. D.

Neznámý mystik 13. stol., Mystická réva

PŘEDMLUVA

„Já jsem vinný kmen pravý.“ Ó Ježíši, dobrotivá révo, přijď! Strome života, jenž jest uprostřed ráje, Pane Ježíši Kriste, jehož listy jsou k léčení a plody k životu věčnému; požehnaný květe a plode požehnané snítky, nejčišší Panny Marie, ty, bez něhož nikdo není moudrý, neb tys Moudrost věčného Otce: rač posilnití chlebem rozumu a sviažití vodou moudrosti mou chabou mysl, aby se mi otevřela temná místa, když ty, klíči Davidův, je otevřeš, aby se mi objasnily nejasnosti, když ty, světlo pravé, zazáříš, aby skrze mne se dostalo věčného života i mně, jenž mluvím pod jasným světlem tvého osvícení i těm, kdož mně naslouchají. Amen.

I. O VLASTNOSTECH RÉVY

Já jsem vinný kmen pravý. Vizme s pomocí Pána Ježíše Krista některé vlastnosti pozemské révy, na nichž bychom mohli poznati také vlastnosti révy nebeské. Nevšímejme si však pouze těch, jež přirozeně náležejí révě, nýbrž i těch, jež patří k jejímu vnějšímu pěstění.

Nejdříve přichází v úvahu, že réva se neseje, nýbrž štěpuje: odejme se od svého kmene a naštěpuje se, což se mi zdá, že poukazuje na vtělení Ježíšovo. Réva totiž nejdříve zrozená z vinného kmene je Bůh zrozený z Boha a Syn z Otce, souvěčný a soupodstatný s ním. Než aby přinesl větší ovoce, naštěpován jest na zemi — počat z Marie Panny, učiněn, čím nebyl, zůstáváje, čím byl. Požehnaná země, přinášející požehnání všem národům! Věru požehnaná, která z Boží dobroty přinesla tak požehnaný plod. Toť ona země, o níž jest napsáno: Nikdo nevzdělával země, nýbrž byla svlažována pramenem, vycházejícím z ráje. Tato země totiž nepřijala lidského spolupůsobení, aby se v ní počal Syn Boží, nýbrž byla svlažena vodou Ducha svatého. Vždyť takto čteš: Duch svatý sestoupí v tebe a moc Nejvyššího tě zastíní. A opět je o ní psáno: Otevři se země a vydej Spasitele.

Otevřela se tato země — blahoslavená Panna Maria — věrou, tím že uvěřila a uposlechla slov andělových a vydala spásonosnou révu, našeho Spasitele, uštedřujícího odměny věčného života.

Když pak tato naše réva vyšla na světlo, bylo použito jistých opatření, týkajících se pěstění révy.

II. PROŘEZÁVÁNÍ RÉVY

Plodonosná réva se obyčejně prořezává, což možno bráti hmotně i obrazně. Náš Pán, Ježíš Kristus byl obřezán, ne že by této obřízky potřebo-

val, nýbrž aby nám podal útěchu v bolestech; snášel bolesti nikoliv za sebe, nýbrž za nás a zra-
něn byl nikoliv pro sebe, nýbrž aby poskytl léku
naším bolestem.

Můžeme i jinak bráti ořezání naší révy, nejmi-
lejšího Ježíše, tak totiž, že řekneme, že mu bylo
vše odňato, všeho se mu nedostávalo v tomto ži-
votě, třebaže to mohl míti.

Chápeme tedy toto ořezání podle slov Apoštola,
jenž praví o něm: Jenž jsa v přirozenosti Boží,
zmařil sama sebe, přijav podobu služebníka. Zma-
ření jest jakési ořezání. Neboť tak, jako réva se
zmenšuje, když se ořezává, tak pravá réva, Ježíš
Kristus, vtělením se stává menším než andělé, ano,
byl snižen pod všechny lidi.

Jakým způsobem? Odňata mu byla sláva nožem
potupy, moc nožem pohrdání, rozkoš nožem bo-
lesti, bohatství nožem chudoby.

Viz nyní, jak byla ořezána.

Ten, jemuž slouží veškerá sláva nebes, ano, jenž
sám je Sláva, takřka pohrdl slávou, odívá se ša-
tem služebníků, snáší potupy, je obklopován za-
hanbeními, aby nás zbavil zahanbení a obnovil
dřívější slávu.

Ten, jehož mocnému pokynu jsou poddána pod-
světí, země i nebesa, stává se tak opovrženým, že
je pokládán za posledního ze všech mužů; je po-
droben hladu, žízni, horkům, mrazům, nemocem a
konečně ani trestu samé smrti neunikne.

Ten, jenž přebývá v nedostupném světle, na ně-
hož touží andělé patřiti, jehož pouhá vůně tako-
vým opojením naplňuje duši svatých, že zapomí-
nají na dnešní svět a na sebe samy a vši silou bě-
ží za ním — je naplněn takovou bolestí, že je o-
pravdu splněno, co dříve řekl ústy proroka: Ó
vy všichni, kteří jdete cestou, pohleďte a vizte,
zda je bolest jako bolest má.

Ten, v němž jsou skryty všechny poklady moud-
rosti a vědy, bohatý ve všem, jenž jediný nikoho
nepotřebuje — stává se tak chudým, že jak sám

svědčí, je chudší než lišky země a ptáci nebeští. Praví: Lišky mají doupata a nebeští ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kam by hlavu schýlil.

Chudý při narození, chudší v životě, nejchudší na kříži. Když se narodil, měl za pokrm panenské mléko a bídné plénky za přikrývku. V životě pak, i když měl přikrytí, chyběl mu častěji pokrm. Při smrti však jej nalezneš i nahého i žíznícího, ač-li snad nechceš použití k uhasení jeho žízně octa, smíšeného se žlučí.

Konečně nožem bázně jsou mu odňati přátelé a společníci, aby nebylo, kdo by ho potěšil ze všech jeho drahých. V lisu šlapal samojediný a z národů nebylo nikoho s ním. A když snášelo jeho srdce výsměch, čekal, kdo se ustrne nad ním, a však marně, kdo by ho potěšil, nenalezl. — Viz nyní, jak byla ořezána naše réva, nejdobrotivější Ježíš. Která réva kdy byla tak ořezána? Avšak útěchou tohoto ořezání jest bohaté ovoce, jež následovalo nesmírné a neporovnatelné ořezání.

III. OKOPÁVÁNÍ RÉVY

Réva se také okopává. Tímto okopáváním se rozumí lstivost činících úklady. Kdo strojí úklady, aby někoho obelstil, je jako ten, kdo kope zrádnou jámu: Zrádnou jámu vykopali přede mnou. Jemu nemohla být skryta žádná lest, jenž viděl dopředu i dozadu, jenž pohlíží na minulé i budoucí jako na přítomné. Ukažme některou z těchto zrádných jam jako příklad. „Přivedli k němu,“ praví evangelista, „ženu cizoložnou, řkouce, že Mojžíš přikázal v zákoně podobné kamenovati. Co tedy ty soudíš?“ Viz jámy, jež vykopali nešlechtní dělníci okolo pravé révy, ne aby jí pomohli k lepšímu vzrůstu, nýbrž aby více schla. Avšak jejich úmysl byl zvrácen a réva okopaná vzrostla a míza milosrdenství z ní kane na nás.

Bylo by příliš dlouhé vypovědět všechny zrádné

jámy, jež vykopali kolem naší révy vinaři, kteří se snažili potupit všechna jeho slova a skutky. Když však viděli, že okopání nikterak neškodí révě, nýbrž že sami kopající spadli do jámy, nepokoušeli se již okopávat révu, nýbrž vynasnažili se ji rozkopati, aby alespoň tak jako jiné stromky na věky uschla.

Rozkopali tedy a probodali nejen ruce, nýbrž i nohy, bok, ba i nitro nejsvětějšího srdce prokláli kopím vzteku, které před tím bylo probodeno kopím lásky. Zranilas, praví, mé srdce, sestro má, nevěsto; zranilas mé srdce.

Zranila tvé srdce, nejmilejší Ježíši, tvá nevěsta, tvá sestra, tvá přítelka; což bylo ještě třeba, aby bylo zraněno i od nepřátel? Co děláte, nepřátelé? Jestliže je zraněno, ano, protože je zraněno srdce sladkého Ježíše, proč přidáváte druhou ránu? Což nevíte, že po první ráně srdce umírá a stává se jaksi necitelným? — Mrtvé je srdce mého sladkého Pána Ježíše, poněvadž zraněno; rána lásky sklátila srdce Ježíše Snoubence, schválila ho smrt lásky. Jak může přijít jiná smrt? Láska je silná jako smrt, ano silnější než smrt. Nedá se vypudit první smrt, totiž láska k mnoha mrtvým, z úkrytu srdce, poněvadž si je získala svou nezrušitelnou ránou. Jestliže se utkají dva siláci, z nichž jeden je v domě, druhý pak venku, kdo by pochyboval, že dosáhne vítězství ten, kdo je uvnitř?

Viz tedy, jakou sílu má láska, jež ovládla přibýtek srdce a usmrcuje ranou milování. To platí nejen o Pánu Ježíši, nýbrž i o jeho služebnících. A proto již před tím bylo zraněno a usmrceno srdce Pána Ježíše, denně zabíjené pro nás, pokládané za ovci na nůž. Přišla pak smrt tělesná a zvítězila na čas, aby byla poražena na věky.

Avšak poněvadž jsme jednou přišli k srdci sladkého Pána Ježíše a je nám zde dobře býti, nedejme se snadno od něho odtrhnouti, neb je o něm psáno: Odcházející od tebe, budou zapsáni na zemi. Co se však stane přicházejícím k tobě? Ve-

lepíseň praví: Přistupme k tobě a budeme se veselit a jásat v tobě, pamětliví tvého srdce. Ó jak je příjemné a libé přebývat v tomto srdci! Tvé srdce, nejdobrotivější Ježíši, je vzácný poklad, drahocenná perla, kterou nalézáme, kopeme-li na poli tvého těla. Kdo by touto perlou pohrdal? Spíše dám všechny své perly, vyměním všechny své myšlenky a city, a koupím si ji; všechno své myšlení zamírím k srdci dobrého Ježíše a ono neklamně bude o mne pečovat.

V tomto chrámu, v této velesvatyni se budu klanět a chválit jméno Páně, volaje s Davidem: Nalezl jsem své srdce, abych se modlil ke svému Bohu. Nalezl jsem srdce Pána, krále, bratra a přítele svého, nejdobrotivějšího Ježíše, jak bych se tedy mohl nemodlit? Ano, budu se modlit. Vždyť jeho srdce je také mé srdce, mohu říci s odvahou. Poněvadž má hlava jest Kristus. Jak by mohlo nenáležeti mně, co náleží mé hlavě? Jako tedy oči v tělesné hlavě jsou opravdu mé oči, tak také srdce duchovní mé hlavy jest mým srdcem. Jak jsem proto šťasten; hle, mám s Ježíšem jedno srdce! A co na tom divného, když i množství věřících mělo jedno srdce?

Nalezl jsem, nejsladší Ježíši, své i tvé srdce, a proto se budu modliti ke svému Bohu. Připusť do svatyně vyslyšení mé prosby, ano, mě celého vezmi do svého srdce. Spleť mých hříchů mi sice brání, avšak ono je nesmírně rozšířeno nepochopitelnou láskou, a ty, jenž samojediný jsi, můžeš očistiti toho, jenž byl počat z nečistého semene. Ó nejkrásnější ze všech, více mne obmyj od mé nepravosti a očisti mne od mého hříchu, abych jsa očištěn tebou mohl přistoupiti k tobě nejčistšímu a zasloužil přebývat po všechny dny svého života ve tvém srdci a viděti a zároveň konati tvou vůli.

Proto byl také proklán tvůj bok, aby nám byl otevřen přístup. Proto bylo zraněno tvé srdce, abychom v něm, zbavení vnějších zmatků, mohli pře-

bývati. Nicméně i proto bylo zraněno, abychom ve viditelné ráně viděli neviditelnou ránu lásky. Neboť kdo žhavě miluje, je zraněn láskou. Jak lépe se mohl tento žár projevit, než že dovolil, aby bylo kopím zraněno nejen tělo, nýbrž i samo srdce?

Tělesná rána tedy ukazuje ránu duchovní. A to jemně naznačuje již uvedená autorita, používajíc dvakrát slova zranilas. Neboť příčinou obojí rány jest sama sestra a nevěsta, jako by ženich otevřeně pravil: Proto jsem byl zraněn kopím vojáka, poněvadž tys mě zranila svou horoucí láskou. Vždyť kdo by svolil, aby jeho srdce bylo pro přítele zraněno, kdyby dříve nebyl dostal ránu jeho lásky? Praví tedy: Zranila jsi mé srdce, sestro má, nevěsto, zranila jsi mé srdce.

Avšak proč praví sestro a nevěsto? Což nemohlo dostatečně ukázat lásku milujícího ženicha pouhé slovo sestro nebo nevěsto? A pak, proč dí nevěsto a ne manželko? Vždyť každodenně, bez ustání, jak Církev, tak každá věrná duše rodí svému snoubenci Kristu potomstvo dobrých skutků! Řeknu to krátce. Nevěsty obyčejně žhavěji milují na počátku manželství než později, poněvadž postupem času i sama láska chladne. Aby tedy náš Snoubenec naznačil velikost své lásky, která se časem nezmenšuje, nazývá svou přítelku nevěstou, protože jeho láska je vždy nová.

Poněvadž však nevěsty možno milovat také tělesně, nazývá svou nevěstu sestrou, abys neviděl v lásce našeho Snoubence ničeho tělesného, protože sestry nebývají milovány tělesně. Praví tedy: Zranila jsi mé srdce, sestro má, nevěsto, jako by pravil: Poněvadž tě miluji svrchovaně jako nevěstu, čistě jako sestru, je zraněno mé srdce pro tebe.

Kdo by srdce tak zraněné nemiloval? Kdo by nespícel lásku takovému milovníku? Kdo by tak čistého neobjímal? Jistě miluje raněného ta, která jeho vzájemnou láskou zraněna volá: Jsem zraně-

na láskou. Splácí lásku milujícímu Snoubenci, když praví: Oznamte milému, že láskou umdlévám.

My tedy jsouce dosud v těle, pokud můžeme, splácejme lásku milujícímu; objímejme svého raněného, jemuž bezbožní vinaři prokláli ruce i nohy, bok i srdce; a modleme se, aby naše srdce, dosud tvrdé a nekající, ráčil spoutati poutem své lásky a šípem zraniti.

IV. UVAZOVÁNÍ RÉVY

Réva se uvazuje. Kdo by tu neviděl pouta naší révy? Vizme je. První pouto tedy, jak myslím, byla poslušnost. Vždyť poslouchal svého Otce až k smrti, a to smrti kříže.

Poslouchal také Marii a Josefa podle slov: Přišel s nimi do Nazareta a byl jim poddán. Poslouchal také pozemských soudců tím, že platil daň.

Druhé pouto bylo lůno Panny, neboť „jehož nebesa nemohla obsáhnout, ve svém lůně nosilas,“ praví antifona. — Třetí pouto byly jesličky podle slov hymnu: „Pláče dítě položené v těsné jesličky.“ — Čtvrté pouto byl provaz, když byl polápen. Vložili bezbožní své ruce na Ježíše a spoutali jej.

Ó králi králů a Pane vládců, co máš dělat s pouty? Révy se uvazují, aby se jejich plody nepoškodily a neopadaly, kdyby spadly na zemi. Tvé ovoce však je neporušitelné. Proč tedy je uvazováno? — Dobře řekl král Alexander, když byl zasažen ostnatým šípem a když jej žádali, aby se dal přivázat, zatím co jej vytáhnou, neboť i nejmenší pohyb by mohl způsobiti smrt: „Nesluší se,“ pravil, „krále spoutati; královská moc budiž vždy volná a svobodná.“

Ó Bože bohů, jak byla rušena tvá svoboda a moc! Tolika pouty jsi poután, ač samojediný jsi svobodný; jsi poután, ty, jenž samojediný máš moc svazovati a rozvazovati. Dal ses svázat pro své

milosrdenství, abys nás rozvázal, osvobodil z našich béd. Jak hrubá byla pouta oněch hrubců, jimiž poutali tebe, nejtíššího Beránka! Vidím duševním zrakem, pokud mně možno, Pane Ježíši, jak jsi tvrdými uzly spoután a vlečen jako zločinec k soudu velekněze, pak k Pilátovi. Vidím a děsím se a úděsem bych padl, kdybych jasně nepoznával, žes sám již napřed byl spoután v srdci pouty lásky, takže snadno tě mohli donutit k přijetí vnějších pout. Díky, dobrý Ježíši, tvým poutům, jež tak mocně zlomila naše okovy.

Páté pouto bylo ono, jímž byl přivázán k sloupu, když byl bičován, ač i samy důtky, jež obkličovaly jeho tělo, můžeme ne nevhodně nazvat pouty. Než ač byla krutá, tvrdá, nespravedlivá pouta těchto řemínků, jímž dopřáno dotýkati se tvého nejsvětějšího těla, miluji je, neboť nasákly nemálo tvou nejčistší krví. Ó dobrý Ježíši, jestliže při bičování bylo prolito tolik tvé krve, že sloup postříkán byv jejími krůpějemi, jak se praví, ještě dnes nese rudé stopy, kolik krve uvázlo na řemíncích, drásajících tvé tělo!

Všimni si, jak dobře se vztahuje na spoutaného Ježíše, že réva se přivazuje ke kolu! Vždyť co jiného znamená kůl než sloup, k němuž byl Pán přivázán? Jako se přivazuje réva ke kolu, tak Kristus ke sloupu.

Šesté pouto byla trnová koruna, tlačící bolestně přemilou hlavu a zanechávající na ní stopy mnohých trnů, odevšad vyvolávající krvavé krůpěje, jež stékaly, jak myslím, na úctyhodnou tvář, ještě neoschlou od židovských slin. Bylo to kruté pouto. A bolesti, jež přinesl odznak cti, měly, jak vidíme, přemnoho pohany.

Ó Králi slávy! Dobrý Ježíši, koruno všech, kdož v tebe doufají, tě následují, pro tebe bojují, tebou vítězí, v tobě zůstávají: kdo tě odsoudil k tak hořkému poutu zahanbení? Hle, zahanbení halí tvou hlavu i tvář přemilou; dostává se ti od pokolení zlého a zvráceného v koruně pocta výsmě-

chu, v ostnech trnů opravdová bolest. Zápasí v tobě zahanbení a bolest a nevím, které z obou tě více trýzní: koruna přináší výsměch, trny bodají.

Vyjděte tedy, sionské dcery a vizte Krále Šalomouna s korunou, kterou ho korunovala jeho matka v den zasnoubení a v den radosti jeho srdce. Kterákoliv duše vyznává, že je dcerou Sionu, to jest Církve, ať vyjde ze světských starostí, z maličerných myšlenek a ať pohlédne v rozjímání na krále Šalomouna, to jest na Ježíše Krista, jenž jest náš pokoj, odstraňující nepřátelství a obnovující přátelství mezi Bohem a člověkem.

Viz jej, věrná duše, s korunou, kterou ho korunovala jeho matka, to jest synagoga, čili židovský lid! Ó krutá matko! V čem zhřešil tento tvůj dobrý syn, že je poután i trnovými pouty? Je to ten, jenž rozvazuje tvé vězně, jenž pozvedá kleslé, utěšuje vdovy a sirotky. A takový zasloužil, aby byl spoután? To je věno, to jsou svatební dárky, jež mu přinášíš v den svatby? Den zasnub je prvním dnem, dnem, pravím, pohrdání a rouhání, dnem utrpení a bídy, dnem urážek a bolestí, dnem pout a smrti. Takový je tento den zasnub: a tímto prstenem, věrná duše, zasnoubil se s tebou nejkrásnější ze synů lidských a sám jako snoubenec kráčí korunovaný nikoliv zlatem ani perlami, nýbrž trny. Ani purpurový šat výsměchu nechyběl — oděli jej purpurovým pláštěm — ač sám svůj šat zbarvil ne dvakrát, nýbrž i po třetí proudem své krve.

Hle, nevěsto, tvůj Snoubenec, červenající se potem, bičováním, ukřižováním. Pozvedni duševní zrak a viz, zda je to suknice tvého Snoubence, čili nikoliv. Hle, divoké zvíře, psí zuřivost, židovský lid ho sežral. Divoké zvíře odsuzuje na smrt tvého Syna, Bratra, Snoubence. Kdo by zde nezaplakal? Kdo by mohl zadržet slzy a vzlykot? Vždyť tak jako je úkon soucitu radovati se pro Ježíše, tak je úkon soucitu plakat pro dobrého Ježíše.

Sedmé pouto, jímž byl připoután ke kříži, bylo železné. Je daleko pevnější a hroznější toto pou-

to než ostatní, protože neoddělilo od sebe pouze svaté ruce a nohy, nýbrž i přesvatou duši od útulku nejčistšího těla. Nyní vyjděte, Sionské dcery, a vizte, jak náš mírumilovný bojuje za naši svobodu a jak podléhá v boji. Vizte, jak průvodce našeho života vchází pro nás do bran smrti, aby nás obrátil na cestu života. Vizte: přetvrdá pouta, železné hřeby krutě se vrývají v ruce a nohy, jež kráčely vždy za naší spásou a pracovaly pro naši záchranu uprostřed země. Vizte, jak dřevo kříže je vloženo na náš Chléb, chléb nejčistší, chléb nejjemnější, chléb andělský, jenž s nebe sestoupil, aby se nám dal za pokrm, aby naše duše, poddané ustavičné námaze sytil sebou — ale ne, aby, vtěluje se v nás, se přetvořil v naše tělo, nýbrž aby nás přetvořil v svého ducha.

Vizte tedy, drazí, jak je poután, jak je počten mezi hříšníky, nejsvobodnější a nejlepší náš Snoubenec. Umírá naší smrtí nikoliv pro své potřeby, nýbrž pro naše. Dejte proudy slz umírajícímu v takových okovech, neboť on dříve slzel pro nás. Zastavte se před ukřižovaným a pohleďte a vizte, jak hořkou, jak hanebnou smrtí umírá. Čeká dosud a pilně se ohlíží, zda není nikoho, kdo by s ním snášel hoře, zda najde někoho, kdo by potěšil, kdo by setřel potůčky krve, kdo by zatlačil oči, kdo by vytáhl hřeby, jimiž je připoután, sňal jej s kříže a uložil ne do čistého plátka látky, nýbrž do srdce, a kdo by v pláči jej doprovodil ke hrobu s plačícími ženami.

Vyjděme tedy i my podle napomenutí svatého Pavla se svým Snoubencem, dobrým a nejlaskavějším Ježíšem za hradby, to jest za tužby tohoto světa, nesouce s ním potupný kříž a drsné okovy, neboť se nesluší, aby úd byl zjemnělý, zatím co hlava jest ukřižovaná, a nemůže říkati o sobě úd, že náleží k hlavě, jenž netrpěl s hlavou. Dejme se tedy spoutati pouty dobrého a nejmilejšího Ježíše, abychom mohli také býti s ním spoutáni pouty lásky. Neboť spoutaný pouty lásky sestoupil s ne-

be na zemi, aby přijal pouta umučení a naopak, chce-li se kdo se země dostat do nebe, musí se nejprve připojit pouty utrpení k naší hlavě, aby takto dosáhl pout lásky a stal se jedno s ním.

V. O PODOBĚ RÉVY A NEJDŘÍVE O JEJÍM KMENI

Viděli jsme částečně, čeho se používá k vnějšímu pěstění révy, a nyní upřeme mysl na samu révu, abychom viděli, v čem se jí podobá naše pravá réva Pán Ježíš, abychom takto hlouběji mohli o něm uvažovat.

Celý kmen révy jest křivější než u jiných stromů keřů a zdá se takřka zcela neužitečným a pohrdaným, nehodícím se k žádné potřebě. Co to znamená? Kmen pozemské révy by měl znamenat tělo naší révy, kdyby o její kráse nebylo napsáno — což, jak se zdá, se velmi neshoduje s touto křivosťou — krásný jsi podobou svou nad syny lidské. Než slyšme, co praví Isaiáš: Podoby neměl, ni krásy, bychom naň patřili, neměl vzhledu, bychom se kochali v něm. Povržen byl a nejposlednější z lidí, muž bolesti, zkušený v utrpení, před jakým lidé tvář si zastírají, tupen byl, že jsme si ho nevážili... my pak jsme měli ho za malomocného, zbitého od Boha a sklíčeného. Hle, jaký popis dává prorok.

Než přistupme již k účinku umučení.

Umučením nenazýváme pouze onen jediný den, kdy zemřel, nýbrž celý jeho život, neboť celý Kristův život byl příkladem a mučednictvím. Řekněme jen několik slov, ale zdržme se u nich a uvažujme. Jak byl chudý a uskrovněný, jak mnoho bděl, jak často se modlil, pracoval v potu tváře, jak pilně obcházel vesnice a městečka, zvěstuje evangelium a uzdravuje všude nemocné! Jak často snášel hlad a žízeň, on, nebeský chléb, pramen vody, tryskající do věčného života! Vzpomeňme na čtyřicetidenní půst, po němž zlačněl a pojďme

mu naproti, když se vrací k lidem, abychom pohlédli do jeho milého obličeje.

Konečně přejdeme k agonii posledního dne a nemůžeme neviděti příčiny zohaveného těla. Naše úvaha tedy začne na místě, kde podle jeho vlastních slov, byla smutná jeho duše až k smrti, když se počal lekati a býti teskliv. Krvavý pot hojně skropil bezduché a chvějící se údy, takže už ne kapky, nýbrž kapka za kapkou stékaly na zemi. Postupme a pohledme na bolesti této noci: byl jat, spoután, vlečen, smýkán, tlučen a poplván, bit na tváři i na hlavě, trním korunován a oděn v rudý plášť, falešným klaněním a poklekáváním posmíván, třtinou bit, na posměch oděn v bílý šat, krutými důtkami drásán, vlastním křížem obtížen, ježž sám nesl dříve než byl nesen jím. V takovém stavu viz Ježíše! Kde je zde místo pro něžnosti, jaká je zde vznešenost, kdo by chtěl hledat tělesnou krásu v těle tak zbitém?

Než vizme, jaký byl konec. Nejmilejší Pán Ježíš jest obnažen. Proč? Abys mohl pohledět na zohavení nejčistšího těla. Běda mně! Je obnažován Pán, jenž kraluje od věků, oděn v nádheru a sílu, jemuž zpíváme: Oblékl jsi moc a slávu, oděn v světlo jako v šat. Divadlem a opovržením se stává světu a lidem, výsměchem pro mnohé, před nímž národové pokyvují hlavou, on, naše hlava, naše radost, naše čest — dobrý Ježíš. Než nač prodlévám? Je povýšen na kříži, jeho ruce a nohy jsou probodeny, tryská krev, byla-li ještě jaká. Náš Prostředník stojí před tváří Otcovou zničený, aby odvrátil jeho hněv, aby nás nezahubil. A třebaže celé tělo je zničeno, neklesá na mysli, statečně setrvává v dobré vůli.

Ó, v jakém to stavu tě vidím, sladký Ježíši! Nejsladší a nejmilejší Ježíši, kdo tě odsoudil k tak hořké smrti, jediný Spasiteli našich starých ran? Kdo tě přinutil k snášení těchto ran nejen nesmírně tvrdých, nýbrž i hanebných? Ó nejsladší révo, dobrý Ježíši, tento plod ti přinesla tvá vinice, kte-

rou jsi přesadil z Egypta? Čekals trpělivě až do tohoto dne svých zásnub, aby přinesla hrozny — zrodila však trny. Trny tě korunovala, trny tě obklopila. Hle, v jakou hořkost se proměnila réva již ne tvá, nýbrž cizí. Zapřela tě, pravíc a křičíc: Nemáme krále, leč císaře.

Vyvrhli tě tedy svatokrádežní vinaři z vinice, totiž jak z obce, tak ze společnosti a zbili nikoliv ihned, nýbrž po mnohých bolestech a útrapách, jež nesl s sebou kříž, po ranách bičíků a mukách, způsobených hřeby. Jak mnoho máš pronásledovatelů, dobrý Ježíši! Bije tě tvůj Otec, neboť nešetřil vlastního Syna, totiž tebe, nýbrž za nás za všechny tě vydal. Biješ ty sám sebe, vydávaje na smrt svou duši, kterou bez tebe nikdo ti nemůže vzíti. Bije tě tvůj učedník zradou a mrzkým polibkem. Bije tě žid poličky a pohlavky, bijí tě pohané bičíky a hřeby. Hle, jak jsi zbit a pokořen! Kolik to pronásledovatelů!

A kolik těch, kdož tě vydali! Vydal tě nebeský Otec, jenž tě vydal za nás za všechny. Vydals sám sebe, jak řekl kterýsi z tvých služebníků: Miloval mě a sebe samého vydal za mne. Ó, vpravdě podivuhodné jednání! Pán se vydal za otroka, Bůh za člověka, Stvořitel za tvora, nevinný za hříšníka! Vydals tedy sebe v ruce onoho zrádce, totiž falešného učedníka. A tento zrádce tě vydal židům. Tito bídní udavači tě vydali pohanům, aby se ti vysmívali, na tebe plili, tě bičovali a ukřižovali. Řekli to a předpověděls to a hle, stalo se. Vše se splnilo, jsi ukřižován a počten mezi nespravedlivé. Nestací, že jsi zraněn, přidávají k bolesti tvých ran, dávajíce ti žíznícímu pítí víno, smíšené s myrhou a žlučí.

Pláči nad tebou, můj Králi, Pane a mistře, Otče a bratře můj, nejmilejší Ježíši, tvoje láska jest mi nad lásku žen, tvůj šíp se nevrátil. Šípy tvé jsou totiž ostré, totiž nauky hodnotné, neboť tvá řeč jest živá, účinná a proniká hlouběji než dvojsečný meč; proniká až k rozdělení duše a ducha. Ani

tvůj štít se nevzdálil z války. Vždyť štítem dobré naděje a milosti jsi nás korunoval. Oštěp tvých modliteb se neodvrátil, neboť ses modlil za hříšníky, aby nezhylnuli. Čím více tedy za přátele! Tys statnější než lev, neb tys lev z pokoiení Judova a porazils lva, jenž obcházel, hledaje, koho by poltil. Tys rychlejší než orel: zajásals jako obr, vydávaje se na cestu, chtěje naplniti tajemství svého vtělení. A pak — tak jako orel, jenž pobízí svá mláďata k letu, rozepjal jsi křídla svých paží na kříži a poletuje nad námi uchopil jsi nás a nesl ve svém náručí a v síle své do svého svatého příbytku, do domu tvého přátelství a jasu, kdes vystrojil hostinu na počest nalezené ovce a ztracené a nalezené drachny svým sousedům a přátelům a tím jsi způsobil radost blaženým duchům z hříšníka konajícího pokání. — Tak jsi dobrý a tak velký a přece jsi odsouzen k smrti. Odporoučíš svého ducha v ruce Otcovy, nakláníš hlavu a vydechuješ.

Pojďte, prosím, a projevte mi soustrast všichni, kdož toužíte radovati se v Pánu! Pohleďte na svého mocného, jak je potřen. Na toho, po němž toužíte, jak bídne je znetvořen. Na svého mírumilovného, jak v boji je proklat. Kam se poděla růžová a sněžně bílá barva jeho tváře? Kde nalezneš na zničeném těle stopy krásy? Hle, zašly dny našeho Dne, nejdobrotivějšího Ježíše, jenž sám jest Den bez temnot. Jeho kosti vysychají jak roští, je spálen jak tráva a srdce jeho prahne. Byl pozdvižen a shozen hluboko. Avšak při vnějším zohavení udržoval v sobě krásu vnitřní a lesk.

Neklesej tedy na mysli nad ním v jeho útrapách, neboť nejkrásnějšího ze synů lidských viděli na kříži lidé, kteří vidí jen vnějšek, a viděli, že na něm není krásy ani zalíbení, naopak jeho tvář vzbuzuje odpor a jeho tělo je jako zhrouceno. Avšak z tohoto znetvoření našeho Vykupitele se zrodila cena naší krásy. — Prohlédli jsme si vnější znetvoření těla nejmilejšího Ježíše; kdo však do-

vede vylíčit jeho krásu vnitřní, neboť v něm přebývá veškerá plnost božství? Nedejme tedy na svou vnější tělesnou krásu, abychom se uvnitř připodobnili krásnému Ježíši. Připodobněme se co se týče těla tělu naší révy, aby se proměnilo naše nízké tělo a bylo podobno tělu jeho slávy.

VI. Ó DRUHÉ PODOBNOSTI NEBOLI O LISTECH RÉVY, A NEJDŘÍVE VŠEOBECNĚ

Listy révy jsou vzácnější než listy všech téměř stromů. Co však jiného jsou listy pravé révy, nejdobrotivějšího Ježíše, než jeho slova? Réva vyniká listy, Ježíš vyniká slovy. Ale poněvadž stín listů révy bývá milejší, přene-li se réva po tyčích a sem a tam rozkládá své větve, vizme, zda i naše pravá réva byla kdy vyzdvižena a rozpjata, a uvažujme pak o listech sladkých slov, jež spadly k naší záchraně.

O tom, že byla zdvižena naše réva, svědčí o sobě sám Pán Ježíš řka: A já, až budu pozdvižen se země, všechno potáhnu za sebou. Je zřejmo, že toto zdvižení platí o kříži. A pohleď, jak jasně tyče, k nimž se uvazuje réva, označují kříž. Svazují se, totiž kladou se napříč a na ně se rozkládá réva. Co může být vhodnějšího? Spojují se dřeva kříže, je zdvižen na něm, rozpínají paže a celé tělo naší révě, dobrému Ježíši. Proto byl rozpjat na kříži, aby mohly být sečteny všechny jeho údy. Sám to praví ústy proroka: Probodli mé ruce a mé nohy, spočítali všechny mé kosti — jako by pravil: tak jsem byl rozpjat napravo, nalevo, nahoru a dolů, že snadno mohli spočítat všechny mé kosti, když mé tělo bylo napjato jako kůže na bubnu.

Pohleď na tvář svého Krista, křesťanská duše, pozvedni zrak plný slz k jeho mučidlům a srdce plné bolné lítosti a viz, jaká muka našel, když hledal tebe, aby tě našel. Upni tedy zrak a pohleď na tvář Kristovu. Naslouchej pozorně, zda prone-

se v tak velké bolesti slovo a uslyšíš-li je, ulož je jako vzácný poklad ve světničce svého srdce. Hle, leží na tvrdém lůžku, lůžku smrtelném — na kříži. Uchovej tedy poslední příkazy svého Snoubence, chceš-li dosíci neporušitelné a nevadnoucí dědicství. A není mnoho toho, co promluvil umíraje; snadno to může zachovávat ochotná nevěsta Kristova.

VII. PRVNÍ LIST — PRVNÍ SLOVO KRISTOVO NA KŘÍŽI

Sedm je slov, jež jako sedm listů vždy svěžích, vydala naše réva, když byla vyzdvižena na kříži. Tvůj Snoubenec se ti stal citarou, neboť kříž má podobu dřevěné části nástroje, rozpjaté tělo na dřevě zastupuje struny. To pak je oněch sedm slov.

První. Když byl ukřižován nejdobrotivější Ježíš, pravil: Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí. Ó zelený lístečku, ó slovo, hodné Slova věčného Otce! Dobrý učitel koná, co poroučí: modlí se nejen za přátele, nýbrž i za ty, kdož ho pronásledují a mu utrhnou. — Ulož v pokladnici svého srdce tento list, aby sis naň vzpomněl, kdykoliv zuří tvoji nepřátelé a abys je nastavil jako štít proti nárazům nepřátel. Snoubenec se modlí za své vrahy a ty se nebudeš modlit za ty, kdož tě urážejí?

Než pohlédněme hlouběji na tuto modlitbu. Právě Otče. Proč užívá slova Otče? Děti rády užívají slova otec, prosí-li usilovně o něco, aby mu připomněli přirozenou lásku, jejíž pomoci spíše dosáhnou výsledkem své prosby. Tak i Ježíš, milosrdný a smilovávající se, trpělivý a odpouštějící, ke všem dobrotivý, aby nám ukázal, s jakou láskou se máme modlit za nepřátele, užil slova lásky, jako by chtěl říci: pro otcovskou lásku, jíž jsme jedno, prosím tě za ně, abys mě vyslyšel a odpustil mým vrahům; vzpomeň na lásku svého Syna, abys odpustil nepřátelům.

VIII. DRUHÝ LIST — DRUHÉ SLOVO KRISTOVO NA KŘÍŽI

Druhý list naší révy a druhá struna naší citary je druhé slovo Páně, jež pronesl k lotrovi doufajícímu a prosícímu o účastenství s Kristem. Amen, pravím tobě, ještě dnes budeš se mnou v ráji. Ó, jak čerstvý list! Jakou sladkostí zaznívá tato struna! Jak náhle se stal přítel z nepřítele, z cizince důvěrník, z lotra vyznavač! Jaká to důvěra lotra! Všeho zla je si vědom, žádného dobra, rušitel zákona, uchvatitel cizího života i majetku — stojí v branách smrti, na sklonku života, zoufá nad přítomným životem, ale nebojí se pojmouti a žádati naději v budoucí život, ježž tolikrát ztratil a nikdy si nezasloužil. Kdo by mohl zoufat, když i lotr doufá?

Vyslyšel tedy Snoubenec duši již ne lotrovu, nýbrž vyznavačovu, totiž svou snoubenku a prosící ihned hodným slovem povzbuzuje: Amen, pravím tobě, ještě dnes budeš se mnou v ráji. Komu, tobě? Tobě, jenž jsi mne vyznal v bolestech na kříž, budeš se mnou v ráji rozkoší. Neříká prostě budeš v ráji, nebo s anděly, nýbrž se mnou: budeš přidružen k tomu, po němž toužíš, uzříš ve slávě toho, jehož vyznáváš nyní v slabosti. A neodkládám, co slibuji, neboť dnes budeš se mnou. Dobrý a sladký Pán Ježíš ihned vyslýchá, ihned slibuje, ihned dává.

Kdo by zoufal, máme-li tak ochotného slyšícího, tak rychle slibujícího, tak radostně dávajícího? Doufáme v tebe, protože známe tvé sladké jméno, protože neopouštíš těch, kdož tě hledají. Přicházíme v mysli k tobě, dobrotivý Ježíši, sedícímu na trůně vznešenosti, prosíce, abychom zasloužili k tobě a tebou býti uvedeni, kam vešel lotr, vyznávající tě na trůně kříže.

IX. TŘETÍ LIST — TŘETÍ SLOVO KRISTOVO NA KŘÍŽI

Třetí list a třetí struna citary jest třetí slovo: Ženo, hle, syn tvůj, a hle, matka tvá. Slovo sladké a libé, slovo podivné a obsahující něžnou lásku a soucit. Nečteme, že nejdobrotivější Ježíš přilnul ke své nejdražší Matce, zvláště když dospěl, a že s ní častěji stoloval a s ní vlídněji mluvil, než s druhými. Ale jaký v něm byl cit lásky k Matce, ukazuje krátkými slovy, když ji má tělesně opustit. A abych pomlčel o utrpení kříže, jak hluboce cítil se svou Matkou, když věděl, že její jemné srdce bylo proklato mečem tak hrozného bolu. Soucit s Matkou rozmnožil jeho bolesti. Vždyť ji viděl, jak pláče její srdce, jak spíná ruce, jak se valí proud slz z jejích očí, jak zírá stísněně, trpce naříká a s napětím všech sil stojí u něho, visícího na kříži.

Kolikrát asi Maria, zahalená pro panickou cudnost a nesmírný bol, povzdechla, plačíc nad Synem a volajíc: Ježíši, můj synu Ježíši, kdo mně dá, abych s tebou a pro tebe mohla umřít, můj Synu, nejsladší Ježíši! Kolikrát pozvedla své skromné zraky na hrozné rány, mohla-li je vůbec zřít pro přílišný tok slz. Jak snadno mohlo klesnout pod tíží bolesti srdce, a divím se, že bolestí nezemřela. Žije, ale spoluumírá, žije, ale snáší bolest krutější než smrt.

Než aby umírajíc neklesla, posiluje ji uvnitř Syn z vnějšku slovy a skutky skýtlá útěchu. Jak? Stála pod křížem...; řekl k ní: hle, syn tvůj. Jako by pravil: Berou ti mne, syna, proto ti dávám přítele, jenž je mi nejmilejší, za syna, jehož přítomností za mé nepřítomnosti se máš těšit. — Jene, berou ti mě, otce, proto ti dávám svou nejdražší Matku za matku.

Ó, jak štědrým ses stal při své svatbě, králi a Snoubenče, dobrý Ježíši. Jak velkomyslně se zbavuješ všeho, co máš! Hle, svým vrahům dáváš vroucí modlitbu, lotrovi ráj, Matce syna, synu Mat-

ku, mrtvým život, v ruce Otcovy svou duši, celému světu znamení své moci. K vykoupení otroka vylils krev ne poněkud, nýbrž všechnu, z mnohých a bohatých ran, ničemnému zrádci odpustils... zemi tělo vydals na čas k porušení.

X. ČTVRTÝ LIST RÉVY — ČTVRTÉ SLOVO KRISTOVO NA KŘÍŽI

Čtvrtý list a čtvrtá struna citary je čtvrté slovo Páně, jež pronesl okolo deváté hodiny, volaje velkým hlasem: Eli, Eli, lamma sabachthani, to jest: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil? Čí oči by nezřely tento list, čí uši by nezaslechly tuto strunu! Proč křičí, ne-li, aby byl lépe slyšen? Jak velká a jak drásající musela být bolest, když dobrý Ježíš rozpjat na kříži tak volal. Ale dej pozor, aby ses nedomníval, že pro volání upadl nejtíší Pán Ježíš do netrpělivosti. Vždyť, jak ukážeme na následujícím listě a struně, byl velmi trpělivý v hořkém umučení, ale ukázal také, že bolest byla obrovská.

Že pronesl tato slova jakožto člověk, jenž však s Božím Synem byl jedna osoba, je zřejmo z toho, že praví: Bože můj; to by jistě nemohl říci, kdyby na se nevzal člověčenství, neboť jest jeden Bůh s Otcem. Co však znamenají slova: Proč jsi mne opustil? Zda mohl Otec opustit svého jediného Syna? Toť vyloučeno. Mluví však za celé tělo, to jest za celou Církev; mluví tak naše hlava, nejdobrotivější Ježíš. Chtěje totiž doporučiti jednotu a lásku, jakou choval k Církvi, své snoubence, ukazuje, že chce trpět ve všech svých údech, on, jenž tehdy snášel mučení jako hlava, to jest na svém vlastním těle, jež přijal z Panny. Volá však, že je opuštěn, protože mnozí z jeho údů měli dostoupiti k takovému soužení, že se zdálo, jako by byli zcela opuštěni od Boha.

Požehnán buď milý Pán, nejdobrotivější Ježíš,

jenž ráčil nejdříve sám trpěti za nás a nyní s námi v nás, pokládaje naše utrpení, jehož se nám spravedlivé dostává, za své a volaje: S ním jsem v soužení, abychom v něho pevněji doufali.

XI. PÁTÝ LIST RÉVY — PÁTÉ SLOVO KRISTOVO NA KŘÍŽI

Pátý list a pátá struna jest páté slovo nejmilejšího Ježíše, jež pronesl na kříži, řka: Žízním. — A dávali mu pítí víno s myrhou a se žlučí. Ztrestali všechny údy nejsladšího Ježíše, zbývalo ztrestati ještě jazyk. Dala mu tedy, když žíznil, ona cizácká réva, obrácená v hořkost, z plodu svého hořký nápoj, ne aby se napil, nýbrž spíše, aby okusil, protože k trýzni jazyka stačí ochutnat nápoj.

Než třeba, že se to stalo, aby se naplnilo Písmo, přece se zdá, že toto slovo žízním znamená něco jiného. Myslím totiž, že tímto slovem chtěl naznačit nezměrnou lásku, protože žíznící člověk daleko toužebněji volá po nápoji než lačný po pokrmu. Naznačuje nám tedy v žízni touhu po oné věci, po níž se nejžhavěji touží, ukázal nám v ní žár své lásky, třebaže také mohu přijmouti, že opravdu žíznil, neboť byv zbaven tolika krve, měl kosti vyprahlé jako roští.

Avšak není dosti pravděpodobné, že to řekl o hmotné žízni, když věděl, že za okamžik zemře, nýbrž myslíme, že žíznil spíše žhavou touhou po naší spáse.

Co však nás může dojmouti, je, že když nadcházela hodina nejvyššího utrpení, uchýlil se k modlitbě nejdobrotivější Pán Ježíš a padl na tvář modle se a pravě: Otče můj, je-li možno, odejmi ode mne tento kalich — a to učinil nejen jednou, nýbrž dvakrát, třikrát — naznačuje kalichem, jež měl pítí, utrpení, jež ho čekalo. Nyní však, když vypil kalich utrpení, praví: Žízním. Co to znamená? Než okoušíš, dobrý Ježíši, prosíš, aby byl vů-

bec vzdálen od tebe kalich, ale když jsi jej vypil, žízniš? Jak vidím, podivuhodným způsobem piješ. Což byl tvůj kalich naplněn libým vínem a ne vínem trápení a nejvyšší trpkosti? Ano, nejhořčího utrpení je plný, takže by měl působit ne žízeň, nýbrž spíše odpor k pití.

Než, jak se domnívám, neprosils před umučením, aby byl odňat od tebe kalich proto, že bys nemiloval utrpení, k jehož snášení jsi přišel a bez něhož by se nedostalo lidskému pokolení spásy, nýbrž proto, aby si někdo nemyslel, žes jako pravý člověk necítil hořkost umučení pro jednotu božství, ukázals pochybovačům prosebnými slovy třikrát opakovanými, aby byl odňat od tebe kalich, nejvyšší hořkost tvého umučení. Nás pak, jdoucí ve stopách tvého příkladu a nauky, jsi poučil, že, hrozí-li nám nebezpečí, i když se týkají našeho prospěchu, můžeme a máme častěji prosit Pána, aby ráčil důtky svého rozhořčení od nás odvrátit. Nicméně ukázal jsi také, že nebudeme-li jich zbaveni, že je máme snášeti trpělivě, rádi, mužně a se vší vytrvalostí podle tvého příkladu.

Žes však prosil před umučením, aby ti byl odňat kalich, a že po jeho vypití jsi řekl: Žízním, ukázals velikost lásky, jako bys řekl: ač mé utrpení bylo tak hrozné, že vzhledem k pokoře jsem prosil, aby odešlo, přemohla mě, člověče, láska k tobě, a já překonav muka kříže, žízním ještě po množších a větších, kdyby bylo třeba. Nic není, čeho bych se lekal trpěti pro tebe, za jehož vykoupení dávám svůj život.

XII. ŠESTÝ LIST — ŠESTÉ SLOVO KRISTOVO NA KŘÍŽI

Šestý list a šestá struna citary je šesté slovo, jež Pán Ježíš, pravá a nejvyšší sladkost, když přijal ocet, řekl: Dokonáno jest. Co to znamená? Výše je řečeno, že vida Ježíš, že vše je dokonáno, aby se

naplnila Písma, řekl: Žízním, a když okusil, řekl: Dokonáno jest. Dokonáno totiž a splněno bylo svědectví Písma, jež praví: Dali mi za pokrm žluč. A tím všechno Písmo, jež se na něho vztahovalo, dosáhlo svého splnění.

Jako tedy naše hlava trpělivě a vytrvale snáší za nás hořkost utrpení až k její plnosti, to jest k dokonání, co praví o něm Písma, tak i my, chceme-li býti údy této hlavy, zachovávejme ve všech protivnostech ctnost vytrvalosti, abychom, majíce za vůdce samého nejdobrotivějšího Ježíše, došli až k cíli všech svých utrpení a mohli s ním říci v důvěře: dokonáno jest, čili: tvou pomocí — ne naší silou — dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokončil, víru jsem zachoval. Dej tedy, co je uchováno, jak sám slibuješ pro spravedlivě zápasící v boji, totiž korunu spravedlnosti, kterou ty, spravedlivý soudce, dáš ve svůj den, jež nezná chmur, v onen den, který ve tvých stáncích bude lepší než tisíc dní, v němž ty sám budeš jasným sluncem.

Ó slunce spravedlnosti, dobrotivý Ježíši Kriste, zářící svou silou, dej sebe za věčnou odměnu všem, kteří zápasili a v zápase setrvali až do konce. Nechť se jim dostane od tebe věčného jasu, v němž blažení neustále jásají. Tohoto jasu však nemůže nikdo dosíci, leč kdo vytrvá až do konce, protože hodnotou dobrého díla je vytrvalost.

XIII. SEDMÝ LIST RÉVY — SEDMÉ SLOVO KRISTOVO NA KŘÍŽI

Sedmý a poslední list naší révy a sedmá struna citary bylo poslední slovo nejmilejšího Ježíše: Otče, v ruce tvé poručím ducha svého. Znění je jasné. Co to však znamená, že souvěčný a soupodstatný Syn Otce doporučí tak zřejmě svou duši v Otcovy ruce, jemuž by právě tak byla doporučena, i kdyby toho neřekl?

Zajisté věděl, že jeho nejsvětější duše je u Otce,

vždyť nedlouho před tím řekl: Přichází kníže tohoto světa, to jest ďábel, a na mně nemá ničeho, chtěl však přece svou duši doporučit Otcí, aby nás poučil, nás, kteří jsme prach a popel, jak máme svého ducha odevzdávat v ruce věčného Otce, aby nebyl uchvácen od knížete tohoto světa, když vyjde z těla, neboť on by v nás, bohužel, leccos našel, co mu náleží. Když tedy ten, jenž ničím nebyl povinen hříchu, svou svatou duši, když měla odejít z nejčistšího těla, doporučil v Otcovy ruce, stalo se to nikoliv zajisté z nutnosti, nýbrž aby nám dal příklad.

XIV. TŘETÍ PODOBNOST RÉVY — VZHLEDEM KE KVĚTŮM

Proto Syn Boží zničil sebe samého, přijav podobu otroka, byl zasazen na naší zemi, přijal naše hrubé tělo, vyhnal pupence, rozkvetl a přinesl první plody, aby tím, že se spojil s naší přirozeností, nás přidružil ke svému božství. Poněvadž však bez květu nelze dosíci plodu, rozkvetl můj nejdobrotivější Pán Ježíš.

Co jsou tyto jeho květy, ne-li ctnosti?

Podivuhodně, jedinečně nádherně rozkvetla tato slavná réva nejen jedním druhem květů, jako jiné révy a stromy, nýbrž pojala v sobě květy všeho druhu: fialku pokory, lilii čistoty, růži trpělivosti a lásky, šafrán zdržlivosti. — Než pomlčme o ostatních a všimněme si růže.

XV. O ČERVENĚ ŽHAVÉM KVĚTU RŮŽE VŠEOBECNĚ

Na naší révě, nejdobrotivějším Ježíši, kvete červená a hořící růže — červená krví, kterou prolil při umučení, hořící ohněm lásky, orosená krůpějími slz sladkého Ježíše.

Plakal a byl smutný — moje radost, ano, radost

andělů — dobrý Ježíš, jak praví Apoštol: On obětoval za času svého pozemského života s křikem silným a se slzami prosby a modlitby tomu, jenž jej mohl vysvoboditi od smrti a byl vyslyšen pro svou uctivost. Slyšíš, srdce ne z masa, nýbrž z kamene, že velký a slavný Ježíš, dokud žil v těle, které za mne vzal na sebe, bolestně plakal, a můžeš zůstat ještě bez slz? Ó tvrdé srdce, slyšíš, že ten, jenž zůstane na věky nehybným, je pro tebe pohnut k slzám, a ty ještě nejsi pohnut, abys zaslzel?

Dodám ještě o ohni lásky a krvi utrpení, zda se snad rozehřeješ, zda změkneš, abys prolil pro nejsladšího Ježíše za jeho slzy a krev alespoň slzy. Dodám ještě o těžkém kladivu, připomenuli železné hlavy hřebů, aby ses alespoň takto pohnul. Neb kdybys byl vyprahlý jako země bez vody, snadno bys mohl změknout, zalit slzami nejsladšího Ježíše. Jestliže však mrazem mnohých nepravostí ztvrdlo tvé srdce jako kámen, připomínám silné nástroje — kladivo a železné hřeby, abys jimi byl rozražen a abys vyronil hojný pramen slz.

Jestliže ani toto tě nepohne, tvrdé a nekající srdce, jsi tvrdší než křemen na poušti, jenž po dvojím úderu holí Mojžíšovou vydal přehojné proudy vod, zvláště když kladivo kříže jest mocnější k úderu než Mojžíšova hůl a tři železné hřeby, třikrát zaražené, musejí být mocnější a účinnější k vyvolání vody než opakovaný úder Mojžíšovy hole.

Jestliže však ještě zůstaneš nepohnut, takže ses obrátil v tvrdost diamantu, jenž pouze krví berana může změknout, přináším ti hojnou krev Beránka, dobrého Ježíše, vroucí nesrovnatelným žářem lásky, protože svou silou naprosto zrušil a strhl diamantovou zeď nepřátelství mezi Bohem a člověkem, kterážto zeď tvrdla tolik tisíc let, že nemohla být stržena zákonem ani proroky, již do ní bušili kladivy různých příkazů a hrozeb. Než přišla krev našeho Beránka, milého Ježíše, a zeď byla nejen proražena, nýbrž stržena.

Do této hojné krve Beránka se tedy ponoř, srdce tvrdé jako diamant, lež v ní, abys se rozehřálo, rozehřáté změklo, změkklé pak vylilo pramen slz. Musím tedy hledat a pak naleznu pramen slz v slzách, kříži, hřebech, konečně i v krvi nejtiššího Ježíše.

Kdo by se odvážil pohrdati touto krví ne-li člověk, jenž je zcela upoután k tělu a krvi, jenž nic duchovního nemá v sobě? Kdo chtěje se zbavit krve, to jest hříchů, spáchaných tělem a krví, by nemiloval tuto spásonosnou krev nejčistšího Ježíše? Kdo jednou byl opojen touto nejsladší krví, kterou připravil Bůh ve své sladkosti, zda nelační stále víc a více, slyše a chápaje pravý hlas Boží Moudrosti, Jednorozeného Otcova, dobrého Ježíše, jenž dí: Kdo okusí tě, lační zas, kdo z tebe pije, žízni víc?

Jestliže je pravda, ba poněvadž je pravda, že lidská krev je přirozeně tak sladká nad krev ostatních zvířat, že když ji jednou kterýkoliv dravec okusí, chce jí pak stále okoušet, takže pohrdá krví jiných zvířat a usiluje jen o lidskou krev a vydává se i v nebezpečí života, aby ji získal. Jakou tedy sladkost musí míti v sobě krev onoho Syna člověka, pravého Boha a pravého člověka, nejsladšího Ježíše? Hle, nerozumná zvířata žízni po lidské krvi a já bych nežíznil po krvi Boha a člověka, dobrého Ježíše? Čím více okusily šelmy lidské krve, tím více po ní touží; a já bych pohrdal krví Boha a člověka, nejdobrotivějšího Ježíše? Šelmy se vrhají v náruč smrti, snažíce se získat sladkost lidské krve; a já bych nespěchal v náruč životu, ke krvi nejčistšího Ježíše?

Ano, pospíším si a budu pít a koupím si zdarma víno a mléko, jež nám Moudrost věčného Otce, nejdobrotivější Ježíš namíchal v měsidle svého těla, totiž krev, cenu našeho života. Pospěšte se mnou, kteří milujete milovaného Ježíše a kupte si ne za porušitelné zlato a stříbro, nýbrž za změnu svého způsobu jednání, ono víno a mléko, nejčist-

ší krev, opojující dokonalé, tak jako víno a sytící, tak jako mléko dětí. Jsi-li dokonalý, jsi-li pevný, je ti vínem Kristova krev; jsi-li dosud slabý, jemuž je třeba mléka, je ti výživným mlékem. Pij tedy krev nejčišší!

XVI. RŮŽE LÁSKY

Viděli jsme všeobecně známky růže, pohledme na lásku a utrpení. Žár růže lásky oceníme, jestliže pečlivě uvážíme kdo, proč, koho, jak miloval podivuhodný a milosrdný milovník, milovník náš, nad něhož nic není většího, nic bohatšího, nic silnějšího, jemuž každý duch vyznává: Bůh můj jsi ty. V tomto slově snadno postřehneme, kdo miloval — Bůh; a proč miloval vysvítá z následujícího slova, protože nás nemiloval, aby přijal něco od nás, protože našich dober nepotřebuje, nýbrž svou nezíštnou láskou. I kdyby v nás bylo něco dobrého, po čem by mohl toužit, neměli bychom toho sami od sebe, nýbrž od něho. Koho miloval, vysvětluje ten, jenž praví: Když jsme byli ještě nepřáteli, byli jsme smířeni s Bohem. Spravedlivý miloval nespravedlivé, krásný ošklivé, jediný dobrý a svatý hříšníky a bezbožné. Ó, jaká důstojnost! Než vizme již, jak miloval. Kdo to však dostatečně dovede říci?

XVII. RŮŽE UTRPENÍ

Hle, chceme-li vyložit toto slovo (jak), musíme nutně připojit k růži lásky růži utrpení, aby se růže lásky v utrpení začervenala, aby růže utrpení vzplála ohněm lásky.

Vždyť tak nás miloval náš milovník, jak nutil žár lásky, že utrpení ho pokrylo červení a vydal svou duši na smrt, a to na smrt kříže, jenž neměl v krátkosti skončit, nýbrž trvat od počátku jeho přicho-

du až do konce nejtvrďší smrti. Vše tedy, co vytrpěl dobrý Ježíš ve dnech svého pozemského života, náleží k červení růže utrpení, třebaže byla zvláště zčervenala častým prolitím nejčistší jeho krve. Poněvadž však nám nelze vypočítati vše, co vytrpěl, nechť není obtížno si připomenout spásonosná prolití krve, aby se hlouběji vryla do paměti stálým připamatováním.

XVIII. PRVNÍ PROLITÍ KRVE JEŽÍŠE KRISTA

O prvním prolití krve čteme při obřezání, kdy mu bylo dáno jméno Ježíš. Již tehdy bylo tajemně naznačeno, že prolitím své krve se měl státi naším pravým Ježíšem, to jest Spasitelem. Slyšte to a chápejte chlapci i dívky a často si vštěpujte v paměť rané mučednictví nevinného Ježíše. Proto také Isaiáš, mluvě o narození našeho nejsladšího Ježíše, praví: Chlapec se nám narodil a syn nám byl dán, jehož vláda na jeho rameni. Slovem vláda vyjadřuje kříž, a proto o něm mluví hned při narození, poněvadž okamžikem narození zrozen zároveň kříž.

Nemálo přispívá k červení utrpení, že se Pán zrodil z chudičké Matky v cizím místě, uprostřed zimy o půlnoci, mimo lidský příbytek. A třebaže tu nebyla prolita jeho krev, přece k tomu došlo za nedlouho, to jest po sedmi dnech.

Jaký to půvab lásky! Sotva se zrodil — sláva nebes, bohatství nebes, rozkoš nebeská — nejsladší a nejmilejší hoch Ježíš, ihned se k němu druží potupný kříž, bolestný kříž, nejvýš chudý kříž. Ale pravé jméno vlády vykoupilo bídu kříže. Statečný Ježíš, jenž kraloval na dřevě, křížem podmanil celý svět i podsvětí; pro kříž se pokořil až k smrti, stav se poslušným Otce. Proto ho povýšil Bůh Otec a dal mu jméno, jež je nade všechno jméno. Vhodně tedy je použito tohoto jména Ježíš při prvním prolití krve nejčistšího Beránka, protože

tehdy počal prolévat za naši spásu krev, kterou měl k dokonání spásy prolítí všechnu.

XIX. DRUHÉ PROLITÍ KRVE

Druhé prolití krve nejsladšího Ježíše, kterým se zbarvuje růže utrpení, nalézáme v krvavém potu modlícího se a trpícího Ježíše, protože když v úzkosti smrtelné se vroucněji modlil, stal se jeho pot jako krůpěje krve, stékající na zemi. Odmysleme si všechna ostatní prolití krve, zdaž toto jediné není schopno naši růži dostatečně zbarviti? Jistě může.

Kvil a pukni, mé bídné srdce, a vydej krvavé slzy! Neboť hle, můj Stvořitel je pro mne zalit krvavým potem a ne jen poněkud, nýbrž tak, že stéká na zemi. Běda bídnému srdci, jež neslízí, zaplaveno jsouc tak hojným a tak vzácným potem. Pohleď na soužení onoho nejtíššího srdce, jež ho mučilo, když po celém těle stékal krvavý pot. Vždyť nebyl by vyrazil na venek tento bolestný pot, kdyby srdce uvnitř nebylo roztříštěno tíhou oné bolesti. Zdrceno jest mé srdce ve mně, praví prorok Jeremiáš. Puklo tedy srdce uvnitř a pukla zevně kůže pravého Šalomouna, nejmilejšího Ježíše a krvavý pot stékal na zemi. Začervenala se růže lásky a utrpení Krista, zkrvaveného Ježíše. Hle, jak jest celý červený!

A není bez významu toto všeobecné prolití krve dobrého Ježíše. Proto se potil na celém těle, přišed sejmouti slabosti, spáchané naším tělem a krví, aby k ozdravení a vyléčení celého duchovního těla, to jest Církve, stačil krvavý pot, vytrysknuvší ve všech částech naší hlavy — Ježíše. Byli jsme tedy zbaveni hříchů Bohem naší spásy, nejdobrotivějším Ježíšem, jenž prolil za nás krev. Aspoň to jistě znamenal krvavý pot, že na celé duchovní tělo, Církev, měla být vylita krev mučedníků a že Církev měla být zbarvena.

XX. TŘETÍ PROLITÍ KRVE

Třetí prolití krve bylo, když mu rozdírali tvář, o čemž svědčí Prorok: Tělo své vydám katům a líce své rváčům, což někteří vykládají o rozdírání líce drápy bezbožných židů, někteří pak o vytrhávání vousů Pánu Ježíši. Ať je pravdivé to nebo ono, neobešlo se to bez prolití krve.

Vidím prokleté ruce bezbožného národa, jak nemají dosti na pohlavcích, poličcích a poplvaní toužebné tváře dobrého Ježíše, nýbrž jsou hnány touhou rozdrásati i jeho líce a vyvolati z nejsladší tváře krev, k zbarvení naší růže. Vidím, jak podivuhodná a následování hodná trpělivost neposkvrněného Beránka nastavuje cudná líce drápům nejnecudnějších židů ve vší tichosti, abychom se naučili trpělivě snášeti, jestliže naši tvář někdy zastře zahanbení.

XXI. ČTVRTÉ PROLITÍ KRVE

Čtvrté prolití krve nastalo, když ne lehce, nýbrž hrubě byla vražena bolestná koruna na hlavu nejsladšímu Ježíši. Je dosti pravděpodobné, že nenávidíce pravdu nehledali pouze jeho zahanbení, nýbrž i muka. A myslím, že zde nechyběly potůčky krve, jež stékaly s hlavy, výsměšně a závistivě korunované, na krk a na tvář sladkého Ježíše, neboť kdyby jim nešlo o to, aby korunovanému připravili nejen výsměch, nýbrž i utrpení, snáze mohli uplésti korunu s proutí nebo větviček jiného stromu. Aby však ukázali ostny svého chování, korunovali ostny trnů nejtiššího Beránka, Pána Ježíše, nyní korunovaného slávou a ctí.

A třebaže korunovali posměšně, přece vysmívajíce se a nevědouce vyznávají korunovaného krále, protože koruna náleží vlastně králům. Proto od nevědoucích je prohlašován králem, trny však vyjadřují zlobu korunujících.

XXII. PÁTÉ PROLITÍ KRVE

Páté prolití krve spočívá v krutém bičování nejtíššího Beránka, dobrého Ježíše. Kolik asi vyteklo na zemi nejsvětější krve z rozdrásaného těla bičovaného! S jakou asi šíleností bezbožných zuřivců, s jakým vytím šílenců byl bičován sladký Ježíš, jenž proto přišel, aby nás vysvobodil od věčných metel.

„Bez příčiny“, praví, „mne šlehali bičíky“. Opravdu bez příčiny, leč by snad bídáci a zvrázcenci pokládali tvé skutky za hodny trestu, kteří převrátili pravdu a lež.

Než i tím se nám dostává mravního naučení, že máme metly věčného Otce klidně snášet, neboť Pán Ježíš snášel za nás nehodné tak trpělivě metly nejhorší. Které rány by se zdráhal snášet člověk, zrozený pro utrpení, živený a vychovaný v hříších, určený pro dědictví věčného příbytku, jenž přijímá jen čisté, když vidí Krále všech králů a Pána vládců, nejmilejšího Ježíše, jenž neučinil hříchu a nebyla nalezena lest v jeho ústech, zdrceného tak těžkými ranami?

Slyš, hloupý a nerozumný člověče a pouč se a nejen neutíkej, nýbrž chop se kázně, abys nezbloudil se spravedlivé cesty, rozhněvá-li se tvůj Pán, jenž neušetřil svého vlastního Syna, nýbrž pro tebe jej vydal, aby byl bičován.

XXIII. ŠESTÉ A SEDMÉ PROLITÍ KRVE

Šesté prolití krve nastalo, když zaráželi hřeby. Vždyť kdo pochyboval, že vyteklo hojně svaté krve, když byly rozraženy a proraženy nohy a ruce nevinného Ježíše? Proudů této krve zčervenala naše růže, protože zde lze vidět opravdu nejžhavější lásku, zde nejkrvavější utrpení. V této velikosti utrpení třeba uvažovat velikost lásky; žár růže lásky uvažuj v červeni utrpení.

Kdo snášel kdy utrpení tak těžké a tak hanebné? Je to Bůh, jenž trpí a v ničem si nezlehčil tvrdý lis utrpení, ač svým služebníkům obyčejně vůbec odnímá neb zlehčuje tíži utrpení. Nešetří sebe, jenž umí šetřit svých tvorů. Zřejmost toho máš v evangeliu sv. Jana. Když pravili ti, kdož jej přišli zajmouti, že jeho hledají, připojuje: Já jsem to. Jestliže mě hledáte, nechejte těchto odejít. Ó záře pravé, ba nejskutečnější lásky, jímž se projevuje a odevzdává láska sama šíleným nepřátelům, nešetříc sebe, prosí za své druhy, aby jich bylo ušetřeno! Byl tedy chycen. A po mnohých zklamáních jak židů tak pohanů, po mnohém prolití krve, je proboden hřeby na nohou a na rukou a přibit na dřevo kříže — náš Spasitel, nejtišší, milý Ježíš.

Pohleď a viz růži krvavého utrpení, jak se červená na znamení nejžhavější lásky. Zápasí láska a utrpení. Ona chce více plát, toto se více červenat. Než podivuhodně žářem lásky se stává utrpení červeným, protože kdyby nemiloval, netrpěl by; a v utrpení a v červení utrpení se ukazuje žár nejvyšší a nesrovnatelné lásky. Jako totiž růže, uzavřená nočním chladem, otvírá se, rozvíjí plátky a v červení ukazuje líbezný žár, jakmile zasvitne žár slunce; tak jemný květ nebes, dobrý Ježíš, jenž dlouhou dobu od hříchů prvního člověka jakoby byl uzavřen v chladu noci, nerozdávaje ještě hříšníkům plnost milosrdenství, jakmile konečně nadešla plnost času, zažehnuté paprsky žhavé lásky se rozvinulo jeho tělo na všech stranách a žár růže lásky zazářil v červení prolité krve.

Viz tedy, jak tímto květem růže kvetl krví zbarvený Ježíš. Viz celé tělo. Kde možno nenalézt květ růže? Pohleď na ruku, pohleď na druhou, pohleď na jednu nohu, pohleď na druhou; zda nenalézáš všude květ růže? Pohleď na otevřený bok, neboť ani ten není bez růže, třebaže je růžová pro přimíchání vody, protože vyšla krev a voda. On jest to, dobrý Ježíš Kristus, jenž přišel skrze vodu a krev.

Ó nejsladší Pane a Spasiteli veškerenstva, dobrý Ježíši, jak ti hodně poděkuji za to, žes od počátku svého příchodu až k nejtvrdší smrti, ano i po smrti tolik krve vylil za mne, za to, žes pečoval o to, abys ukázal žár své nejvznešenější lásky v tak čas-tém prolití krve. Jakým množstvím plátků je ozdo-bena tvá bohatá růže. Kdo je všechny může spo-čítat? Sečti krůpěje krve vytrysklé z nejsladšího boku a těla nejmilejšího Ježíše a máš součet plát-ků růže utrpení a lásky.

O sedmém prolití krve Páně jsme již krátce pro-mluvili, když jsme se zmínili o jeho otevřeném boku, odkud vyšla krev a voda.

XXIV. POVZBUZENÍ K ROZJÍMÁNÍ O LÁSCE A UTRPENÍ PÁNĚ

Vzpruž se nyní, má duše, vzlétni ubohá a slabá a na perutích víry a naděje zalétni do této zahrady lásky a celou pozornost duše, na všechny strany rozběhlou, usměrni a jako pilná včelička sbírej med nábožnosti. Vstup do ráje lásky k srdci pový-šenému, neboť hle, ten, jehož hledáš, je povýšen. Ale neboj se — povýšený stal se pokorným. Ne- byl proto povýšen na kříži, abychom s obtížemi mohli k němu přistoupiti, nýbrž spíše, aby jej vši-chni snáze našli.

Přístup tedy s důvěrou k tomuto ráji a poznej v rozpjetí paží lásku trpícího a pozvání k vzájem-nému objetí a viz, jak lítostně a pln milosrdenství volá: Vrať se, vrať se, Sunamitko, vrať se, vrať se, abychom na tebe pohlédli. Vrať se od zlé rozkoše, od špatných skutků, od tvrdošijnosti a zoufalství, vrať se ke mně, protože ses odvrátila ode mne, abychom na tebe pohlédli pohledem milosti, jak jsme pohlédli na hříšnou ženu a lotra.

Čti tedy ve mně, knize života, popsané uvnitř i zevně a rozuměj tomu, co čteš. Sbírej si mé kvě-ty, abys mohl vejíti v onen ráj, před jehož branou

stojí Cherubín s plamenným mečem. Věda, které se ze mne můžeš naučit, má schopnost odstranit překážku Cheruba; krvavé květy uhasí plamen břitkého meče.

Vstup tedy, duše, do tohoto ráje, lepšího než všechny ráje, nyní pokud ti možno láskou, vycházející z rozjímání, abys pak s tělem i duší mohla do nebeského ráje. A nestačí jen na krátko obejmout ráj, nýbrž třeba létati s květu na květ a vyssát plátky jednotlivých květů; je třeba hned napravo, hned nalevo přichvátat, kde právě stékají pro nás potůčky krve. Všech dlužno hledat nábožností a darem slzící zkroušenosti. Stále musíme uvažovati, jak kruté rány způsobily hřeby, jak strhány jsou žíly a porušeny kosti na rukou toho, jenž učinil nebe i zemi, jak přinesl spásu uprostřed země a mezi těmito úvahami musíme často opakovati: Dej mi radost ze své spásy následováním včelíčky, která létajíc vždy pronáší nějaký bzukot a neutichne, dokud nevejde do květu, kde sbírá a ssaje slakost toužebného medu.

Ó jak budeš šťasten, jestliže budeš vpuštěn mezi krvavé květy našeho sladce kvetoucího ráje, totiž do ran Kristových a uschopněn zbaviti se zcela hluku světa a nájezdů pokušení a věnovati se jen tomu, k němuž jsi vešel, u něhož bys mohl okoušeti a chápati, jak dobrý a sladký je Ježíš. — Tak dlužno pohlížeti i na nohy právě tak pokryté krví, právě tolik bolestí snášejíci jako ruce, probodené a rozedrané, z nichž se prýští praménky a krůpěje krve.

Konečně třeba přistoupiti k nejpokornějšímu srdci velkého Ježíše branou probodeného boku. Zde se jistě skrývá poklad nevýslové a toužebné lásky, zde najdeme zbožnost, odtud vychází dar slz, odtud se možno naučit tichosti a trpělivosti v protivienstvích, soucitu k ubohým, zde se zvláště nalézá srdce potřené a pokořené. Takový a tak vznešený trpitel touží po tvém objetí, čeká tě, aby tě objal. Sklání k tobě hlavu pokrytou květy, rozedra-

nou množstvím trnů, aby tě pozval k polibku míru, jako by pravil: hle, jak jsem znetvořen, jak rozedrán, jak zbit, abych tě mohl vzít na svá ramena, má bludná ovečko, a přivésti na nebeské pastviny rajské. Opláť mi to a pohni se milosrdenstvím nad mými ranami a polož mě tak, jak mě nyní vidíš, jako pečeť na své srdce, jako pečeť na své ramię, abys ve všem myšlení svého srdce, ve všech dílech svých rukou mohla být mně, tak poznamenanému, podobna.

Připodobnil jsem tě obrazu svého božství, když jsem tě stvořil, připodobnil jsem se obrazu tvého člověčenství, abych tě vykoupil. Ty tedy, jenž jsi nezachoval podobu mého božství vtisknutou ti při stvoření, podrž aspoň svého člověčenství, vtisknutou mně při tvém vykoupení. Jestližes nezůstal ve stavu, v němž jsem tě stvořil, zůstaň alespoň ve stavu, do jakého tě pozvedlo vykoupení. Nechápeš-li, jaké schopnosti jsem ti dal při stvoření, pochop alespoň, jaké útrapy jsem podstoupil pro tebe ve tvém člověčenství při vykoupení, čímž jsem tě uschopnil k přijetí ještě větších darů, než k jakým jsem tě stvořil. Neboť proto jsem se stal viditelným člověkem, abych viděn jsa od tebe mohl býti milován, protože ve svém božství neviděn a neviditelný jsem byl jistým způsobem nemilován. Dej se mi tedy za odměnu za mé vtělení a utrpení. Dal jsem ti sebe, dej se i ty mně.

Ó nejsladší Pane Ježíši, Otče světel, od něhož jest každý dar nejlepší a každý dar dokonalý, pohleď milostivě na pokorně v tebe doufající a opravdu přesvědčené, že bez tebe nemůžeme nic. Ty, jenž ses vydal za cenu pro nás — třebaže takové ceny nejsme hodni — dej, abychom se ve všem tak dokonale a zcela odevzdali tvé milosti, abychom obrazu tvého utrpení jsouce připodobněni, s dovolením Pána byli přetvořeni v obraz tvého božství, jež jsme ztratili hříchem. Amen.

Bl. Jan Ruysbroeck Podivuhodný,

Sedm stupňů žebříku duchovní

lásky

PŘELOŽIL P. SILV. M. BRAITO O. P.

ÚVODEM K OSOBĚ A K DÍLU RUYSBROECKOVU

14. století znamená pro Nizozemí velký rozkvět hlubokého duchovního života. Vyrostlo hnutí, kterému se říká *Devotio moderna*.

Ruysbroeck se narodil 1293 ve vesničce ještě dnes slující Ruysbroeck. Vidíme ji na trati mezi Hal a Bruxelles. V 11 letech odchází ke svému strýci, kanovníku u sv. Guduly v Bruxellu. Brzy se věnoval studiu theologie, která ho více zaujala než svobodná umění. Ve 24 letech byl vysvěcen a ustanoven kaplanem u svaté Guduly. V tomto starém zašeřelém gotickém chrámu vyrůstá mladý Ruysbroeck. Žil ve společném životě se dvěma spolukaplany. Z této doby pocházejí jeho první pokusy duchovní literatury. Protože je však hlučný život starého Bruxellu příliš rozptyloval, hledají si tiché místo u Soignies, v jižní Belgii a volí si poustevnu Groenendalskou. Utvořili malou duchovní skupinu, která dala původ převorství, slavnému převorství Groenendalskému, později pak přijali ještě roucho a řeholi řeholních kanovníků augustiniánských.

Velmi rád se uchyloval ještě do větší samoty do blízkého lesa. Tam si zapisoval všechna světla, jichž se mu dostalo v těchto dlouhých rozjímáních a kontemplacích. Jeho posluchači obyčejně pak mu vypracovali podle jeho přednášek osnovu těchto různých duchovních spisů. Duchovní spisy Ruysbroeckovy se rozšířily po celých Flandřích a všude se přijímaly s nadšením jeho spisy, plné hloubky a duchovní zkušenosti. Ruysbroeck umírá v požehnaném věku 88 let. Z jeho spisů vybral jsem knihu o sedmi stupních, protože pojednává o duchovním životě od jeho začátku až k tajemnému objetí Boha přebývajícího v nás.

Pius X. potvrdil úctu od nepaměti prokazovanou cti. Ruysbroeckovi jako blahoslavenému, a to pro den 29. srpna.

S. B.

Bl. Jan Ruysbroeck, Sedm stupňů lásky

PŘEDMLUVA

Milost a posvátná bázeň Páně buďtež s námi vždycky!

Vše, co se zrodilo z Boha, vítězí nad světem, praví svatý Jan. Každá pravá svatost jest zrozena z Boha. Každý svatý život jest žebříkem lásky o sedmi stupních, jimiž vystupujeme do království Božího. Jest to vůle Boží, abychom byli svatí.

I. O PRVÉM STUPNI LÁSKY

Když jsme jedné myšlenky a jedné vůle s Bohem, jsme na prvním stupni žebříku lásky a svatého života. Neboť dobrá vůle jest opravdu základem všech ctností podle toho, co řekl prorok David: Pane, utekl jsem se k tobě: Vyučuj mě plniti vůli tvou, protože ty jsi Bohem mým. Tvůj duch mne doprovodí do pravé země pravdy a ctnosti (Žalm 112, 9).

Dobrá vůle, spojená s vůlí Boží, vítězí nad ďáblem a nade všemi hříchy, protože jest naplněna milostmi Božími a jest to prvá obět, kterou mu máme podati, chceme-li žíti pro něho. Člověk dobré vůle má Boha na zřeteli, a touží jej milovati a jemu sloužiti nyní i po celou věčnost. V tom je celý jeho život a jeho vnitřní zaměstnání. To mu sjednává pokoj s Bohem, sebou samým a se všemi věcmi. Tak také pěli andělé ve chvíli narození Kristova v oblacích: Sláva Bohu na nebesích a na zemi pokoj lidem dobré vůle. Ale dobrá vůle nemůže býti neplodná na dobré skutky, protože dobrý strom přináší dobré ovoce, praví náš Pán. (Mt. VII, 17).

II. O DRUHÉM STUPNI LÁSKY

Prvým ovocem dobré vůle jest dobrovolná chudoba, která klade druhý stupeň, kterým vystupujeme po žebříku života lásky.

Člověk dobrovolně chudý vede vskutku život svobodný a zbavený starostí o všechna pozemská dobra, ať má potřeby jakékoliv. Jest dobrým obchodníkem; dal zem za nebe podle výroku našeho Spasitele: Nemožno sloužiti Bohu a bohatstvím světa (Mt VI 24). Proto opustiv veškerá dobra, která by ho mohla připoutati k zemi, dobrovolně si volí chudobu. To jest pole, na kterém nachází

království Boží, neboť dobrovolně chudý jest blažený; království Boží mu patří.

Toto království Boží jest milování a láska a zároveň odhodlání ke všem dobrým skutkům. Člověk tu má plýtvati sebou, má býti milosrdný, tichý a ochotný k pomoci, pravdomluvný a dobrým rádcem každému, kdo ho žádá o pomoc, takže na soudu Božím může ukázati, že se svými bohatými dary konal díla milosrdenství. Neboť neponechává si z pozemských statků ničeho jen pro sebe, vše co má, jest společné Bohu a rodině Boží. Blahoslavený jest tento dobrovolný chudý, jenž nemá ničeho z toho, co pomíjí. Následuje Krista a bude míti odměnu stonásobnou: žije již v očekávání slávy Boží a věčného života.

Lakomec jest naproti tomu bláznem; dává nebe za zemi, ačkoliv i tu má ztratit.

Chudý duchem stoupá k nebi,
bídny lakomec klesá do pekel.
Což může projít velbloud uchem jehly?
Tak může vejíti bídný lakomec do nebe.

A i když zůstane chudý na pozemské statky, jest-liže nehledá Boha a umírá ve své lakotě, jest na věky ztracen.

Lakomec dává přednost slupce před jádrem,
má zlato a miluje pozemské statky,
chytá rybu, která nese smrt
a pije vodu věčného smutku;
čím více pije, tím více žízní,
čím více má, tím více míti chce.
Má-li mnoho, nemá dosti,
protože mu ještě chybí vše, co vidí,
a to, co má, zdá se mu ničím.
Stěží ho někdo miluje,
protože lakomec toho nezasluhuje.
Podobá se ďáblovým pazourům:
co jednou uchopí, více už nepustí,

musí míti až do smrti
vše, čeho se lstivě zmocnil.
A přece to na konec ztratí
a to pak bude věčné neštěstí,
protože lakomec se podobá peklu, které
když vezme, není spokojeno,
když má mnoho, nestane se tím lepší.
Vše, co béře, to všechno hází na hromadu
a jeho chřtán jest stále otevřený,
aby přijímal pekelné hosty.
Proto se střežte lakoty,
neboť jest kořenem všech hříchů
a veškerého zla.

III. O TŘETÍM STUPNI LÁSKY

Třetím stupněm lásky jest čistota duše a čistota těla.

Slyšte dobře, co vám chci říci. Aby vaše duše byla čistá, musíte z lásky k Bohu nenáviděti a pohrdati veškerou nezřízenou láskou a náklonností k sobě samým, ke svému otci a ke své matce právě tak, jako ke všem tvorům, takže budete milovati sebe samy a všechny tvory pro službu Boží a ne jinak. Tehdy budete moci říci slovo Kristovo; Kdo žije podle vůle Boží, jest mou matkou, mou sestrou, mým bratrem (Mt. XII. 50). Pak také milujete bližního jako sebe sama. Nuže, uchovejte se čisti. Nedejte se přitáhnouti nikým, ani slovy, ani skutky, ani dary, ani vábením, ani zbožným zdáním. Pod rouškou duchovního stane se to docela tělesným. Nedá se tomu důvěřovati. Nikoho nezbožňujte a nedejte se nikým zbožňovati.

Pod dobrým zdáním
zlým se to stává,
a jedem docela.
Buďte na stráži
a jednejte moudře

nedajíce se obelstíti.
Když jste přitahováni,
již jste oklamáni
a budete obelháni.
Nechte tedy toho všeho
a mějte se na pozoru,
zbožňujte Ježíše, chotě svého.
Prchejte před cizím hostem,
zůstávejte se snoubencem svým
v ustavičné pozornosti.
Obraťte se dovnitř
a tam se oddejte ohnivé lásce a
provádějte veškeré ctnosti.
Ježíš vás nasytí
vyučí vás a poradí vám,
neboť jest oporou vaší.
Povede vás
nade vším stvořením
do lůna Otcova až.
Tam najdete věrnost,
úlevu od všeho smutku
a veškerého kříže.
Takový jest život čisté duše.

Pak se jedná o čistotu těla. Víte, že Bůh učinil člověka s dvojí přirozeností, s tělem a s duší, s duchem a s masem. A tyto dvě složky jsou spojeny v jedné osobě, aby tvořily lidskou přirozenost, která byla počata a zrozena v hříchu. Neboť, ačkoliv Bůh stvořil naši duši čistou a bez poskvrny, spojením s tělem stává se poskvrněnou hříchem dědičným. Tak jsme byli všichni zplozeni ve stavu hříchu, neboť vše, co se zrodilo z těla, jest tělo a vše, co se narodilo z Duchu Božího, jest duch. (Jan III. 6.) Ačkoli tíhne duch k tělu přirozeným zrozením, druhým zrozením, které přichází od Duchu Božího, duch a tělo stávají se nepřáteli a bojují mezi sebou. Neboť tělo dychtí proti duchu a proti Bohu a duch se své strany bojuje s Bohem proti tělu.

Jestliže tedy žijeme podle tělesné žádostivosti, jsme mrtvi ve hříchu; jestliže naopak vítězíme duchem nad skutky těla, žijeme podle ctnosti. Tak máme zároveň nenáviděti své tělo jako svého smrtelného nepřítele, který nás chce odtrhnouti od Boha, aby nás vydal hříchu, s druhé strany však je máme milovati jakožto nástroj služby Boží.

Bez svého těla totiž nemůžeme se zhostiti vůči Bohu vnějších skutků, které však jsou pro nás povinností: postů, bdění, modliteb a jiných dobrých skutků. A proto věnujeme rádi tělu péči, oděv a stravu, kterých si žádá, protože nám pomáhá sloužiti Bohu a našemu bližnímu. Máme však nedůvěřovati sobě a míti se na pozoru před trojí nepravostí, jež vládne v tomto těle: lenost, požívačnost a nečistota; protože tyto nepravosti přivedly k pádu do hrubých hříchů mnoho lidí dobré vůle.

Abychom se vystříhali požívačnosti, jest třeba, abychom milovali a přednost dávali míře a střídmosti, odpírajíce si vždycky nějakou věc, berouce si méně, než abychom měli chuť a spokojující se s přísně nutným. Abychom vyléčili lenost, musíme míti ve svém nitru upřímnou blahovůli a milosrdenství vůči všem potřebám a zevně býti ochotni a neúnavni ke službě každému, kdokoliv se dovolává naší pomoci, podle naší možnosti a s rozvahou. Konečně jako hráz proti nečistotě jest třeba se báti a prchatí před každým nezřízeným chováním a jednáním a uvnitř se varovati všech nečistých snění a obrazů, abychom se u nich nezdržovali s radostí a vášní. Tak nebudeme naplnění obrazy ani neposkvrníme sebe samy.

Obraťme se naopak k našemu Pánu Ježíši Kristu, abychom rozjíмали o jeho utrpení a smrti a o velkodušném prolití jeho krve z lásky k nám. Opakující si často tento skutek, vtiskneme si a vypo-dobníme si tento obraz do svého srdce, do svých smyslů, do svého těla, do celé své bytosti, jako jest pečeť vtisknuta a zpodobněna do vosku. Pak nás Kristus sám uvede do tohoto vyššího života,

kde jest člověk spojen s Bohem a kde duše Ine láskou k Duchu svatému a přebývá v něm. Tam stékají potoky medu nebeské rosy a všech milostí, a kdo jich okusil, necítí už přitažlivosti ani pro tělo ani pro krev ani pro nic, co jest tohoto světa. Pokud zůstane náš život pozvednutý spojením s duchem, který nám dává ctíti Boha, jej vyhledávati a milovati, čistota duše a těla jsou nám zaručeny. Když však máme sestoupiti, abychom obstarali potřeby smyslového života, jest třeba chrániti svá ústa před požívačností, duši a tělo před leností a svou přirozenost před nečistými sklony. Prchejme před špatnou společností, prchejme před těmi, kteří rádi lžou, přísahají a rouhají se Bohu, kteří jsou nečistí ve slovech a ve skutcích. Třeba se jich báti a prchati před nimi jak před pekelným ďáblem. Střeďte také své oči a své uši, aby neviděly a neslyšely, co vám není dovoleno činiti.

Proto uchovejte se čisti: buďte rádi sami, střeďte se rozptylování, navštěvujte často svůj kostel a nechť se vaše ruce zabývají dobrými skutky. Nenávidte nečinnost a prchejte před přílišným blahobytem a nepřipínejte se k sobě samým. Milujte vše, co jest život a pravda; třeba se pokládáte za čisté, přece prchejte před příležitostí ke hříchu. Milujte pokání a práci.

Pohleďte na svatého Jana Křtitele! Byl svatý před narozením a přece od svých mladých let opustil otce i matku, pocty i bohatství světa, a aby mohl prchnouti před veškerou příležitostí ke hříchu, odešel na poušť. Byl nevinný a jeho čistota rovnala se čistotě andělské. Žil z pravdy a vyučoval jí druhé. Byl konečně usmrcen pro spravedlnost a jeho svatost byla schválena nad každou jinou. Pohleďte také na svaté Otce, kteří žili v pouštích egyptských. Opustili svět a ukřižovali svá těla přirozenou touhou, potírajíce hřích kajícností, postem, hladem, žízní a zbavením se všeho toho, bez čeho se mohli obejít. Pohleďte také na

rozsudek, který vyslovil Kristus nad boháčem, který byl oděn kmentem a purpurem, jenž jedl a pil po všechny dny uprostřed rozkoší a nádhery a který nikomu ničeho nedal. Umřel a byl dábly pohřben v pekle. Tam trpí a pálí se v pekelných plamenech a touží po kapce vody, aby svlažil svůj jazyk, ale odnikud se mu jí nedostane. Naopak ubohý Lazar, který ležel u jeho brány hladový a žíznivý a pokrytý ranami, jenž si přál drobtů a zbytků, které padaly s boháčovy tabule. Umřel i on a byl odnesen anděly do lůna Abrahamova.

Tam jest jen rozkoš bez bolesti
a věčný život bez smrti.

IV. O ČTVRTÉM STUPNI LÁSKY

Čtvrtým stupněm našeho nebeského žebříku jest pokora, to jest vnitřní vědomí naší nízkosti. Jí žijeme s Bohem a Bůh žije s námi v opravdovém pokoji a v ní se také nachází živý podklad veškeré svatosti. Můžeme ji přirovnati zdroji, ze kterého tryskají čtyři řeky ctnosti a věčného života. První jest poslušnost, druhá mírnost, třetí trpělivost a čtvrtá opuštění vlastní vůle.

První řeka, která tryská ze země opravdu nízké, jest poslušnost, kterou se pokořujeme a ponížujeme před Bohem, podrobujeme se jeho příkázáním a stavíme se pod všechna stvoření. Dává nám voliti úmyslně poslední místo na nebi i na zemi a brání nám, abychom se s nikým nesrovnávali ve ctnostech anebo ve svatém životě, takže naše jediná touha záleží v tom, abychom byli podnoží nohou Boží velebnosti. Tehdy se ucho stane pokorně pozorné, aby slyšelo slova pravdy a života, který vychází z Moudrosti Boží a ruce budou vždy ochotné plniti její předrahou vůli.

Nuže, tato vůle Boží vede nás k pohrdání světem a k následování Krista, Moudrosti Boží, jenž

se stal chudým, aby nás obohatil, jenž se stal služebníkem, aby nám dal královati, jenž za nás konečně umřel, aby nám dal život. A jest to opět on, jenž nás učí pravému životu, když praví: Kdo chce za mnou přijíti, zapři sebe samého, vezmi kříž svůj a následuj mne (Mt. XVI. 24—) a Kde já jsem, tam bude i služebník můj (Jan XII. 26). Potom konečně, abychom věděli, jak jej následovati a jak mu sloužiti, praví nám: Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem. Tichost jest totiž vskutku druhý proud ctností, jenž tryská ze země pokory. Blahoslavený tichý, protože vládne zemí, to jest duší svou a tělem svým v pokoji. Neboť nad člověkem tichým spočívá Duch Páně, a když jest náš duch tak povznesen a spojen s Duchem Božím, neseme jeho Kristovo, které jest sladké a lehké a jsme obtíženi jeho lehkým břemenem. Láska k němu nezná únavy. Čím více milujeme, tím lehčí jest naše břímě; protože neseme lásku a láska povznáší nás nad všechna nebesa k tomu, jehož milujeme. Kdo miluje, běží tam, kam chce Milovaný, a dává se: všechna nebesa jsou mu otevřena, má duši svou ve svých rukou a odevzdává ji vždycky podle jeho vůle. Nalezl v něm poklad své duše, Krista, svého miláčka.

Jestliže tedy Kristus žije ve vás a vy v něm, musíte jej následovati ve svém životě, ve svých slovech, ve svých skutcích a ve svých utrpeních. Buďte tiší, mírní, milosrdní a šlechetní, shovívaví ke každému, kdo si žádá vaší pomoci. Nemějte nenávisti ani závisti, nikým nepohrdejte ani nikoho nezarmucujte tvrdými slovy, nýbrž všechno odpuťte; nekárejte tvrdě a neukazujte rozhořčení ani slovy ani skutky, ani znameními ani jakýmkoliv jiným chováním. Neukazujte ani drsnosti ani trpkosti, nýbrž buďte vážných mravů s radostným zevnějškem. Poslouchejte a rádi se přiučujte ode všech tomu, co máte věděti. Nemějte k nikomu nedůvěru a střežte se souditi, co je vám skryté. Nehádejte se s nikým chtějíce ukázati, že jste

moudřejší. Buďte tiší jako beránek, jenž se nedá podrážditi, i když má umříti.

Nechte se sebou dělati všechno
a vždycky buďte mlčenliví,
ať vám kdo chce co chce dělá.

Z této vnitřní tichosti tryská třetí zdroj, jenž záleží v tom, abychom žili ve vší trpělivosti. Býti trpělivý znamená trpěti rád, bez odporu. Utrpení a trápení jsou poslové Páně a jimi on nás navštěvuje. Jestliže přijmeme tyto vyslance s radostným srdcem, on sám pak přijde, neboť řekl svým prorokem: Jsem s ním v utrpení; vysvobodím ho a oslavím ho. (Žalm 90, 15.)

Utrpení, jež trpělivě snášíme, jest svatební roucho, jež měl Kristus, když si vzal za nevěstu svatou Církev a za oltář svatý kříž. Oblékl jím pak celou svou rodinu, to jest všechny ty, kteří ho následovali od začátku. Tito viděli vskutku, že Kristus, Moudrost Boží, vyvolil si život nízký, opovržený a těžký, a to jest základ, který dali všem řádům a všem stavům církevním.

Ale dnes ti, kteří žijí dokonce v těchto řádech, pohrdají životem Kristovým a jeho svatebním rouchem, neboť jak jen mohou, oblékají šat světa, ne všichni, ale většina. Neboť pýcha, požívavost, lenost a ostatní špatnosti vládnu dnes v řádech jako ve světě, v tomto světě, jenž žije v těžkém hříchu.

Styďte se proto vy, kteří jste opustili Boha a zapomněli své řehole a všech svých slibů! Žijete jako dobytek a sloužíte ďáblu, který vám dá podobnou mzdu, jakou sám obdržel za své hříchy! Učedník není nad mistra; ďábel dobře pozná své. Budou bydliti s ním v pekelném ohni, kde bude pláč a skřípění zubů, věčná bída, bez konce.

A proto vy buďte tiší a mírní,
neboť jste tím povinni

Utrpení našeho Pána.
Chcete-li vystoupiti,
musíte trpěti,
pravda vás tomu naučí.

Čtvrtá a poslední řeka pokorného života jest opuštění vlastní vůle a veškerého osobního zájmu. Tato řeka čerpá svůj zdroj v utrpení trpělivě neseném. Pokorný člověk, zasažený vnitřně Duchem Božím, strávený a zcela v něho přenesený, vzdává se tehdy vlastní vůle a dobrovolně se odevzdává do rukou Božích. Tak se stává pouze jedné vůle a jedné pouhé svobody s vůlí Boží, takže již ani nemůže ani nechce chtíti něco jiného, než co Bůh chce. A to jest sám základ pokory.

Když vedením milosti Boží vzdáme se sebe samých a opustíme svou vlastní vůli pro předrahou vůli Boží, tehdy se stává tato vůle naší; vůle Boha, jenž jest svobodný a svoboda sama, odnímá nám ducha strachu a činí nás svobodnými, odpoutanými a zbavenými nás samých stejně jako ode všeho strachu, jenž by nás naplňoval pro čas i věčnost.

Bůh nám tehdy dává Ducha vyvolených, jenž nás učí volati se Synem: Abba, to jest, Otče! A duch Syna dává svědectví našemu vlastnímu duchu, že jsme synové Boží a se Synem dědici v království jeho Otce. I poznáváme, jak jsme pozdviženi k nesmírné výši a zároveň pokorní v sobě samých, naplnění milostí a dary ve spojení s Bohem. To je pak nejvyšší svoboda a nejhlubší pokora, spojené v jedné osobě, a úkony, které z toho vycházejí, jsou neznámé těm, kteří nemají těchto ctností.

Člověk opravdu pokorný jest vyvolená nádoba Boží, naplněná a přetékaající všemi dary a všemi dobry. Kdokoliv přichází k němu s důvěrou, obdrží vše, čeho žádá a čeho potřebuje. Ale střež se před pokrytci a před těmi, kteří se domnívají, že něčím jsou, kteří opravdu věří, že něco znamenají. Podobají se měchu naplněnému větrem:

když se stiskne a zmáčkne, nesnese napětí a praskne. Tak jedná pyšný pokrytec, jenž myslí, že je svatý. Když je tištěn a přimáčknut, nemůže toho snést a puká. Nechce býti ani napomínán ani poučován. Jest zlý, drsný a pánovitý. Ve svém sebeocenění není pod nikým, nýbrž staví se nade všechny, kteří se k němu přiblíží. Podle těchto známek můžete poznati, že to jsou pokrytci a lidé falešní sami v sobě, a že ještě nesložili své vlastní vůle.

Proto buď pokorný, poslušný, tichý, odloučený od vlastní vůle — a tak vyhraješ ve hře lásky. Pamatuj si však bedlivě, co ti ještě chybí. A i když zvítězíš s milostí Boží nad veškerým hříchem ctností, která jest v tobě, přirozenost a smysly zůstanou přesto živé se svou náklonností ke hříchům a k nepravostem. Proto je třeba tak dlouho proti nim bojovati a zápasiti, pokud tělo zůstává smrtelné a ne oslavené.

V. O PÁTÉM STUPNI LÁSKY

Přichází pak pátý stupeň našeho duchovního žebříku lásky. Nazývá se vznešeností každé ctnosti a všech dobrých skutků a záležití v dychtění po cti Boží nade všechno. To je to, co ze začátku poznali andělé v nebesích, a to byla také prvá pocta podaná duší Kristovou od lůna mateřského. Jestliže se tedy chceme sami líbiti Bohu, jest třeba podati tuto prvou obět, protože tam se nachází podklad a původ veškeré svatosti; jestliže toto chybí, nic není dobré. Toužiti po cti Boží, ji vyhledávati a milovati, znamená celý věčný život a zároveň také to, co Bůh od nás žádá jako prvou a nejvyšší obět.

Naopak však ten, jenž má zalíbení v sobě, jenž vyhledává a sleduje svou vlastní slávu, nemůže se líbiti Bohu. Když nás Bůh omilostňuje svými dary, má zalíbení v sobě samém, protože působí

svou dobrotou. Když my však odpovídáme na jeho dary tím, že konáme ctnosti, abychom ho uctili, tehdy se mu líbíme, protože přijímáme jeho hledisko. Ale, ať se chováme jakkoliv, a ať se zdá, že jsme na jakékoliv výši života a dobrých skutků, jestliže hledáme sebe samé a ne slávu Boží, bloudíme, neboť nám chybí láska; kdežto když pokorně hledáme slávu Boží z celé své duše a z celého svého bytí a ze všech svých sil, máme lásku, která jest kořen a základ veškeré ctnosti a veškeré svatosti. Ale ten, jenž se nestará o slávu Boží a hledá jenom svou, jest posedlý pýchou, která jest kořen veškerého hříchu a všeho zlého.

Když se dotkne Duch Páně pokorného srdce, rozlévá v něm svou milost a žádá si v odvetu, aby se mu podobalo ctnostmi, a aby nad veškerou ctnost bylo s ním jedno láskou.

Milující duše chápe však dobře, že čest a úcta k Bohu tvoří ctnost nejvznešenější a zároveň také nejkratší cestu k němu. Proto dává přednost přede všemi dobrými skutky a všemi ctnostmi trvalému a ustavičnému cvičení v úctě a poctě Boží velebnosti. V tom jest nebeský život, který se líbí Bohu, a tento jeho požadavek, jako i odpověď daná živou duší, zvedají všechny schopnosti, srdce, cit a vše, co žije v člověku, zároveň jak se zvedají všechny životní síly, jak se plní žíly a buší krev pod touto žhavou touhou zajistiti slávu Boží.

Křesťanská víra nám zjevuje, že Bůh, náš Otec všemohoucí, stvořil a zřídil nebe, zemi a vše, co obsahují, pro svou slávu, že svým Synem, Věčnou Moudrostí, nás stvořil, pak znovu stvořil; že pořádá a řídí všechny věci pro svou slávu, a že konečně Duchem svatým vše je naplněno a dokonáno pro věčnou slávu Boží. Tak Trojice osob, vůle a láska Otce a Syna, vše je dokonáno a naplněno pro věčnou slávu Boží. Tak Trojice osob v jednotě přirozenosti a jednota přirozenosti v Trojici osob, jest pouze jeden Bůh všemohoucí, ježž musíme ctíti a klaněním uctívati vši svou silou.

Táž pocta a totéž klanění patří našemu Pánu Ježíši Kristu, Bohu a člověku v jedné osobě. Neboť jeho člověčenství, které tvoří jedno s naším, bylo Bohem více než veškeré tvorstvo poctěno, požehnáno a povzneseno, neboť Bůh se s ním sám spojil. A na základě tohoto tak vysokého spojení s Bohem byly Kristova duše a tělo naplněny všemi dary a všemi milostmi a jsou jich plnost sama. Z této plnosti přijímají všichni jeho učedníci, kteří jdou v jeho stopách, milosti a mnohostranné pomoci a vše, co jest jim potřebné pro svatý život. S druhé strany toto vznešené člověčenství našeho Pána s velkou rodinou, která jest s ním spojena, vzdává čest Otci, díkůvzdání, věčnou poctu, podle veškeré moci, kterou má Kristus a všichni, kteří jsou jeho.

Tak tedy Bůh Otec ctí svého Syna a s ním všechny, kteří jdou za ním jsou s ním spojeni. Neboť kdo ctí Boha, obdrží poctu od něho. Ctíti a býti poctěn jest život lásky. Ne, že by Bůh potřeboval pocty, kterou mu vzdáváme; neboť jest sám sobě svou vlastní ctí, svou vlastní slávou a svou nekonečnou blažeností. Ale on chce, abychom jej ctili a milovali, a tak abychom — jsouce spojeni s ním, mohli dosáhnouti blaženosti.

Pohledme nyní, jakým způsobem můžeme ctíti a chváliti Boha. Když se ukáže zraku našeho poznání, ježž osvítil svým světlem, dává nám moc poznati sebe skrze podobenství jako v zrcadle, kde vidíme podoby, obrazy, podobnosti Boží. Ale podstatu Boží nemůžeme viděti jinak než jím samým, a to nás přesahuje a přesahuje také veškerou činnost našich schopností.

Máme tedy rádi patřiti na Boha a hledati ho v obrazích, v podobách a v božích podobenstvích, abychom jím byli vyzvednuti nad sebe samé až ke spojení s ním, které přesahuje jakoukoliv podobnost. Nyní vidíme jako v zrcadle obrazy a podobnostmi, že Bůh jest velikost, výše, moc, síla, moudrost a pravda, spravedlnost a mírnost, do-

brota a milosrdenství, věrnost a láska bezedná, život, odměna, radost bez konce a štěstí věčné.

Jest ještě mnoho jiných jmen, jež nemůžeme ani pochopiti anebo vypočítati. Rozum a poznání se o tom přesvědčují s velikým úžasem a naše láska plná touhy si žádá chváliti a ctíti Boha tak, jak je toho hoden.

VI. O TŘECH ZPŮSOBECH, JAK CTÍTI BOHA

Žhavá touha, o které jsme právě mluvili, zve Du-cha svatého, aby nás naučil trojímu způsobu cvičení, které by nás učinilo schopnými vzdávati Bohu všechnu čest, která jest v naší moci. Prvý nás spojuje s Bohem bez prostředníka. Druhý nás spojuje s jeho vůlí prostřednictvím milosti a našich dobrých skutků. Třetí konečně drží nás spojené s Bohem a dává nám růsti a pokračovati v milosti a ve ctnosti a v každé podobě svatosti.

V prvním způsobu cvičení jsou tři druhy spojení s Bohem, jež záleží v klanění se Bohu, v uctívání Boha a v milování jeho. Druhý má také tři, totiž toužiti, modliti se a volati. Třetí konečně má rovněž tři způsoby, jež znamenají děkovati Bohu, chváliti ho a jemu žehnati.

A především klaněti se Bohu, to jest, křesťanskou věrou postaviti jej v duchu nad rozum s velkou úctou, jako věčnou moc, Stvořitele a Pána nebes i země a všeho, co jest na světě. Ctíti Boha znamená oddati se mu a zapomenouti na sebe i na veškeré tvorstvo, abychom stále spěli za ním s věčnou úctou, neohlížejíce se už dozadu. Třetí pak způsob záleží v tom, že máme jenom Boha, že jenom jeho hledáme a milujeme — ne z osobního zájmu, pro svou slávu a spasení, ani pro nic, co by nám mohl dáti — : ale milujeme jej pouze pro něho samého a k jeho vlastní slávě. Taková jest dokonalá láska, která nás spojuje s Bohem, a kterou přebýváme v něm a on v nás.

VII. O DRUHÉM ZPŮSOBU CVIČENÍ

Z lásky, tak jak jsme ji popsali, rodí se druhý způsob cvičení duchovního, jenž také obsahuje tři cesty. Záleží v touze, modlitbě a volání.

Musíme nejprve toužiti s horlivou zbožností po milosti a pomoci Boží, pro jeho čest a protože jich potřebujeme, abychom mu mohli sloužiti. Tato touha zapálí naši duši, aby chtěla plniti s láskou a s nadšením nejdražší vůli Boží, podle celé naší moci. Dá pak povstati jinému druhu cvičení, jenž záleží v modlitbě srdce i rtů zároveň. Máme totiž snažně prositi svého nebeského Otce, zdroj veškeré vznešené milosti a dokonalého daru, aby nám vlil ducha dětinné bázně, jímž budeme naplnění úctou k němu a starostí, abychom jej nehněvali svými hříchy. Budeme ho prositi o dar nábožnosti, jenž nás uzpůsobí, abychom byli v jeho jméne a jeho silou mírní, tiší, pokorní a milosrdní ke každému, kdo se obrátí na nás; ale také o ducha vědy, jenž nám umožní jednati před ním a před očima všech lidí v počestnosti mravů a ve vší upřímnosti slov a skutků ohledně toho, co se má učiniti a co opomenouti. Rovněž můžeme snésti utrpení a uspořádati všechny věci ve svém životě, takže nikdo nebude námi pohoršen, nýbrž naopak, každý se stane jaksi lepším.

Budeme se modliti ještě k nebeskému Otci, aby nám dal také ducha síly, jenž nás uschopní zvítěziti nad každým nepřítelem, ďáblem, světem i naším vlastním tělem; neboť toto jest cesta, jak žíti v pokoji s Bohem. Budeme se modliti k Otci světel a veškeré pravdy, aby nám dal dar rady, abychom mohli jíti za Kristem nad všechna nebesa a pohrdati světem se vším, co mu patří. Tak budeme opravdoví učedníci našeho Pána Ježíše Krista a jeho následovníci. Toužíme také a prosíme, aby nám dal Bůh ducha pravého poznání, aby se náš rozum stal jasným, a abychom mohli pochopiti všechnu nutnou pravdu na nebi i na zemi.

Konečně budeme prositi svého všemohoucího Otce a Ježíše Krista, jeho věčně milovaného Syna, aby nám dal dar moudrosti, který nám vdechne ošklivost a pohrdání ke všemu pomíjejícímu. Neboť jen tak budeme schopni chutnati a okoušeti sladkost Boží, jenž jest propast bezedná. Ve vší důvěře budeme k sobě volati Ducha svatého, Pána veškeré milosti a slávy, od něhož pocházejí veškeré dary a všechna svatost na nebi i na zemi.

To jest druhý způsob cvičení, jímž jdeme přáním, modlitbami a prosbami ke svému nebeskému Otci, aby nás učinil podobné sobě a aby nám dal následovati svého Syna, abychom měli s nimi slávu, která jim patří v jednotě Ducha svatého, věčně a bez konce.

VIII. O TŘETÍM ZPŮSOBU CVIČENÍ

Jest třetí způsob cvičení, který nás zdokonaluje ve ctnosti a dává nám veškeru ozdobu svatého života. Cvičíme se v tom trojím způsobem, jenž záleží v děkování Bohu, ve chválení jeho a v žehnání jemu.

Neboť vskutku musíme děkovati Bohu, chváliti ho a jemu žehnati nejprve za to, že stvořil nebe a zemi a vše, co obsahují, za jeho slávu a za naše dobro, protože nás učinil ke svému obrazu a svému podobenství a učinil nás pány všeho, co ve světě stvořil.

Potom, protože náš prvý otec podle přirozenosti upadl do hříchu svou neposlušností a strhl nás s sebou, chtěl náš Otec věčný a všemohoucí svou milostí shladiti naše hříchy a dal nám svého vlastního Syna, — který nesl naše břímě, učil nás cestě pravdy a ukázal nám ji ve svém životě, dav se nám pokorně do služeb a jsa poslušný až k smrti, — aby nám dal žíti s ním v jeho slávě věčně a bez konce. Proto jest docela spravedlivé děkovati mu, chváliti ho a žehnati našemu nebeskému Otci

a jeho slavnému Synu, jakož i společnému Duchu, že vykonal tento velký div z lásky k nám.

Máme ještě děkovati, chváliti a žehnati svému drahému Spasiteli, jenž jest jedno s Otcem, za to, že nám dal své tělo, svou krev a svůj slavný život ve svaté Svátosti. Tam se nachází vsutku pokrm, nápoj, věčný život a všechno, po čem bychom mohli dychtiti, ve velké hojnosti, ve větší, než bychom si sami přáli. Proti tomu máme podati svému Otci jeho Syna zraněného, zmučeného, který zemřel z lásky k nám; a to ve spojení se všemi oběťmi, které kdy byly podány v jeho jménu dobrými kněžími, vzdávající zároveň čest Boží Velebnosti za všechna díla vykonaná v jeho službě svatým křesťanstvem a všemi dobrými lidmi od prvního do posledního.

Poděkujeme znovu a znovu budeme chváliti našeho Pána Ježíše Krista za velikost Marie, jeho drahé matky, kterou si za takovou vyvolil ze světa, celého. Ráčil totiž dovoliti, aby počala z Ducha svatého, aby ho nosila a zplodila, bez porušení a bolesti, matka i panna zároveň, aby jej kojila konečně svým svatým prsem. Andělé zpívali: „Sláva nebesům“ a on v jeslích plakal před svou matkou. Ta patřila na něho, klaněla se mu a patřila na něho jako na svého Boha a svého Syna. Sloužila mu s úctou, a on se k ní zase choval, jako se chová něžné dítě k drahé matce. Mohla se k němu modliti a mohla mu poroučeti jako svému Synu. Nikdo nikdy neviděl podobný div.

Co se týká velikosti Mariiny v jejích ctnostech a svatém životě, nikdo to nedovede ani popsati, ani vystihnouti. Má hlubokou pokoru, vysokou čistotu, lásku širokou a bohatou, jest plná milosrdenství ke všem hříšníkům, kteří ji vzývají. Jest matka všech milostí a veškeré přízně, jest naše přímluvnice a prostřednice u svého Syna. Nemůže jí odepřítí ničeho z toho, čeho si ona přeje, protože jest jeho matka a sedí po jeho pravici; nese s ním korunu, jako královna, jest svrchovaná paní

nebes i země, nejvyšší ze všech tvorů a jemu nejbližší. Proto mu máme děkovati, jej chváliti za velkou čest, kterou prokázal své matce a nám všem v lidské přirozenosti, neboť nevděk vysušuje zdroj Božích milostí.

Děkovati, chváliti a žehnati Bohu: to jest první věc, kterou vykonávali tvorové, a tak bude věčně. Toto dílo se zrodilo v nebi, když archanděl Michael bojoval se svými anděly proti Luciferovi a jeho andělům, a kdy Lucifer byl přemožen s celým svým vojskem a padl s nebeských výšin jako hořící plamenná zář: neboť kdo se povyšuje, bude ponížen. Tehdy se zaradovaly všechny chory, řády, panstva a mocnosti nebeské, a nejvyšší anděl mezi Serafíny zanotil věčnou chválu, kterou zpíval za ním celý nebeský sbor. A všichni děkovali Bohu za vítězství a nyní se mu klaní a jej chválí, protože jest jejich Bůh, milují jej a radují se z něho na věky pro jeho slávu.

IX. CO PRO NÁS KONAJÍ ANDĚLÉ VYŠŠÍCH STUPŇŮ

Duchové nejvyššího stupně, již jsou Trůnové, Cherubíni a Serafíni, neprovázejí nás v boji, který jsme zahájili, abychom zvítězili nad svými hříchy. Oni jen žijí v onom stavu, v němž daleko od bojů jsou povzneseni k Bohu ve všelikém pokoji, názírání a věčné lásce.

Tři stupně prostředních řádů jsou Knížata, Mocnosti a Panstva. Byli nám dáni, aby s námi bojovali proti ďáblu, světu a všem nepravostem, a konečně proti všemu, co překáží v službě našemu Pánu. Řídí nás, vedou nás a pomáhají nám přiváděti až k cíli intimní život zdobený všemi ctnostmi.

Neboť opravdu, když Boží milostí a pomocí andělů zvítězili jsme nad světem a nade vším, co jest jeho, stáváme se králi a knížaty, kteří ovládají

tento svět a patří nám království nebeské. Tehdy nám podává pomoc čtvrtý andělský chor, jenž sluje Knížata.

Mimo to, když se pokoříme, pohrdající sebou a pokořující se ze srdce a z hlubin duše pod veškeré stvoření pro čest Boží, vítězíme nad ďáblem a nade vši jeho mocí. Pátý chor andělský, který sluje Mocnosti, nás provází a pomáhá nám v provádění našeho intimního života, aby zajistil pro slávu Boží naše vítězství.

Ale ještě něco více: když někdo pohrdá sám sebou a pokoří se pod veškerá dobra, nepovažuje se za hodna srovnávat se s kýmkoliv ve ctnostech, neposuzuje nikoho a odsuzuje jenom sebe. Vše ctnostné, co může vykonati, zdá se mu málo cenné a skoro ničím, neboť nedají mu odpočinku myšlenka na spravedlnost Boží a vlastní ubohost. Dnem i nocí slyší ve svém srdci tento hlas: Budeš chváliti Boha a budeš mu sloužiti. Tento hlas mu hlodá srdce v útrokách a morku kostí. Žízeň a touha po službě Boží jsou tak velké, že vše, co může vykonati dobrého, jest ihned stráveno a nedá mu spočinutí. Tehdy se rozhořčí proti sobě samému, cítí, jak jest neschopný učiniti jakékoliv dobro, které by chtěl. Nemá již přirozeného zalíbení ani v sobě ani v jiném tvorů: to vše zemřelo v něm a zmizelo. Zná a cítí pouze jednu věc: chváliti Boha a sloužiti mu. A když vidí, že toho nemůže dosáhnouti tak, jak by si přál, nenávidí sám sebe a pohrdá sebou, neboť mu ukládá Duch Páně ustavičně nové touhy a novou úlohu, jak mu sloužiti a jak ho chváliti a více, než může učiniti. Ať dá cokoliv, vždycky ještě více dluží a to je příčinou ustavičných tužeb.

Když tedy tento člověk dobře vidí a chápe, že nemůže vyplniti toho, co Bůh od něho žádá, kleká k nohám Páně, řka: Pane, nemohu vyplniti vůči tobě svou povinnost a tak se odevzdávám a vydávám se do tvých rukou; učiň ze mne to, co chceš ze mne míti. Na toto pokorné oddání od-

povídá Pán: Tvé oddání a tvá důvěra jsou mi velmi milé; dávám ti svého ducha svobody a pravdy, abys celé zalíbení složil jenom do mne nad všechny dobré skutky a ctnostné úkony.

Hleď, toto vzájemné zalíbení, které jest mezi Bohem a člověkem opravdu svobodným a pokorným, jest kořenem lásky a veškeré svatosti ve vnitřním životě. Člověk, který se v tom cvičí, nemůže býti pokoušen žádným hříchem, protože všichni nepřátelé prchají před ním jako had před kvetoucí vinicí. Toto vzájemné zalíbení jest dále nejvyšším a nejvznešenějším dílem intimního života. Všechny ctnosti a všechny dobré skutky se v tom naplňují a pořádají, neboť Bůh pak rozlévá svou milost a vnitřní člověk podává v odvetu všechny své činy.

Tak v nás ustavičně rostou a stále se obnovují milost a dobré skutky, neboť Bůh mluví k nitru člověka a praví mu: Dávám ti svou milost a ty mi dej své činy. A potom ještě obraceje se k dobré vůli a ke svobodě jejích tužeb připojuje: Dej se mně a já se dám tobě. Chceš býti mou? Já chci býti tvou. To jsou výzvy a odpovědi, které jsou pronášeny uvnitř v duchu a ne navenek slovy.

Milující duše odpovídá pak: Pane, žiješ ve mně svými milostmi a já mám v tobě zalíbení nade vše. Musím tě milovati, tobě děkovati a tebe chváliti a nemohu se toho vzdáti, protože to jest pro mne můj věčný život.

Ty jsi mým pokrmem i nápojem mým,
čím více tě požívám, tím více hladovím,
čím více piji, tím větší mám žízeň,
čím více tě mám, tím vroucněji po tobě dychtím.
Ty jsi mi sladší než medu plást,
nad veškerou sladkost, která by se chtěla měřiti.
Stále zůstává ve mně žízeň a touha,
neboť tě nemohu vyčerpati.
Pohlcuješ ty mne, nebo já tebe,
neboť v hlubinách duše cítím to i ono?

Ty žádáš ode mne, abych byl jedno s tebou
a to mi působí velikou muku;
neboť nechci zanechatí svých cvičení,
abych usnul v tvém náručí.
Musím ti děkovati, tě chváliti a tebe velebiti,
neboť to je pro mne můj věčný život.
Nacházím v sobě jistou netrpělivost
a nevím, co to jest.
Kdybych mohl dosáhnouti sjednocení s Bohem
a přece zůstatí při svých cvičeních,
pak bych nechal svých stesků.
Ale, kéž Bůh, jenž všechno zná,
učiní se mnou, co bude chtíti.
Odevzdávám se úplně do jeho moci
a tak zůstanu neochvějný v každém utrpení.

Na to odpovídá Duch svatý v nitru duše bez
vnějších slov, ale v hlubinách mysli: Můj drahý mi-
láčku, já jsem tvůj a ty jsi můj; Dávám se ti nade
všechno a v odvetu zase žádám tebe a přitahuji
tě do sebe nade všechny dobré skutky.

Když následuje duše ve svém nitru Boží vábení,
takže se dává svobodně Duchu našeho Pána, te-
hdy pociťuje nesmírnou lásku, jíž jest jakoby za-
plavena se všech stran. A tak povznesena nad se-
be samu a nad všechny dary až k Duchu Páně,
okouší nesmírného štěstí, jehož nemůže pocho-
piti a v němž celá utone. Jest dokonale objata a
uchváćena nesmírnou láskou a štěstím bez kon-
ce, pod pohledem Lásky samé.

Ale čas je krátký, protože láska nemůže zůstatí
nečinná. Volá hlasitě v hloubi duše: Děkuj, chval
a cti svého Boha; to jest rada lásky a jeho přiká-
zání.

Hle, co může býti vznešenějšího a vyššího než
cvičení v duchovním životě? To je také nejbližší
životu rozjímavému. Podobáme se tím šestému
kúru andělskému, jenž sluje Panstva, protože o-
vládá pět kúrů pod sebou. Týmž způsobem také
vyniká způsob cvičení, o kterém jsme mluvili, nad

všechny ostatní, které mohou být ve vnitřním životě.

X. DVĚ CESTY, KTERÝM NÁS VYUČIL KRISTUS

Kristus, Syn Boha živého, naučil nás dvěma cestám, které prováděl ve svém životě, a jež nás mohou přivést k věčnému životu, jestliže chceme jít v jeho stopách. Prvá jest cesta jeho přikázání, druhá jeho rad.

Pán praví vsuktu: Chcete-li být dokonalí a stát se mými učedníky, opusťte vše, co je vám drahé, otce a matku, bratra a setru, ženu a děti, dům a zem a vše, co na světě by vám mohlo být překážkou ve vašem důvěrném tíhnutí k Bohu, opusťte to všechno a opovrhňte tím vším, chcete-li se mi podobati. Neboť já posílám vás, jako mne poslal Otec, a já jsem neměl, kde bych hlavy sklonil.

Tak ani vy nemůžete si uchovati ve světě jakékoliv pouto anebo přichylnost, nýbrž musíte všechno opustiti, chcete-li růsti v duchovním životě. Jste-li toho schopni, stanete se učedníky Kristovými a chudými v duchu. Vládnete a kralujete nad celým světem, jež jste přemohli. A ačkoliv ničeho vlastního nemáte, přece vládnete všemi věcmi v Bohu, který vám dal moc zvítěziti. Kristus praví více: Kdo opustil všechno, co mu mohlo být drahé, nechť mne následuje, to jest, nechť vzdá čest Bohu a nechť nemá zalíbení v sobě. To totiž konal Kristus, když pravil: „Hledám čest svého Otce, jenž mne poslal; jestliže hledám svého, nejsem ničím.“ Jan VIII 54. Takže se člověk podobá Synu Božímu, jakmile přijal tuto moudrost, která jej činí pokorným.

Konečně pravil ještě Kristus: Kdo chce přijíti za mnou, nechť vezme svůj kříž a následuje mne. Dal k tomu sám příklad, když tak se vzdal sebe, že vydal své tělo na smrt do rukou svých nepřátel, odevzdávaje svého ducha do vůle svého Otce. A když

dal všechno, co byl a čeho byl schopný, zvolal hlasem velikým: Jest dokonáno. A nakloniv hlavy vypustil ducha.

Jestliže tedy chceme i my býti dokonalí v lásce a v duchovním životě, musíme odevzdati sebe samy nejdražší vůli Boží. Musíme býti připraveni a ochotni umřítí pro čest Boží a také pro svého bližního, jestliže mu tak můžeme zajistiti věčný život. Tehdy jest naše láska k Bohu a k bližnímu dokonalá, a tím se připodobňujeme Duchu svatému, jenž působí všechna díla lásky a jenž je naplní ve věčném životě.

Upřímné provádění před Bohem trojího odříkání tvoří radu našeho Pána a skrytou cestu k Bohu, kterou nastupuje málo lidí. Neboť nepostačí k jejímu nalezení jenom vnější chudoba bez vnitřního cvičení a jiných ctností. Naopak, bohatství, jehož kdo užívá rozumně a jež štědře kdo rozděluje chudým pro čest Boží, nalézá tuto cestu, která zůstává skrytou líčené anebo nedobrovolné chudobě. Ale jest jedna společná cesta, jak jíti k Bohu, to jest cesta přikázání Páně. Kristus praví: Chcete-li býti spaseni, zachovávejte přikázání. (Mt. XIX. 17.) A praví ještě: Budete-li zachovávatí má přikázání, zůstanete v mé lásce tak, jako já jsem zachovával přikázání svého Otce a zůstávám v jeho lásce. (Jan XV. 10.) Neboť milovati jest prvé a největší přikázání a nikdo nemůže milovati, nežije-li v křesťanské víře.

Všechno je možné věřícímu, ale nevěřícímu zbývá pekelný uhel. Chcete-li zachovávatí přikázání Boží, musíte věřiti, složiti v něho svou důvěru a očistiti se ode všeho hříchu, podle křesťanského zákona a příkazu svaté Církve. Musíte konečně ještě poslouchati Boha i svých představených podle dobrých zvyklostí a obyčejů, které se obyčejně provádějí v Církvi svaté: to vše podle vaší moci a s moudrou rozvahou, podle obyčejného způsobu jednání moudrých lidí a podle zvyků krajů, ve kterých žijete.

Musíte znáti desatero přikázání a podle nich zařídit svůj život. Musíte se báti a prchatí před sedmi hlavními hříchy, abyste nerozhněvali Boha a nezasloužili si věčných trestů. Postěte se a zachovávejte svátky; buďte horliví ve všech dobrých skutcích podle své možnosti. Buďte věrni Bohu i sobě samým v každé věci, jako dobrý služebník vůči svému Pánu, čekající, že on si vás přitáhne k sobě. Hle, život shodný s přikázáními, jimiž jsme vázáni. Andělé Boží, kteří patří k poslednímu kůru, stojí při nás po všechny dny našeho života, aby nás mohli představit před tvář Páně čisté a bez jakékoliv poskvrny hříchu. Toto jest prvý a nejnižší stupeň činného života. V něm se podobáme andělům posledního kůru, kteří slují posly Božími.

Jest pak druhý stupeň, vyšší cesta v činném životě: to jest trpělivost, která nedovede škoditi. Toto rozpoložení nikomu neškoditi roste z lásky a trpělivost jest její sestra. Tyto tři ctnosti plodí s milostí Boží všechny dobré skutky, protože krotí špatné sklony přirozenosti. A všechno rozlišení ctností jest včetně zahrnuto do této nevinné trpělivosti, neboť ten, jenž ji má, žije v pokoji Božím. Jest pokorný, tichý a poslušný, blahovolný, milý a zdvořilý, prostý bez přetvářky, ochotný všechno snášeti, plný jemnosti ke všemu dobrému, neboť jest učenlivý a nechává se poučovati Pánem a přijímá tak od něho stále pravidla pravého pokoje.

Když tedy budete míti tento souhrn všech ctností, jste na druhém stupni, kde se podobáme archandělům, kteří tvoří druhý kůr a kteří velí a předsedají všem andělům nižšího řádu v své hierarchii. A tak předstihujete ty, kteří žijí na nižším stupni dobrých skutků, na němž možno dosáhnouti spasení.

Jest konečně třetí stupeň, na němž činný život milý Bohu dostupuje svého plného vyvrcholení.

Hleďte; když prostý člověk zachovává zákon a přikázání, protože to Bůh chce a nařizuje, a ne ze zvyku nebo z nutnosti, jest spravedlivý a bohumilý na stupni nejpokornějšího svého života.

Potom když povstává a jest vnitřně ozdoben četnými ctnostmi, takže se podobá Bohu, jeho andělům a všem svatým, tak jako též všem lidem spravedlivým; z úcty ke ctnosti a z nenávisti k nepravosti, vzhledem k životu věčnému anebo pro pokoj svého svědomí; konečně pro radost a slast, kterou okouší v upřímnosti svého života, tehdy se stává příjemnější Bohu než celek lidí na nižším stupni. Ale, když se pozvedne nad všechny vnější dobré skutky a všechny vnitřní ctnosti a upne svůj zrak s důvěrou a křesťanskou věrou na Boha, směřuje k němu a miluje jej nade všechno, zůstává v tom a věnuje se tomu spíše než všemu ostatnímu, tehdy má třetí stupeň, v němž se naplňuje veškerý činný život. Tam se podobá opravdu andělům třetího choru v nižší hierarchii, kteří slují síly. Neboť síly jsou dokonalé, jestliže je člověk obětuje všechny Bohu, směřuje k němu a miluje jej nade všechno.

Hle, dokonalý činný život, složený ze tří stupňů, které nás vedou k věčnému životu a stále výše podle toho, jak užíváme milostí a podle naší zásluhy před tváří Boží. Jestliže jste okusili tohoto života a jestliže se v něm chcete uchovati a v něm se usídliti, musíte býti prázdní a odloučení od sebe samých a ode všeho stvoření, aniž by vám bylo dovoleno v nich míti jakékoliv zalíbení, musíte se upevniti v Bohu, směřovati k němu, a milovati jej a k němu se připoutati, hledající jeho čest nade všechno. Tak se budete moci usídliti a zůstávati před tváří Boží, v úctě věčné.

XI. JAK MNOZÍ SI MYSLÍ, ŽE JSOU SVATÍ A JAK SE MÝLÍ NA MNOHÝ ZPŮSOB

Setkáváme se s mnoha lidmi, kteří jsou naplněni zalíbením v sobě, kteří se domnívají, že vedou svatý život a že jsou velcí před Bohem a zatím se klamou mnohými způsoby; neboť ti, kteří nejsou

ani odloučení od sebe, ani umrtvení ve svém životě, nemohou být ani povýšeni ani vyzkoušeni v životě milosti, ani okusiti Boží velebnost. Mohou být nadáni poznáním a pronikavým rozumem, ale mají zalíbení v sobě a chtějí se líbiti lidem a to znamená odvrátit se od Boha. Rovněž je to hlavní kořen všech hříchů.

Tak se tito lidé snaží vyvýšiti se nad druhé, ba nade všechny, kdyby jim to bylo možné. Nechtějí se upřímně nikomu podrobiti, nýbrž naopak touží, aby se všichni skláněli před tím, co se jim zdá dobrým. Jsou protivní a plní sami sebe a chtějí vždycky zvítěziti nad těmi, kteří jim odporují. Snadno se rozčílí, jsou nespokojeni, vznětliví, citliví, zlí, tvrdí a pánovití ve svých slovech, ve svých skutcích a ve svém chování. Proto je tak nemožno žít s nimi v pokoji; protože myslí jenom na to, jak by pokořili a soudili celý svět, jenom ne svou vlastní osobu.

Vždycky plní podezření a zlomyslných myšlenek, majíce jenom nechuť, hněv a odpor proti těm, kteří se jim nelíbí, jsou ustavičně trýznění a neklidni, domnívajíce se, že všechno lépe vědí a lépe dovedou než všichni ostatní. Naplnění horlivostí, aby druhé poučovali, napravovali a kárali, nestrpí naproti tomu, aby byli poučeni, upozorněni, pokáráni kýmkoliv, protože se domnívají, že jsou moudřejší než všichni. Jsou tyrany vůči nižším nebo ke stejným a pohrdají jimi, jakmile jim nevzdávají čest a lásku podle jejich, jsou hašteřiví a náchylni k nadávkám, spílají často s trpkostí a hořkostí srdce, protože nemají pomazání Ducha svatého.

Rádi mluví mezi vynikajícími lidmi, domnívajíce se, že jsou povoláni k tomu, aby před nimi mluvili, když jsou tak ve svých očích moudří nade všechny. Pod pokornými způsoby skrývají třeba svou pýchu a jejich hněv běře tvářnost spravedlnosti. Ukazují hodně vlídnosti a ohledů k těm, kteří jim lichotí, nebo jsou k nim laskaví. Neznají dosti péče a starostlivosti pro své záležitosti, dosti pozornos-

ti: radují se a rmoutí po způsobu světa, podle dobrého nebo zlého svých pozemských zájmů. Chvalte je nebo haňte a uvidíte, jací jsou. Nemají ostatně úzkost ani starost nežli o to, co se jich týká; ať je to smrt, nebo nemoc, peklo, očistec, soudy Boží a jeho spravedlnost. Jsouce zaměstnáni sebou, děsí se a bojí všeho, co by se jim mohlo přihoditi, protože se milují nezřízeným způsobem a ne pro Boha ani vzhledem k Bohu.

Proto jsou také neklidní a stísnění ve svém životě, stísnění před tváří Boží a naplnění starostmi a strachem pro všechny světské zájmy. Leží u nohou nevěřících ve strachu, aby jim nebyly odňaty životy a bohatství, aby jim nebyly ukradeny anebo konfiskovány jejich statky, anebo aby jim bylo nezaplaceno. Bojí se státi se chudými a ubohými a opovrženými, starými a nemocnými, bez útěchy přátel anebo pozemských dober. To jsou nezřízené starosti, které živí starý troud lakoty, a jež někdy vedou až k šílenství.

Najdeme i v duchovních stavech a ve stavu řeholním tyto lidi, plné ještě vlastní vůle a neumrtvené v sobě samých: bojí se, aby nějaký představený nebo prelát nevstoupil do jejich života, aby jim nepřekážel, neb neměl pro ně dosti úcty, a myslí, že by nedovedli snést takovou věc. A pohleďte, co stále přemílají ve svých hlavách proti těm, o kterých se domnívají, že jsou jim nepřátelští. Kdyby se tento stal mým představeným, jak bych mu mohl býti poddán a jeho poslouchati? Nemiluje mne; jenom by mne utlačoval a mnou pohrdal za všech okolností a všichni jeho přátelé by se dorozuměli proti mně. Tato úzkostlivost jim bouří krev; rozčilují se a praví ještě u sebe: Ne, to není možné; ztratil bych při tom zdravý rozum anebo bych musil opustiti klášter. Hle, takové pošetilé úzkosti a starostlivost, která pramení z pýchy. Kdyby se stali sami představenými, utiskovali by všechny, o kterých by se jim zdálo, že jim odporují, a každého, kdo by se nepodrobil jejich libovůli.

Neboť se domnívají, že pořádají a řídí všechno nejlépe a moudřeji než kdo jiný. Proto posuzují často v srdcích představené a ty, kteří mají úřad, a činí to zvláště před těmi, o kterých vědí, že jsou ochotni to poslouchati. Jsou jim protivné chvály, jichž se dostává jiným, protože se domnívají, že tím trpí jejich vážnost. Mimo to nepřipouštějí vyšší život u nikoho, než jaký sami znají a vedou. Jsou to konečně lidé, kteří se pokládají za moudřejší a rozumnější než celé jejich okolí, a přece jsou neschopní dosáhnouti pravé svatosti.

Proto se každý zkoumej a sud' svého ducha a své přirozené sklony, abys viděl, zda necítíš nebo nenalézáš v sobě, co je třeba odstraniti a vyhladiti, abys dosáhl pravé svatosti. Musíme opravdu zemřítí hříchu, abychom žili Bohu; musíme býti vyprázdněni od obrazů a odloučiti se od toho, co se nám líbí nebo nelíbí, abychom viděli jeho království. Konečně naše srdce a naše touhy musejí býti uzavřeny věcem pozemským a otevřeny věcem božským a věčným, chceme-li jich okusiti.

Proto prchejme před tím, co je světské,
abychom milovali a nenáviděli s Bohem,
chceme-li požívatí Boha samého.

Proto se musíme vzdáti sebe samých,
aby v nás zvítězil Duch svatý
a osvobodil nás od veškerých pout.

Tak jej budeme moci chváliti nad všechna nebesa
a býti s ním nerozděleně.

Tehdy mu budeme žehnati
a uslyšíme v pokoji nebeské melodie
s jejich čtverým způsobem souladu
a přehojnými tóny.

XII. O NEBESKÝCH MELODIÍCH

Náš nebeský Otec nás na věky povolal a vyvolil ve svém Synu milovaném a napsal naše jména prstem své lásky do živé knihy věčné Moudrosti:

proto mu odpovídáme vši svou schopností, s úctou a vážností bez konce. Tak začínají všechny zpěvy andělů a lidí, jež na věky nepřestanou.

První způsob tohoto zpěvu nebeského jest láska k Bohu a k bližnímu; aby nás jí naučil, poslal nám Bůh Otec svého Syna. Kdo nezná tohoto způsobu, nemůže opravdu vstoupiti do nebeského chóru, protože nezná ani jeho ani jeho ozdoby; proto musí na věky býti venku.

Ježíš Kristus, náš věčný milenec, v den svého početí v úctyhodném lůně matčině zpíval v duchu slávu a čest svému nebeskému Otci, spočinutí a pokoj všem lidem dobré vůle. A v noci, ve které se narodil z Marie Panny, své matky, andělé zpívali tentýž sladký, milý zpěv. Na to se rozpomíná Církev svatá, když i ona zpívá zvláště o těchto dvou svátcích.

Milovati Boha a milovati bližního pro Boha k vůli Bohu a v Bohu, hle, to je nejvznešenější a nejradostnější na nebi i na zemi, co se může zpívatí. Umění a vědění tohoto zpěvu jsou dány Duchem svatým.

Kristus, náš zpěvák a sbormistr, zpíval od začátku a bude nám pěti věčně zpěv věrnosti a lásky, bez konce. Potom my všichni ze vši síly budeme zpívatí také po něm jak zde na zemi, tak uprostřed hodů slávu Boží. Tak jest pravá, nelíčená láska společným zpěvem, jemuž se můžeme všichni naučiti, abychom se jím zúčastnili chóru andělů a svatých v království Božím; neboť láska je kořen a příčina všech ctností uvnitř a ozdoba a okrasa všech dobrých skutků vnějších. Žije ze sebe a jest sama sobě vlastní odměnou. Ve své činnosti se nemůže mýlití, protože nás tu předešel Kristus: on nás vyučil lásce a žil v lásce, on se všemi věrnými. Proto jej musíme následovat, chceme-li s ním býti blaženi a býti spaseni.

To jest prvý způsob nebeského zpěvu, jemuž učí věčná Moudrost všechny své poslušné učedníky skrze Ducha svatého.

Druhý způsob jest upřímná pokora, kterou nikdo nemůže ani povýšiti ani ponížiti. V ní jest totiž kořen a základ všech ctností a celé duchovní stavby. Ona také stanoví délku a konec veškerého nebeského zpěvu, zůstávajíc v souladu se všemi ctnostmi, neboť ona jest pláštěm a ozdobou lásky; jest to nejsladší hlas, jež možno zpívati před tváří Boží.

Její souzvuky jsou tak líbezné a tak přitažlivé, že přitahují Moudrost Boží až do naší přirozenosti, neboť když praví Maria: Hle, služebnice Páně, nechť se ve mně stane vše, co Bůh chce, byl Bůh tak přemožen, že ráčil svou věčnou Moudrostí naplniti život Panny.

Tak sestoupila nejvznešenější výše k ponížení: ponížil se Syn Boží a oblékl podobu otroka, aby nás pozvedl až k podobě Boží. Pokořil se a postavil se pod všechny lidi a sloužil nám až k smrti. Proto, chcete-li se mu podobati a následovati ho tam, kde se zpívá hymnus upřímné pokory, musíte zapřítí sebe, milovati pohrdání a toužiti po něm, toužiti po opovržení a zapomenutí od všech lidí. Neboť pokora zůstává necitelná ke všemu, co lichotí anebo jest trapné, ke cti anebo k hanbě a ke všemu, co není ona. Je to nejvyšší dar a nejvzácnější klenot, jaký Bůh může dáti milující duši mimo sebe samého. Je to plnost veškeré milosti a všech darů. Kdo v ní přebývá, je spojen s ním a našel pokoj bez konce.

Třetí způsob nebeského zpěvu záleží ve zřeknutí se vlastní vůle a všeho, co nám patří, abychom se mohli oddati nejdražší vůli Boží, a snésti a trpěti vše, co na nás ráčí vložiti. A ačkoliv trpí přirozenost, když nese kříž a následuje našeho Pána až k smrti, duch, který dobrovolně přijal tuto obět, jest v radosti. Přirozenost lká a stěžuje si pro těžké břemeno, které ji drtí, ale my se pak radujeme pro slávu Boží. Tehdy nám Ježíš setře slzy a ukáže nám, že nás svou předrahou krví získal Otci, když dal jako cenu svůj život.

Tehdy zanotíme s ním tuto sladkou melodii, kterou zasluhuje dobrovolné utrpení a jež přísluší jenom lidem — ani andělé ji neznají. Jak jest velké mučednictví a námaha a jak budou mnohá a různá utrpení, tak velká bude sláva, odměna a čest. Tehdy náš předzpěvák Kristus nám zanotí sám tuto píseň, neboť on jest král a vůdce veškerého utrpení dobrovolně snášeného pro lásku a čest Boží. Jeho hlas nemá rovného v čistotě, bohatství a zvučnosti; zná bezvadně nebeský zpěv, jeho způsoby, odstíny a rozmanité soulady. S ním budeme pěti všichni, děkující a chválíce Otce nebeského, jenž nám jej poslal.

Kristus musil trpěti a tak vejíti do slávy. Proto i my musíme trpěti s radostným srdcem, abychom se mu podobali a následovali jej v této slávě a ve slávě jeho Otce, s nímž jest jeden v požívání Ducha svatého. Tam budeme pěti všichni ve jménu našeho Pána Ježíše Krista, každý sám, v duchu, podle svých zásluh a podle své důstojnosti před Bohem.

Přichází konečně čtvrtý způsob nebeského zpěvu, nejdůvěrnější, nejvznešenější, nejvyšší, jenž jest umdlévati chválou Boží.

Náš nebeský Otec jest zároveň i náročný i šlechetný. Svým miláčkům, kteří jsou povzneseni duchem a kráčejí před jeho tváří, dává šlechetně svou milost, své dary a svá dobrodiní; ale zato vyžaduje od každého za vše, co mu dal, díky chvály a cvičení v dobrých skutcích podle toho, jak byl Bohem obdařen uvnitř a zevně. Neboť milost Boží nebyla dána nadarmo ani zbytečně, a jestliže jí použijeme, teče bez ustání a dává nám všechno, čeho potřebujeme, ale žádá od nás za to vše, co můžeme učiniti; a z těchto vzájemných darů povstávají a jednají všechny ctnosti beze strachu a omylu.

Ale, nade všemi skutky a cvičeními v ctnostech učí nebeský Otec ty, kteří jsou mu obzvláště drazí, tím, že se jeví zvláště štědrý a náročný jak ve svých darech, tak ve svých požadavcích, že jest

náročnost a štědrost sama. Chce se nám opravdu dáti celý sám a vše, co je, ale za to chce od nás, abychom se mu dali dokonale, se vším, co jsme. Tak jest jeho úmysl a vůle, abychom byli zcela jeho, třebaže zůstane každý z nás to, co je. Neboť se nemůžeme státi Bohem, nýbrž budeme s ním spojeni, zároveň skrze prostředníka i bez něho.

Prostředníkem spojení jest milost a naše dobré skutky. A naše vzájemná láska ustavená tak milostí Boží a našimi dobrými skutky působí, že on žije v nás a my v něm, poddaní jeho působení, abychom měli jednu vůli s ním pro veškeré dobro. Neboť jeho duch a jeho milost působí v nás všechny dobré skutky více, než my je sami činíme, a milost, kterou nám dává zároveň s láskou, kterou mu splácíme, působí náš skutek, který činíme, společnou dohodou a zároveň.

Neboť naše láska k Bohu jest věru nejvyšší a nejvznešenější, čeho můžeme míti vědomí mezi Bohem a sebou. Duch Boží žádá však od našeho ducha, abychom Boha milovali, abychom mu děkovali a pěli chvály podle jeho vznešenosti a nejvyšší důstojnosti, a toho nejsou schopni ani všichni milující duchové na nebi i na zemi. Vyčerpávají se a klesají bez síly před nekonečnou velikostí Boží. Jest to nejvznešenější prostředník a nejvyšší, jenž může býti mezi námi a Bohem: milost Boží jest tam ve své dokonalosti se všemi ctnostmi.

Ale jsme spojeni s Bohem ještě bez prostředníka, nad milost a všechny ctnosti, neboť bez jakéhokoli prostředníka jsme přijali obraz Boží do podstaty své duše a tam jsme spojeni s Bohem bez veškerého prostředníka. Nicméně nestáváme se Bohem, nýbrž zůstáváme jenom podobni Bohu a on žije v nás a my v něm jeho milostí a svými dobrými skutky. Tak jsme spojeni s Bohem bez prostředníka nad veškerou ctnost, tam, kde neseme jeho obraz, na vrcholu své stvořené přirozenosti; avšak přece zůstáváme mu podobni a spojeni v

sobě samých jeho milostí a svým ctnostným životem. A tak jsme na věky podobni Bohu v milosti a slávě, a nad veškerou podobnost jsme jedno s ním ve svém věčném obraze.

Živá jednota s Bohem jest v naší samé podstatě: nemůžeme ji ani pochopiti ani postihnouti ani uchopiti. Napíná všechny naše síly a vyžaduje od nás, abychom byli jedno s Bohem bez prostředníka, a to my nemůžeme uskutečniti. Proto jdeme za ním, vstupující do pokoje své bytosti. V této tiché svatyni odpočívá duch Boží a přebývá v nás se všemi svými dary. Dává svou milost a své dary všem našim schopnostem a žádá od nás, abychom ho milovali, jemu vzdávali díky a jej chválili. On sám přebývá v naší podstatě, žádaje od nás pokoj a spojení s ním nad veškerou ctnost. Z toho pochází, že nemůžeme zůstatí v sobě samých se svými dobrými skutky, a to je nejtajemnější hra lásky.

Duch Páně jest věčné působení Boží, i chce, abychom také stále působili a byli jemu podobni. Ale on je také pokoj a požívání Otce a Syna a všech jeho milovaných ve věčné nečinnosti. Toto požívání jest nade všemi našimi skutky, a my to nemůžeme pochopiti. Naše skutky zůstávají vždycky pod požíváním, a my je nemůžeme uvéstí až k němu. Když jednáme, vždycky nám něco chybí, nemůžeme Boha milovati dostatečně. Ale když požíváme, máme zadostiučinění; jsme vše, co chceme.

To jest čtvrtý způsob nebeského zpěvu, nejvznešenější, který může býti pěn na nebi i na zemi.

Je třeba věděti, že ani Bůh ani andělé ani duše nezpívají tělesným hlasem, neboť jsou duchové. Nemají ani uší ani úst, ani jazyka, ani hrdla, aby mohli tvořiti zpěv. Písmo svaté sice praví, že Bůh mluvil k Abrahamovi, k Mojžíšovi, k patriarchům a k prorokům tisícerým způsobem slovy smyslovými dříve, než přijal sám lidskou přirozenost. Církev svatá také dosvědčuje, že zpívají věčně a bez

konce; Svatý, Svatý, Svatý. Rovněž, že anděl Gabriel přinesl Naší Paní poselství, že počne Syna Božího z moci Ducha svatého. Andělé přenesli za zpěvu do nebe duši svatého Martina a Maria Magdalena našla v tomto zpěvu andělském svůj denní pokrm.

Tak se tedy mohou duchové dobří i zlí ukázati lidem v podobě jaké chtějí, pokud to Bůh dopustí, ale ve věčném životě to není nutné. Neboť budeme patřiti očima poznání na slávu Boží, všech andělů a všech svatých vůbec právě jako na zvláštní slávu a odměnu každého, jak si jen budeme přátl.

Ale v poslední den, při soudu Božím, až vstaneme z mrtvých se svým oslaveným tělem, mocí našeho Pána, budou tato těla bílá a skvoucí jako sníh, jasnější než slunce a průhledná jako křišťál. A každý bude míti své zvláštní znamení ve slávě a cti, podle toho, jaká muka a bolesti vytrpěl dobrovolně a svobodně pro čest Boží. Neboť všechny věci budou uspořádány a odměněny moudrostí Boží a podle vznešeností našich dobrých skutků. A Kristus, náš předzpěvák a vedoucí sboru, bude zpívati svým vítězným hlasem a sladkou věčnou písní, to jest chválou a ctí svému nebeskému Otci. A my všichni budeme zpívati tutéž píseň radostným duchem a jasným hlasem, věčně a bez konce. Blaženost a radost a sláva našich duší se rozlije na naše smysly a na všechny naše údy a budeme vzájemně patřiti na sebe svýma oslavenýma očima, uslyšíme, vyslovíme a pěti budeme chválu našemu Pánu se všemi hlasy bez umdlení. Kristus nám bude sloužiti a ukáže nám svou tvář celou zářící a své oslavené tělo nesoucí známky věrnosti a lásky, jež jsou do něho vtištěny.

Budeme rovněž patřiti na všechna oslavená těla, přioděná četnými známkami lásky, vynaložené ve službě Boží od začátku světa a náš smyslový život bude celý zevně i uvnitř naplněn slávou Boží. Na-

še srdce i náš život budou hořeti žhavou láskou k Bohu a ke všem svatým; všechny schopnosti naší duše se zastkvějí slávou a budou ozdobeny dary Božími a všemi ctnostmi, které konali od začátku. Konečně, a to přesahuje všechno, budeme vytrženi ze sebe do slávy Boží, jež jest nekonečná, nemožná, a budeme jí s ním požívatí věčně a bez konce.

Kristus ve své lidské přirozenosti povede pravý chór, neboť on je to, co Bůh učinil nejvznešenějšího a nejvyššího, a k tomuto chóru patří všichni ti, ve kterých on žije a kteří žijí v něm. Druhý chór jest chór andělský, neboť, ač jsou vznešenější přirozeností, my jsme byli obohaceni vznešenějším způsobem v Ježíši Kristu, v němž jsme jedno. On bude Veleknězem uprostřed chóru andělů a lidí před trůnem nejvyšší velebnosti Boží. A on podá a obnoví před svým nebeským Otcem, všemohoucím Bohem, všechny oběti, které kdy byly podány anděly a lidmi a bez ustání budou obnovovány a zůstanou před slávou Boží.

Tak i naše těla a smysly, jimiž nyní sloužíme Bohu, budou oslaveny a oblaženy onou slávou, kterou se skví tělo Kristovo pro službu, kterou učinil pro Boha i pro nás. Naše duše, ve kterých nyní a na věky milujeme, děkujeme Bohu a chválíme ho, budou pak duše blažených a oslavených, jako jsou blažené a oslavené duše Krista, andělů a všech duchů, kteří milují, děkují Bohu a chválí ho. A skrze Krista budeme uneseni v Boha a budeme jedno s ním v požívání a v blaženosti věčné. A tak jsem skončil o pátém stupni našeho nebeského žebříku.

XII. O ŠESTÉM STUPNI LÁSKY

Přichází pak šestý stupeň, jenž jest jasné zření, čistota ducha a paměti. To jsou tři vlastnosti duše nazíravé, jež tryskají a rozlévají se z živého zdro-

je, v němž jsme spojeni s Bohem nad rozum a nad veškeré úkony ctnosti.

Kdo toto chce okusiti, musí obětovati Bohu všechny své ctnosti a všechny své dobré skutky, aniž se dívá na odměnu. A nadto musí obětovati sebe samého a odevzdati se Bohu k libovolnému nakládání, aby stále pokračoval, aniž se dívá zpět.

Tak se musí milostí Boží připravit k životu nazírávému, chce-li ho dosáhnouti. Jeho vnější život smyslů musí býti dobře zřízen a spořádán v dobrých skutcích vůči všem lidem. Jeho vnitřní život musí býti naplněn milostí a láskou, bez přetvářky, správným úmyslem, bohatým na všechny ctnosti; jeho paměť, vzdálená starostí a úzkostlivé péče, osvobozená a uvolněná, úplně odloučená od jakéhokoliv obrazu; jeho srdce svobodné, otevřené a povýšené nad všechna nebesa, jeho poznání, prázdné veškerého rozvažování a nahé v Bohu.

Taková jest tvrz milujících duchů, kde se spojují všechny čisté mysli v prosté ryzosti. To jest přebývání Boha v nás, kde nikdo nemůže působiti, leč on sám. Čistota, o níž se jedná, jest věčná; není v ní ani času ani prostoru ani minulosti ani budoucnosti; stále jest přítomná a stále se podává všem čistým myslím, které jsou k tomu povýšeny. Tam jsme všichni jedno, žijíce v Bohu a Bůh v nás, a tato prostá jednota jest stále jasná. Ukazuje se duchovním očím v jejich návratu k čistotě mysli. Ovzduší jest tam čisté a jasné, osvěcované světlem Božím. Tam je nám dáno odhaliti, najíti a nazírati na věčnou pravdu, očima očištěnými a osvěcenými. Tam se přetvářejí všechny věci, jsou jediná pravda, jediný obraz v zrcadle moudrosti Boží. Proto nás Bůh stvořil, abychom mohli najíti, poznati a míti tento obraz v své podstatě a v čistotě své mysli. A když na to patříme a věnujeme se tomu ve světle Božím s čistými a duchovníma očima, tehdy máme rozjímavý život.

Avšak k tomu potřebujeme ještě jednoho, čistoty ducha; neboť poznání v klidu a bez obrazů, pa-

tření jasné ve světle Božím a duch povýšený ve své čistotě až k Boží tváři, tyto tři vlastnosti spojené tvoří pravý nazíravý život. Tam se nemůže nikdo mýlit, čistý duch ustavičně tíhne a vzlétá, následuje osvícenou mysl ke svému zdroji, s očištěnou láskou.

Nuže, náš nebeský Otec jest náš zdroj a cíl všeho, co jest. V něm začínáme veškero dobro s naším poznáním, ve zření bez obrazu. V jeho Synu patříme na veškerou pravdu osvíceným poznáním ve světle Božím. V Duchu svatém naplňujeme pak všechny své skutky. Tam, kde jsme vytrženi mimo sebe láskou očištěnou před tvář Boží, tam jsme také osvobozeni a vyprázdněni od veškerých událostí a od všeho snu.

Je to rozjímavý život velmi těžký. Ustavičně začínati a dokonávati jest pak rada lásky. A to je šestý stupeň našeho nebeského žebříčku.

XIV. O SEDMÉM STUPNI LÁSKY

Sedmý stupeň, který pak následuje, jest nejvznešenější a nejvyšší, jenž může býti uskutečněn v životě a ve věčnosti. Tehdy jej máme, když nad všechno poznání a vědění odhalíme v sobě bezmocnou nevědomost; když překračující veškeré jméno dané Bohu anebo tvorům vydechne, abychom přešli k věčnému nepojmenovatelnému, ve kterém se ztratíme; když nad veškerý úkon ctností budeme nazíratí a objevíme v sobě věčné spočinutí, v němž nikdo nemůže působiti a nad všechny blažené duchy nekonečnou blaženost, v níž jsme všichni jedno, a to ono jedno, jež jest blaženost sama ve své podstatě; když tedy konečně budeme patřiti na všechny blažené duchy podstatně ztracené, zapadlé a utonulé v jejich nadpodstatách v klínu temnoty, která se vymyká každému určení anebo poznání.

Budeme patřiti na Otce a Syna a Ducha svatého,

Boha trojího v osobách a jednoho v přirozenosti, jenž stvořil nebe a zemi a všechno, co jest; budeme ho milovati, jemu děkovati a jej chváliti na věky. Učinil nás ke svému obrazu a ke své podobnosti, a to jest velká radost pro ty, kteří jsou vznešení a čistí.

Jeho božství nepůsobí, jsouc pouhá podstata a stále v klidu. Kdybychom měli účast na tomto klidu, byli bychom stále v klidu s ním a povzneseni až k jeho výšinám; tak bychom byli nad veškeré stupně nebeského žebříku s Bohem, v jeho božství, jednou podstatou v klidu a jednou věčnou blažeností. Božské osoby v plodnosti své přirozenosti jsou jeden Bůh věčně působící, a v prostotě své podstaty jsou božstvím, jež je věčně v klidu, a tak podle osob jest Bůh věčné působení a podle podstaty věčný klid. Mezi působením a býti v klidu jest věčné milování a požívání. Láska chce stále působiti, protože jest věčné působení s Bohem. Avšak požívání si žádá klidu, neboť nad veškerou vůlí a nad veškerou touhou jest zanícení miláčka miláčkem v lásce čisté a bez obrazů; tam, kde se Otec ve spojení se Synem zmocňuje těch, které miluje v jednotě požívání svého Ducha nad veškerou plodnost přirozenosti; tam, kde praví Otec každému duchu ve věčném zalíbení: „Já jsem tvůj a ty jsi můj, já patřím tobě a ty mně; vyvolil jsem si tě od věčnosti.“ Tehdy povstává mezi Bohem a jeho miláčky taková radost a vzájemné zalíbení, že ti, kteří jsou vytrženi mimo sebe, rozplývají se a mizí, aby se stali v požívání jedním duchem s Bohem, tíhnouce věčně k nekonečné blaženosti jeho podstaty. To jest prvá podoba blaženosti lidí živého nazírání.

Druhá podoba vede k požívání Boha lidí vnitřního života, ztrávené v lásce podle přesvaté vůle Boží. Jest vlastní těm, kteří se vzdávají sebe a opouštějí sebe samy, kteří prchají před každým tvorem, ke kterému by mohli míti náklonnost a lásku, před každým tvorem Božím, jenž by jim mohl

působit starost a překážku v tomto vnitřním životě, ve kterém slouží Bohu. Odtud se zvedají k Bohu dychtivou láskou vycházející z hloubi živé duše, srdcem povzneseným nad všechna nebesa, a jejich schopnosti jsou zapáleny hořící láskou a jejich duch jest povznesen k poznání prostému obrazů.

Zde jest zákon lásky na svém vrcholu, a každá ctnost se stává dokonalou. Jsme vyprázdňeni od všeho, Bůh, náš nebeský Otec, přebývá v nás a my přebýváme v něm nad všechny své skutky ve stavu blaženého požívání. Ježíš Kristus žije v nás a my žijeme v něm a s jeho životem jsme vítězi nad světem a nade všemi hříchy. S ním jsme povýšeni v lásce až ke svému nebeskému Otci. Duch svatý působí v nás s námi všechny naše dobré skutky. Volá v nás mocným hlasem a bez slov: Milujte lásku, která vás věčně miluje. Jeho voláním jest tajemný dotyk v našem duchu a jeho hlas jest strašnější než bouře. Blesky, které jej provázejí, otvírají nám nebesa a ukazují nám světlo věčné pravdy. Žár tohoto tajemného dotyku a jeho lásky jest takový, že by nás sežehl; jeho dotyk volá ustavičně v našem duchu: Zaplať, cos dlužen, miluj lásku, která tě věčně milovala. Z toho povstává vnitřní netrpělivost a způsob chování mimo všechny způsoby a světy. Neboť čím více milujeme a čím více splácíme, čeho láska od nás vyžaduje, tím více zůstáváme dlužníky. Láska nemlčí. Věčně křičí bez ustání: Milujte lásku! Jest to zápas neznámý těm, kteří těmto věcem nerozumějí. Milovati a požívati znamená působiti a snášeti působení. Bůh žije v nás se všemi milostmi, učí nás, radí nám, poroučí nám milovat. Ale i my v něm žijeme nad milost a nad své skutky, tam, kde zakoušíme jeho působení a kde požíváme blaženosti.

Na nás pak jest milovati, poznávati, nazírati a ustavičně tíhnouti a především požívati blaženosti. Naše působení záleží v tom, že milujeme Boha, a naše požívání blaženosti znamená nésti zapálení v lásce Boží. Mezi milováním a požíváním jest roz-

díl jako mezi Bohem a jeho milostí. Když se připneme láskou, tehdy jsme duch, ale když nás uchvátí Duch a nás přetvořuje, jsme přivedeni k jeho požívání.

Duch Boží pudí nás ven pro lásku a úkony ctností, vede nás a přivádí nás k sobě, aby nám dal spochinouti a požívati blaženosti, a to jest život věčný. Tak jako vydechujeme vzduch, který je v nás a vdechujeme vzduch nový, v němž záleží náš smrtelný život v přirozenosti. A ačkoliv jest náš duch uchvácen mimo sebe a ačkoliv jeho činnost umdlévá v požívání a v blaženosti, jest stále obnovován v milosti, lásce a ve ctnostech.

Tak tedy vstoupiti do poklidného požívání, vyjítí v dobrých skutcích a zůstávati spojen s Duchem Božím — v tom je to, co chci říci. Jako když otevřeme své tělesné oči a tak je rychle zavřeme, že toho ani nepozorujeme, tak vydechujeme v Bohu, žijeme v Bohu, žijeme z Boha a zůstáváme stále jedno s ním.

Tak je třeba vyjítí v díle smyslového života a pak se vrátiti láskou a připnouti se k Bohu, abychom s ním zůstali vždycky beze změny spojení.

To jest nejvznešenější ctnost, který bychom mohli v sobě odhaliti nebo postihnouti. Nicméně, máme stále stoupati a sestupovati po stupních svého nebeského žebříku ve vnitřních ctnostech a ve vnějších dobrých skutcích podle přikázání Božích a předpisů svaté Církve tak, jak bylo výše řečeno. A podobností, která přichází z dobrých skutků, jsme spojeni s Bohem v jeho plodné přirozenosti, jež stále působí v Trojici osoby a uskutečňuje veškeré dobro v jednotě svého Ducha. Tehdy jsme mrtvi hříchu a jeden duch s Bohem. Tam se znovurodíme z Ducha svatého jako vyvolení synové Boží. Tam jsme vytrženi mimo svého ducha a Otec se Synem nás objímají ve věčné lásce a v požívání blaženosti. A toto dílo ustavičně znovu začíná, ustavičně se děje a stále se dokonává: v tom je naše blaženost, milovati a požívati Boha.

Když požíváme, pak jsme nečinní, neboť Bůh sám působí, když vyzvedá nad ně samé všechny milující duchy, když je přetváří a dokonává v jednotě svého Ducha. Tu jsme jediný oheň lásky, což jest větší než všechno, co dosud Bůh učinil. Každý duch jest žhavým uhlím, jež Bůh rozežhvil v ohni své nekonečné lásky. A my všichni dohromady jsme jedna ohnivá výheň, jež nemůže nikdy uhasnouti, s Otcem a se Synem ve spojení s Duchem svatým, tam kde i božské osoby jsou uchváčeny v jednotě své bytnosti do propasti bezedné naprosto nesložené radosti. Tam nejmenujeme ani Otce, ani Syna, ani Ducha svatého, ani tvora, nýbrž jednu jedinou podstatu, která jest podstatou božských osob. Tam jsme shromážděni všichni dříve ještě, než jsme stvořeni. Tam jest naplněno veškeré požívání v podstatné blaženosti. Tam jest Bůh ve své prosté podstatě, věčný klid bez činnosti, temnota beztvárná a prostá a nekonečná blaženost Boha a všech svatých. Ale v plodné přirozenosti Otec jest jeden všemohoucí Bůh, Stvořitel a původce nebes i země a všeho tvorstva. A ze své vlastní podstaty plodí svého Syna, svou věčnou moudrost, jedno s ním v přirozenosti, rozdílný od něho v osobě, Bůh z Boha, skrze něhož všechny věci byly učiněny. Konečně z Otce a ze Syna vychází v jednotě přirozenosti třetí osoba. Jest nekonečnou láskou, jíž se věčně objímá v lásce a v požívání a my všichni s nimi, abychom utvořili pouze jeden život, jednu lásku a jedno požívání.

Bůh jest jednota svou přirozeností, Trojice svou plodností, tři osoby skutečně rozlišené. A tyto tři osoby jsou Jednotou v přirozenosti, Trojicí ve svém vlastním základu. V plodné přirozenosti Boží jsou tři osobní vlastnosti, tři osoby rozlišené jmény i skutečností v jednotě přirozeností. V působení každá osoba má celou přirozenost a tak jest Bůh všemohoucí pro svou přirozenost a ne pro své osobní rozlišení. Tři osoby jsou tak jednou nerozdělenou přirozeností a proto jsou jenom jeden

Bůh v přirozenosti a ne tři bohové podle rozlišení osob. A tak jest Bůh trojí podle jmen a osob a jeden v přirozenosti; jest Trojicí ve své plodné přirozenosti a Trojice jest základem vlastním osob a Jednotou v přirozenosti.

A tato jednota, to jest náš nebeský Otec, stvořitel všemohoucí nebes i země i všeho, co jest. Žije v nás a vede nás ve vyšší části našeho stvořeného bytí. Jednota v Trojici a Trojice v Jednotě, Bůh všemohoucí.

Máme ho hledati, jej najíti a pak míti milostí a pomocí našeho Pána Ježíše Krista v křesťanské víře s pravým úmyslem a upřímnou láskou. A svým ctnostným životem a jeho milostí žijeme v něm a on v nás se všemi svými svatými. Tak jsme všichni zároveň s Bohem jednotou v lásce. Otec a Syn nás uchopili, objali a přetvořili ve spojení se svým Duchem. Tam jsme s osobami božskými jedna jediná láska a jedno požívání. A toto požívání jest dokonáno v podstatě Boží beztvárné. Tam jsme všichni s Bohem prostá a podstatná blaženost; tam se nemluví ani o Bohu ani o tvorech podle osobních zvláštností. Tam jsme bez rozlišení všichni s Bohem, blaženost bezedná a dokonale nesložitá. Tam jsme všichni ztraceni, utonulí, zapadlí v temnotě nepoznané.

To jest nejvyšší stupeň života a smrti, lásky i požívání ve věčné blaženosti a mýlí se, kdo vás jinému učí.

Modlete se za toho, jenž s milostí Boží složil a napsal tyto věci, tak jako za ty všechny, kteří ho poslouchají a čtou, aby Bůh sám se nám dal pro život a bez konce. Amen.

Končí se kniha o sedmi stupních nebeského žebříku božské lásky, složená Mistrem Janem van Ruysbroeckem, prvním převorem z Groenendalu.

Blahoslavený Jindřich Suso,

Knížečka o lásce

PŘELOŽIL P. M. HABÁŇ O. P.

PŘEDMLUVA

Mystický stupeň lásky ke Kristu přetvořuje lidskou duši žářem spalujícím vše, co má lidskost nenadokonalého. Plamen lásky proniká všemi schopnostmi a zaujímá je zcela. V hloubi duše, kde v lidském životě tryskají touhy, naděje, smutek a láska, odvaha a radost, přebývá Bůh, který účastní duši své krásy, svého světla, své lásky, svého božství a proto všechno se v ní rozproudí životem Kristovým. Přirozená bohatost všech schopností je povýšena do stavu milosti a nadpřirozenosti. Duše se rozproudí všemi toky svých projevů: nadějí i touhou, odvahou i radostí, nejvíce však láskou k Bohu. Život je v ní v plném rozvoji a tedy velmi intenzivní. Duše bl. Jindřicha Susona přebohatá na přirozené i nadpřirozené dary Boží se rozezvučela všemi tóny nebeské melodie. Jeho knížka o lásce to dokazuje.

Knížka byla nalezena teprve nedávno. Dlouho trvalo, než se podařilo dokázat Susonovský původ. Nejlepší znalci německé mystiky, dominikánského ducha předběhli šťastně svou hypotézou pozdější nález nejstarších opisů této knížky, které všechny přisuzovaly bl. Jindřichu Susovi autorství.

Sloh i obsah, líbeznost, scholastická přesnost i mystická hloubka vlastnosti ostatních Susových spisů, potvrdily nález, domněnky i ostatní přesné důkazy.

M. H.

Bl. Jindřich Suso, Knížečka o lásce Boží

PRVNÍ KAPITOLA KNÍŽEČKY O LÁSCE

Věčná Moudrosti, ty jsi jasný odlesk bytosti Otcovy, původce, jenž jsi z ničeho všechno stvořil! Hle, abys vrátil člověku rajske radosti, jichž pozbyl, abys mu ukázal cestu, která vede zpět do ráje, sestoupil jsi do tohoto údolí slz, abych následoval tebe po cestě tvé sladké lásky. Ty ses dal v oběť svému nebeskému Otci, jako něžný beránek, abys za všechny zadostučinil a všechno napravil. Přetvoř tedy mé srdce silou své drahocenné krve a učiň, abych mohl na tebe, ó Králi všech králů, Pane všech vládců, nazírat jasným zrakem víry a nikdy se neunavil. Celé mé vědomí a moudrost soustřeď do zkoumání svých ran tak, abych nemohl nic jiného chápat, leč tebe samého, nic studovat, leč tvou přebolestnou smrt, pravou to knihu lásky. Učiň, abych zanechal všeho, co jest pomíjející, aby nebylo ve mně nic, co by bylo ještě mé, nýbrž abych spojený těsnými pouty lásky přebýval v tobě a ty ve mně.

1. POVZBUZENÍ DUŠE

Ó duše má, useber se na okamžik; vejdi do úkrytu svého srdce a pozoruj. Věčná Moudrost nebeského Otce si tě zvolila, aby ses stala jeho chotí a jeho jedinou láskou. Hleď, jak připravuje svou něžnou svatbu, vyryla své jméno na tvé srdce.

Uvažuj o sladkosti, s níž tě Kristus spasil svou smrtí; vejdi znovu do sebe, a dříve než zavane studený vítr smrti, ověnci se nachovými růžemi, které se stkvějí na hlavě přemilé Moudrosti. Chraň se, abys nezbavila svěžesti letní květy, které se rozvíly na nádherné louce jeho sladkých slov a skutků a které zavánějí líbeznou vůní něhy a ctnosti!

Náš Miláček, na jehož krásu, bohužel, nemůžeme patřiti, činí si příbytek v našem srdci. Poznáváme v něm Všemohoucího, jenž se stal pro nás posledním z lidí; neopovrhujme jím v jeho ponížení, nýbrž se snažme přibíti se na jeho kříž, abychom dospěli po královské cestě jeho utrpení do věčné blaženosti.

Ó, má naděje! Jediná důvěro mých mladých let, jediná útěcho mého srdce, ty jsi posel radosti, paprsek, jenž svým jasmem odůvodňuje mé bolesti, tvá sladká slova zahánějí můj žal, věčná Moudrosti, nejsladší Ježíši, v tobě jsou ukryty nevýslovné poklady veškeré moudrosti a vědy.

Něžný Mistře, když jsi zanechal světu příklad dokonalého života, když jsi podal důkazy o svém božství, přišla hodina, abys zemřel. Shromáždil jsi své drahé učedníky při poslední hostině a dal jsi jim tajemství svého těla a své krve. Pak, když jsi jim pokorně umyl nohy a dojemně je povzbudil, odebral ses na horu Olivetskou. Tam zanechav spící učedníky, padl jsi na zem a z hlubin duše vysílal k Otci výkřik úzkosti: „Otče, je-li možno, ušetř mne tohoto mučednictví! Však ne, jak já chci, nýbrž jak ty chceš, tak ať se stane!“

A po něžném těle, z královského rodu, řine se ti krvavý pot, vytryská tato zbarvená rosa pod násil-

ným tlakem, který působí tvé úzkosti při pohledu na hrozící utrpení, které ti měli způsobiti krutí lidé!

Ježíši, popatř na bolesti, pohleď na zármutek mého srdce, vlej mu božský balsám svých černých krůpějí. Způsob, abys v mém bolu a v protivenství byl má síla a jen ty, pravá radosti, byl mé obveselení bez konce.

Ó, má spáso, mé dobro, všechna má slávo, nejsladší Ježíši, když tě anděl posilnil, přišel jsi k učedníkům a našel jsi je spící, předpověděl jsi jim své zatčení, a tu přicházel náhle zástup katanů. Hle, již tě obstupují. Všemohoucnost tvého slova je poráží, potom zrádný polibek, jemuž jsi neodepřel svých sladkých rtů, učinil, že tě zajali. Tvé milosrdenství neustalo ani zde, uzdravil jsi uťaté ucho Malchovi. Učedníci prchají, a tebe, má jediná naděje, zůstávají samého v rukou ukrutných katů!

Ó můj jediný Spasiteli, zlom překážky mé duše, nedej, nikdy nedopusť, abych se odloučil od tebe!

Ó má statečnosti, má sílo a nebeská podpora mé duše, nejsladší Ježíši, když jsi byl svázán a odveden do paláce velekněze Anáše, nemilosrdní židé a sám velekněz se tě tázali na tvé učení a po klidné tvé odpovědi bijí tě po tváři.

Ó, odlesku věčné jasnosti, nevýslovné zrcadlo Otce, s jakou potupou byly přikryty tvé zářivé oči obvazkem! Tvůj obličej plný záře lásky a dobroty byl znečištěn potupnými slinami a tvá krásná šíje se ohýbá pod nesčetnými ranami. A k tomu, milý můj Mistře, Petr tě zapřel třikráte, dříve než kohout zazpíval, avšak tvůj pohled plný milosrdenství a lásky působí, že vytrysknou mu z očí hořké slzy.

Prokaž mému srdci, aby na tebe nazíralo, zrcadlo věčnosti, abych četl na tobě, jak mám opovrhovati pozemskými rozkošemi, a tvůj pohled plný milosrdenství ať je mi nejsladší záštita v každém pokušení.

Ó velkomyslný Spasiteli světa, nejmilejší Ježíši, když jsi podstoupil v domě Annášově tolik potupy po celou noc, dopustil jsi, beránku tichý, abys byl

předveden na úsvitě do paláce Kaifášova, aby se tvé umučení a tvá láska objevila veřejně před světem. Tam, můj milovaný Spasiteli, hrubá cháska tě obklopuje jako zloděje! A když ses objevil tak pokorně před soudem, zahrnují tě falešnými obžalobami, hrozným křikem volají, abys umřel, protože jsi řekl, že jsi Syn Boží.

Uděl mi upřímnou pokoru, milovaný Mistře, utvoř mě podle sebe, božský umělče! Učiň, abych všechna protivenství tohoto života trpělivě snášel v tobě, Ježíši, plný lásky!

Ó Králi králů a Pane pánů, tys byl ještě předveden před Piláta, jenž tě považoval za vinníka a tázal se tě na tvé království. Ty jsi mu odpověděl: „Mé království není z tohoto světa!“ Aby však nepřekazil dílo našeho vykoupení, odepřel jsi odpovědi na mnohé soudcovy otázky. Když Pilát prohlásil, že jsi nevinen, židé tě obviňovali, že jsi svůdce, tebe, Stvořiteli všech věcí. Zavedli tě k Herodovi, jenž se ti vysmíval s celým svým dvorem, ježto jsi mlčel na všechny jeho opěťované otázky. Aby se dovršila tvá potupa, obléká tě do bílého roucha a posílá zpět k Pilátovi. S křikem nerozumných tvorů žádal lid, abys ty, tichý beránku, byl popraven na kříži místo Barabáše!

Ježíši, učiň, abych prožíval v hloubi srdce potupy, které jsi vytrpěl za mne; ať mě neznepokojují pozemské věci; učiň, abych žil se zrakem upřeným na tebe na věky v pravé radosti, která jsi ty sám, uprostřed vezdejších nestálostí.

Ó jediný Kníže a prvorozený mezi všemi tvory, ty, jenž jsi hlava andělských zástupů, nejsladší Ježíši, svázali ti ukrutně ramena a připevnili tě nahého k sloupu, o nějž ses nemohl opřítí bez bolestí: hle, tak tu stojíš rozedraný krutými biči, oblečený v purpur, trním korunovaný, a pozdravují tě posměšnými pohyby a slovy. Nelidské ruce bijí svaté tělo! Tak tebe předvádí, s krvavým obličejem, s čelem trním korunovaným, bedra pokrytá purpurovým pláštěm, před nemilosrdným dav, jenž boho-

pustým řvaním žádá tvou smrt. Bojácný soudce ustupuje tomuto volání a pronáší ortel smrti proti tobě — — — původci života!

Popatř přece na mne, na mne hříšníka, abys obmyl ve své očišťující krvi mou duši, již jsem poskvrnil tolika hříchy! Učiň, abych stále nosil na svém těle známky tvého kříže, abys mě při posledním soudu přijal s radostí, můj věčný Soudce!

2. SRDCE SE OTVÍRÁ

Nuže, umlkní, srdce mé, a pozoruj na okamžik Moudrost, již sis zvolilo za svou jedinou Milou. Hleď, jak je zkropena a potřísněna krví tryskající se všech stran při krutém bičování; popatř na rudé potůčky, které brázdí jeho jemné tělo a stékají až na zem.

Běda mně, sladkosti mé duše! Kterak tě mohli bít katané, když viděli tělo tak sličné a údy tak ladně krásné? Zdaž neměl jimi hnouti soucit, aby tě ušetřili? Avšak jako dešť padaly ti na tělo rány, až je rozryly na všech stranách. Pro toto divadlo chápu a jsem přesvědčen, Dobro, které převyšuje všechno jiné dobro, že jsi to dovolil proto, abys mě povzbudil k lásce k sobě. Rány, které jsi utržil, pobádají tím více k ohnivě lásce! Nuže, má duše, obejmi svou Moudrost, která ze své velké lásky k tobě zapomněla na svou blaženost! Tvá něha ať ji zasype tolika láskyplnými polibky, kolik se jí dostalo potupných pro tebe. Povol touze a pohleď ještě . . . Popatř na jeho láskyplný obličej, na němž se leskne plnost všech milostí; jak jest rudý krvavými kapkami, jež stékají z nebeského ráje na jeho milou a sličnou hlavu. Naslouchej šumotu krvavých potůčků, které vytryskují pod bolestnými trnovými bodci.

Ó má lásko! Pokrop mi čelo, dej, ať mi stékají do duše tyto potůčky krve, které ti stékají po sličné tváři a zbarvují ti líce, aby mé tělo mocí tvé krve bylo podrobena duchu a tvé svaté vůli! Amen.

Ó Svatý nad svatými, příjemná oběti věčnému Otci, nejsladší Ježíši, po potupném výroku, jenž tě odsuzoval k smrti kříže, když znamení tvého království ti bylo vloženo na bedra, započal jsi potupnou cestu středem zástupu, jenž tě zasypával bezprávím. Děti, které se shlukly při tvé bolestné cestě, házely ti bláto do obličeje. Místo na popravě jsi obdržel mezi dvěma lotry. Zbaven byv oděvu, byl jsi položen na kříž. Ruce a nohy ti přitáhli katané jednu po druhé provazy a přibili na dřevo. Pak pozdvihli kříž, a ty jsi zůstal potupně rozpjat mezi nebem a zemí. Ó můj Králi, uděl, aby tvůj služebník prožíval s tebou tvé bolesti. Vlož na mě bolestné břímě, abych v čase byl s tebou ukřižován, a věčně kraloval s tebou! Amen.

Ó světlo nad slunce v poledne jasnější, nejmiřejší Ježíši Kriste, kdo vzpomíná na to, s jakou láskou jsi prosil Otce za ty, kteří tě ukřižovali a rozdělili si mezi sebe tvá roucha, metali o ně los a svým výsměchem tě uráželi v tvé největší úzkosti? Kdo si vzpomene na tak milostivé odpuštění, které vyšlo z hloubi tvého milosrdenství pro kajícího lotra? Konečně slunce se zatmělo od šesté hodiny až do deváté a ty jsi vyslal k Otci výkřik vyprahlosti.

Ó nevyčerpatelný prameni vody, jenž dáváš věčný život, pomni, jak jsi byl vyprahlý na kříži, pomni na žluč a ocet, jimiž jsi byl napájen v palčivé žízni, která tě trápila, a na hodinu, kdy jsi konečně zvolal: „Dokonáno jest!“ Kdo přemýšlí též, ó Králi nebes a země, o lásce, s níž jsi odevzdal svou nejsvětější duši do rukou svému nebeskému Otci, kdy pozemské živly projevily svůj bol, nebeské hvězdy se zatměly, jako by cítily s tvým bolem a chtěly ukázati tvou všemohoucnost svými neobyčejnými úkazy? Po své hořké smrti zůstáváš pověšený na kříži a bok máš otevřený ostrým kopím. Nestalo-li se to, abys oživil krví a vodou všechna srdce mrtvá a uschlá, a abys přivedl odcizené duše k živému prameni svého srdce?

Večer tě sňali s kříže a pohřbili. Třetího dne jsi

vstal a vstoupil na místo, které ti náleželo jako Učíteli všehomíra, na pravici nebeského Otce. Stalo se, Pane, že tvá smrt na kříži táhne všechno k tobě.

Přitáhni mě, milovaný Mistře, přijmi mě na milost pro své nesmírné milosrdenství. Dej, aby za mne zadostučinila tvá drahocenná krev, již jsi prolil za svět jako neposkvrněný beránek; učiň, aby obrátila ke mně milosrdný pohled tvého Otce, a aby to byla smírná oběť za mé hříchy.

Ó mé útočiště, můj Ochránce a můj Spasiteli, pomni na tuto nesmírnou lásku, která tě přivedla pro mne k nejukrutnější smrti na dřevě kříže! Pro tutéž lásku odpuť nehodnému hříšníku, jaký jsem já, odpuť mi dobrotivě mé hříchy! Ukryj mě v ráně lásky svého boku, abys mě chránil od příležitosti ke hříchu a mě uchoval ode všeho zlého!

Veď mi kroky přes všechny možné obtíže a překážky, které se staví do cesty ke šťastnému cíli, a uděl mi milost, abych směl požívatí věčné radosti! Amen.

DRUHÁ KAPITOLA KNÍŽEČKY O LÁSCE

Ó přelíbezná nebeská Panno Maria! Tebe ze všech krás jakoby lilii v údolí vyvolila propast Boží moudrosti a vědomostí, abys počala a zplodila ze svého panenského těla touhu všeho světa.

Ó čistá paní, když ti učedníci s pláčem oznamovali, že tvůj Syn je zajat, pronikla tě, matko, do poslední žilky děsivá hrůza. I šla jsi k bráně Annášova domu, zda bys tam synáčka neviděla. Veřejně tě však odtamtud odehnali, nesměla jsi dovnitř. Proto ses hořce rozplakala a lkala jsi: „Ó můj miláčku a zrcadlo očí mých — kdo dá mým očím moře slz, abych hořekovala nad přehrozným zločinem, který mi spáchali této noci na něžném synáčkovi?“

A potom jste s Marií Magdalenou obcházely, zda byste snad přece aspoň nezahlédly milovaného

Mistra na smrt ztýraného. A když jsi slyšela svatého Petra, knížete sboru dvanácti, jak ho s přísahou zapírá, paní má, když jsi slyšela o všem, čeho se na něm z nenávisti dopouštěli, až ses hrozným hořem málem zhroutila, a když svatý Petr vyšel a líčil ti, jak žalostně zohavili Synu tvář, zaplavilo ti srdce nesmírné hoře, ó růžový kvítku.

Když potom časně zrána vedli Syna z domu kněze Annáše do paláce Kaifášova, viděla jsi ho cestou i jeho líbeznou, lahodnou tvář, jež ti plnívala srdce blahem, jak je žalostně popliván. A když jsi šla s nářkem k němu a chtěla jsi ho obejmout, odháněli tě zlostně od něho hrubými slovy a hrubými rukama.

Avšak nyní patříš na něho, jak věčně vládne oslavený. Přijmi mne, čistá paní, ve zvláštní ochranu a vypros mi, aby mě tvůj jednorozený Syn chránil od jakékoli nezřízenosti v životě, od nezřízené lásky a od zhoubné důvěrnosti, a aby mi udělil milost, že ve mně sladce poroste jeho utrpení, tak aby mi zhořkla jakákoli jiná slast.

Immediatum refugium etc.

Ó bezpečné útočiště všech hříšníků, přelaskavá Panno Maria! Když vedli tvé dítě na smrt, nemohla ses k němu protlačit velkým množstvím lidu — i spěchaly jste s Marií Magdalenou jinudy napřed. Tam se s tebou setkal, vysílený až běda, a sklonil se k tobě a řekl jen: „Ach, Matko!“ — jako by pravil: Děkuji ti za vše, cos mi kdy učinila — a zvláště za věrnost až doposledu, že jsi věrně vytrvala při něm, když ho kdekdo opustil, spěla za ním v největším hoři až pod šibenici kříže, a když ho svlekli do naha, zahalila jsi ho vlastním závojem. — Ó milostná růže všech milostí, jak se ti zachvívalo srdce při děsivém bušení hrozných úderů kladiva, když probíjeli tvé dítě, jak ti potřísnila roucho předrahá krev, jež stříkala z ran tvého jedináčka!

Překypovalo ti tehdy srdce hořem a žalem, neboť jsi viděla, jak tvůj syn, jenž se v dětství na tebe, něžnou matku, líbezně usmíval, visí potupně

před tvýma očima v převeliké trýzni a soužení, jak na něho kydají kdejakou hanu — a tys mu nesměla nijak ulevit. To ti mnohonásobně proklálo duši mečem, jak prorokoval stařec Simeon. Pak tě svěřil Syn milému učedníku Janovi.

Když jsi potom spatřila, jak mu probodli bok ostrým kopím, div ses nezhroutila do mdlob — neboť tím ti vzali, matko všech milostí, veškerou útěchu pro spásu lidstva.

Nuže, milovaná naše orodovnice, obrať proto ke mně milosrdné oči a připomeň svému Synu, co bolesti a žalu jsi vytrpěla při jeho umučení, aby mě na tvou líbeznou prosbu naučil umírat světu a aby ze mne učinil člověka podle své vůle, aby nikdy ode mne s hněvem neodvracel slitovnou tvář a dal mi stálost v jeho nejmilejší vůli až do smrti.

O virgo etc.

Ó překrásná Panno! Tvé žalostné vzezření budilo soustrast v mnohém srdci, i v srdci protivníků, jako bys byla jejich vlastní matka, když viděli, jak nesmírné hoře a bol nad milovaným Synem ti mučí čisté srdce. — Kdo mi otevře duchovní zrak, abych tě viděl tak zbědovanou stát pod křížem, abych viděl, jak oddaně objímáš, mateřsky něžně celuješ a s láskou tiskneš na srdce planoucí láskou paže jednorozeného Syna, když je snímali s kříže!

Ach, Pane Bože, kéž bych byl viděl spásu života svého, když jej sňali s kříže, jak bědně se ti choulil bez vlády na mateřském klíně! Kéž bych býval také svědkem tvého hořkého lkání a žalostného nářku a bolného vzlykotu nad tím, že ti krutě umučili líbezného Synáčka a tak tě oloupili o veškerou útěchu!

Ach, milý Bože, kéž bych byl viděl, jak se v tu bolestnou chvíli miláček svatý Jan vrhl na srdce svého Milovaného, jak svatý Petr přichvátal a hořce se rozplakal, jak Maria Magdalena truchlila s němým bolem o mrtvého Mistra, jak svatý Jakub vzlykal a hořekoval nad svým bratrem, nad tvář, jež mu byla velmi podobná, a jak všichni ostatní

uředníci štkali a bolestně lkali nad milým Mistrem.

Ó čistá Panno, jak nesmírný byl krutý bol, jenž ti drásal čisté srdce, jak nesnesitelná úzkost ti je zavalila! Ach, přesladrká Panno, hle! prosím tě, abys neustále živila svým utrpením v mém srdci oheň lásky k tvému jednorozenému Synu, a abys mne uchránila, jediná záštito všech hříšníků, od veškerého protivenství. Amen.

O fons etc.

Ó přetékaající studnice veškeré slasti, líbezná nebeská Panno! Když ti tedy nelítostná smrt uloupila milované dítě, Vykupitele lidstva, a když tě, požehnanou mezi ženami, najednou připravila o milostnou útěchu a o sladkou lásku, v jaké jsi s ním drahná léta žila, žádala jsi plačíc a lomíc rukama, aby ti nechali Syna před chvílí dotrpěvšího aspoň mrtvého a takhle nad pomyšlení zohaveného, když ti ho nenechali živého a okouzlujícího krásou všechny lidi. A když odepřeli, prosila jsi, aby tě pohřbili s tvým miláčkem. A když ti i to odepřeli, vrhla ses na hrob zžírána jsouc bolem. A když tě tvůj ochránce Jan odtamtud odváděl, štkala jsi žalostně, aby nebyl tak nelaskavý a krutý a neodtrhoval tě od nejsladšího Synáčka a aby dovolil, abys tam, u něho, dotrpěla. Tehdy, ó nedostižný vzore čistoty, vstoupily soustrastí slzy do očí všem, kdo stáli kolem.

Když tě potom milený uředník proti vůli odvedl od hrobu a vedl tě do města, ó přerozkošná Panno, jaká podívaná se naskytlá lidu, když tě viděl jít v zakrváceném rouchu, ještě jak ti je potřísnila teplá svatá krev, když jsi stála pod křížem! Tála tehdy i kamenná srdce soustrastí.

Avšak jak ukrutně tě drásala Synova muka, tak nesmírně ses radovala, když se ti po zmrtvýchvstání ukázal oslavený. A nyní jsi od milovaného Syna vyvýšena v nebeském královském paláci za vznešenou choť nejvyššího krále nade všecky nebešťany a jsi tam zvláštní přímluvkyní všech hříšníků, když tě Bůh tak poctil.

A proto, Matko milosrdenství, rozestři nade mnou svůj rudý plášť, zvlhlý krví tvého jednorozeného Syna, a chraň mě jím v lásce i v žalu v této době protivenství. Vypros mi dokonalou smrt s pravou odevzdaností a úplnou důvěrou a s božskou útěchou, abych radostně požíval tvého milovaného Syna po pravici Otcově v jeho věčné slávě. Amen.

TŘETÍ KAPITOLA KNÍŽEČKY

MILOSTNÁ ROZMLUVA DUŠE POD KŘÍŽEM SE SVÝM
SNOUBENCEM - KRISTEM SŇATÝM S KŘÍŽE

Quid, dilecte mi, co ti mám, Miláčku, co, naplni vši mé touhy, co ti mám, milený Pane, říci, když jsem láskou všecek oněměl? Srdce mi překypuje slovy lásky, jen kdyby je jazyk dovedl vyslovit! Je beze dna, čeho okouším, je bez mezí, co miluji, a proto nemá slov, co mám na mysli. Ale přece: Ty jsi můj král, ty jsi můj Pán, ty jsi můj Milenec, ty jsi má radost, celé mé štěstí,

ty jsi má veškerá radost,

ty jsi všecko, co jen je s to získat si lásku mého srdce, a proto nač, Miláčku, nač ještě mluvit?

Ty jsi můj

a já tvá,

a to navždy, na věky!

Dokud bude můj jazyk mlčet, když celé nitro přetéká takovým voláním? Či bych snad proto mlčel, že nemám Mileného u sebe osobně? Ne, nikterak! Jehož má duše tak vroucně miluje, vizte jej, oči srdce mého, hleďte naň, pozorujte ho! Vidím svého Milého, jak odpočívá pod planou jabloní; zeslábl po ranách lásky a neudrží se sám na nohou. Opírá hlavu o svého miláčka, podpírají ho stvoly božství a obklopuje sbor vznešených učedníků.

Odvážím se tedy promluvit, ač jsem prach a popel z propastné nicoty, budu mluvit se svým pánem, se svým chotěm, s jasnou a něžnou věčností a moudrostí, a již mě nikdo nezadrží. Budu se las-

kati s Mileným; neboť horoucně toužím po tom, dříve než mi ho vzdálí s očí a než ho namaží mastmi a pohřbí.

Nuže, pověz mi, Milený můj: Jak to, že jsi dopustil, aby tě má duše tak dlouho a vroucně hledala, a ne a ne tě nikde najít? Hledal jsem tě po nocích v rozkoši tohoto světa, a našel jsem v ní leda velkou trpkost v srdci, a u lidí jen stálý žal a smutek. Ve škole marnosti jsem se naučil pochybovat o všech věcech, a rovněž jsem v nich nikdy nenašel tebe, čistá pravdo. Proto jsem povolil vlastním choutkám a pádil jsem přes hory doly nesmyslně jako nezrocený oř, který se řítí s osudnou nedočkavostí do boje. Má ubohá duše tápala v hluboké temnotě, často byla obklíčena bolestmi smrti a nebezpečím pekla, tonula v běsnících vírech bezmyšlenkovitosti a byla lapena osidlem věčné smrti.

Ve všech věcech jsi mi působil hojně všemožného protiventství. Ale ježto jsi chtěl, poslal jsi mi milostivě své světlo a svou pravdu, o níž jsem neměl dříve ani potuchy, schýlil ses ke mně, občerstvil jsi mě a zachránil z bezedné propasti. Potom jsi mě milosrdně zdvihal, když jsem padal, ukazoval jsi mi cestu, když jsem bloudil, vábil jsi mě sladce zpět, jakmile jsem ti unikal, a ukazoval jsi mi stále přesvědčivěji ve všech věcech, že ty jsi opravdu Bůh milosrdný a že zasluhuješ, abych se zcela odtrhl ode vší pozemskosti a odevzdal se celým srdcem tobě.

A proto vale, vale

klamnému světu, dnes a navždy již!

Měj se dobře, světe klamný, měj se dobře, milování, pryč s družností, s přátelstvím, které jsem dosud světu beze všeho vděku věnoval; neboť konečně se oddám tomu, jenž mne zachránil — dopustil, že tolik lidí, po kterých bylo rovněž veta jako po mně, pobloudilo úplně a pomřeli v květu mládí, kdežto mne milosrdně přivábil k sobě. Proto, duše má, chval a veleb z hloubi srdce toho, jenž ti zachoval život a obnovil jako život orla. Chval jej, žehnej mu

a veleb ho věčně stále více a nezapomeň přeho-
ného dobra, jímž tě zahrnul!

Nunc igitur dilecte mi,

Nuže tedy, Miláčku můj, prosím tě, pověz mi, jsi
to ty, svrchovaná blaženost, po níž má duše tak
dychtivě prahla? Ale, vždyť vlastně to vím, zcela
jistě to vím: přirozená věda mi tě hlásala, božská
věda mi tě sdostatek ukázala, a nad to mi svědčí
veškeré tvorstvo, že ty jsi to!

A jsi to ty, po jehož tváři dychtilo všecko stvoře-
ní, jehož vidím, jak leží žalostně zbědovaný pod
potupným dřevem kříže? Hledal jsem tvé božství,
nalézám tvé člověčenství; hledal jsem oslavené-
ho, a ty mi ukazuješ své utrpení; toužil jsem po
sladkosti, a nalézám trpkost. Co teď? Pane, špatně
jsi mě vedl a já jsem zabloudil.

Avšak, vím jistojistě, že jsi všecko řádně zařídil
s pravou moudrostí: neodhalíš mi své božství a
oslavu, dokud mi neodklidiš, co mi v tom vadí. Ne-
uvidí tě ve vznešené důstojnosti, kdo tebou po-
hrdne, když zde ležíš zdeptán a ponížen.

Když jsem tedy našel toho, jehož miluje duše má,
jak bych se udržel od pláče, když tě vidím v duchu
tak ubohého ležet pod křížem?

A když slyším, jak usedavě pláčí a naříkají nad te-
bou, co mi zbývá, než vroucně tě sevřít, prameni
života, s křičícím srdcem a se zvlhlýma očima do
náruče srdce svého a tisknout k sobě a horoucně
tě se srdečným žalem zulíbat? Neodradí mne zsl-
nalé rty tvých úst ani zkrvavené paže tvé mne ne-
odpuzují — ne, spíše rozdmýchávají ve mně ohni-
vější lásku k tobě a nutkají mě, abych se ti bez vý-
hrad odevzdal. Když tě tak vidím, jak ležíš mrtev,
počínám si jako moudrá holubička, která sedá po-
dle nejplnějších proudů, a zdvihám pravé oko
k vznešené velebnosti tvého božství, a tak tě nalé-
zám, poklade štěstí, jehož Bůh a příroda ozdobili
nade všechno tvorstvo.

Ó bludné hvězdy — míním vás, těkavé myšlenky
— zapřisahám vás při kvetoucích růžích a lilích ú-

dolních, myslím vás, všichni svatí kvetoucí ctnostmi — abyste mě nechali o samotě. Odstupte ode mne na chvíli, a dopřejte mi pobýt s ním aspoň hodinku, nechte si mě s Mileným pohovořit, dopřejte mi dobrodiní být u něho!

Ó všecky mé vnitřní smysly, upřete se jen na něho a vnímejte jen jeho, dejte mu srdce i oči, neboť to je můj Miláček, bílý je a červený a vyvolený ze všech lidí na světě!

Ó přeslastný Ježíši Kriste, jak blažené jsou oči, které tě vídaly v těle, a kdo slýchali tvá přelahodná slova! Neboť ty jsi Milený, jemuž rovného nenošil tento svět. Tvá hlava, zářící vyrovnaností a vznešeným klidem, podobá se krásou zjevu nebeskému; vskutku je toho hodna, že je hlavou lidstva, a údy té hlavy jsou všichni vyvolení. Plavé kadeře na té krásné hlavě jsou kučeravé jako líbezný luh, posetý rozkvetlými keři a zelenými ratolestmi; ale nyní je všude žalostně zbodána ostrým trním a plna krvavé rosy a krůpějí nočních. Ach, běda mi, oči měl tak bystré, že hleděly jako oči orlí pevně do slunečního žáru a zářily jako jasné safíry — běda! vidím je nyní pohaslé a obrácené v sloup jako oči jiných nebožtíků. Brvy měl jako černé řasové mráčky, jež plují po žhoucím slunci a rozkošně je zastíňují, nos měl jako ztepilý pilíř skvostné stavby, růžová líce mu planula jako růže — a nyní jsou zohyzděna hnusem a pobledlá a celá splasklá. Ó Miláčku můj, nejsi nijak sobě samému podoben! Neboť tvé něžné rty byly jako rudé růže v rozpuku, ústa, to byla škola vší ctnosti a moudrosti, rozdával jsi jimi veškeré vědění a moudrost, to byl zdroj slasti, mléka a medu sladkých, líbezných slov, jež z nich plynula a opájela přístupná srdce — ta ústa jsou nyní úplně vyprahlá, až cudný jazyk přilnul k podnebí. Tvá ušlechtilá brada, krásná jako utěšené údolí mezi chlumpy, je hanebně pokálena, a ztepilé hrdlo, z něhož zaznívala líbezná mluva, takže všechny, kdo ji slyšel, oblila záře jeho něžné lásky, trýznili nápojem z octu a trpké žluči.

Ach, běda mi! Jak je zohavena tvá slastná tvář, kdysi lahodná jako ráj vši rozkoše, již se kochalo kdekeré oko! A teď vidím, že není v ní líbeznosti ani ozdoby. Tvé rozkošné ruce, oblé a přímé a krásné, jakoby umělecky tesané a ozdobené drahým kamením, a tvé nohy, jako mramorové sloupy pnoucí se ze zlaté patky, zmrtněly nesmírným napětím, jaké přestály. Tvé něžné tělo, krásně urostlé a ztepilé jako lepý chlumeček bujně porostlý lillemi — je teď zbroceno krví a pod těsným vinutím pláten tak vpadlé, že ti lze dobře spočíst všechny kosti.

Co bych ještě řekl, můj Milený? Veškeré tvé údy, všechny a každý zvlášť, jež jako náplň vnad opájely smysly všech lidí a neodolatelně je lákaly, změnily se po smrtelném zápase tak, že drásají trpkým bolem smysly všech, kdo tě milují. Ó, horké slzy, řiňte se bez přestání z hloubi mého srdce a omyjte všecky rány mému Miláčkovi! Nebo bylo by něčí srdce tak tvrdé, tak kamenné, že by neroztálo při tolika bolestných ranách, jež jsi, Rozkoši má, právě utržil?

Ó můj Přelíbezný, kéž bych umřel za tebe! Toužím, aby mi všecka síla odumřela s tebou, aby všecky mé kosti vytrpěly smrt s tebou, aby má duše byla s tebou ukřižována.

Ó běda! jak blaženě umírá člověk, který s tebou vytáhl do pole jako statný bojovník v zápas o ctnosti, který před utrpením neuhýbá a v lásce nezaváhá, nýbrž chrabře zápolí a zcela dobrovolně denně umírá! Či nejsou rány slastí tomu, kdo horlivě touží po tvých ranách a rozjímáním o nich vyvázne ze všeho protivenství?

Consurge, consurge, vzhůru, vzhůru, srdce mé, povstaň a oděj se silou Boží, veď si mužně, buď statečné a chrabře se drž! Neboj se, necouvej ani krok! Již nikdy neprchneš, nepovolíš; měj na očích svého krále a vůdce,

jenž pro tebe tak hrdinně bojoval,
jenž snesl trpělivě tolik smrtelných ran

a jenž přemohl smrt svou hořkou smrtí a podal ti ruku na pomoc. A proto vesele bojuj Boží boj proti Goliáši — proti zlému nepříteli. Hle, máš nejpevnější štít, hlubokou ránu v jeho srdci; kdo se do té ukryje, je zachráněn. To je nejbezpečnější místo rajske: je nepřístupné všemu nečistému a vědí o něm a mají tam přístup jen čistí duchové. Tam se uchyluj v každém soužení, a tak unikneš všem nepřátelům.

Hle, můj Miláčku, co živ budu, budu rozjímat s hořem v srdci o tvých ranách, budu je uctívat a budu v tobě jediném studovat, ó líbezná kniho lásky. Neboť v tobě, přetékaající zdroji všeho, po čem jen bych zatoužil, naleznu milost a odpuštění všeho, čím pochybím. Vždyť ty mě ochráníš v pokušení a v jakémkoli soužení, a v tobě mám převznešený vzor, jak žít a jak jít k tobě, svrchovaná dokonalosti. Nuže, co tedy ještě hledám mimo tebe zde na zemi? Tělem i srdcem se musím odklonit ode všeho, co pomíjí; neboť ty jsi Bůh srdce mého a můj úděl v čase i na věčnosti. Milovaná Lásko, v tobě docházím úplného ukojení, a proto, když jsem si dobyl jediné tvé lásky, je mi, jako bych se byl zmocnil celého světa.

Tvá láska, Miláčku můj,
předčí mi milostné vnady všech žen,
neboť veškeré stvořené tvorstvo je sotva chabý a nevýslovně mizivý odraz tvé velebné nesmírnosti a vlastně jen ukazuje na tebe, první Příčinu a Zdroj vší plnosti.

Nuže tedy, duše má, prosím tě, aby sis toto zapsala do srdce a horlivě se tím obírala, aby tě již neošálil klamný lesk žádného obrazu a aby se ti nevloudila do srdce cizí láska a aby ses již nezpronevěřila své nejkrásnější choti, věčné Moudrosti. Nikoliv, duše má, nebudeš se již ohlížet dozadu, nekloníš se již pod tíživé jho tohoto světa. Buď si vědoma, že všude a ve všem je marnost a trápení ducha; a když už nemůžeš být na tomto světě bez utrpení, aspoň hled, aby ti bylo prospěšné, abys

v něm byl chrabrým bojovníkem Božím, a žij jemu tak, abys sis za tu krátkou námahu získal věčně trvající blaženost. Amen.

Ó Ježíši, můj Přelíbezný, má přeblahá Moudrosti, Slovo Otcovo, Konci a Začátku všech věcí, shlédni laskavýma očima, že já ubohý žák jsem nepatrný prach a slabé tělo a že spása člověkova není v jeho moci, nýbrž v tvé slitovné dobrotě. Ach, Pane, vzpomeň na hořkou smrt, již jsi vytrpěl za mne nehodného hříšníka, a uchovej mi dobrou vůli, kterou jsi ve mně vzbudil. Ó mé Milosrdenství, již mne neopouštěj, ó má Záštitu, neodlučuj se ode mne, ó můj Vykupiteli, pomáhej mi, dej, abych odumíral světu a abych se s tebou bezpečně pohřbil v tvém hrobě před nástrahami nepřítelovými, aby mě od tebe již nikdy neodloučila ani smrt ani život ani jakékoli zdánlivé štěstí. Naše láska musí svou silou přemoci i smrt a toto pouto lásky, ó Miláčku můj, musí nás poutat stále pevněji a pevněji, věčně věkův. Amen.

Frà Girolamo Savonarola O. P.,

Pojednání o Ježíšově lásce

PŘELOŽIL P. PROKOP ŠVACH O. P.

PŘEDMLUVA

Jeronym Savonarola se narodil v druhé polovině XV. století ve Ferrare v Itálii. Vstoupil do řádu dominikánského a působil v několika italských městech jako slavný kazatel, apoštol a reformátor pokleslého křesťanského života. Dne 23. května 1498 byl nepřátelskými živly upálen ve Florencii jako kacíř. Skutečnost však ukazuje, že byl vlastně světcem a mučedníkem. Napsal několik kázání a duchovních traktátů, jež byly věnovány řeholníkům, řeholnicím, laikům, mužům i ženám. V nich se nám jeví apoštolský jeho duch a vnitřní smýšlení. Roku 1558 z rozkazu papeže Pavla IV. byly jeho spisy prozkoumány a shledány úplně pravověrné. Přítomné úvahy jsou podstatnou a závěrečnou částí jeho Traktátu o Ježíšově lásce (*Trattato dell' Amore di Gesù*). V nich můžeme vidět šílenou lásku Savonarolovu k utrpení Páně, hloubku jeho pohledu a sílu jeho výrazu. V rozjímání o utrpení Páně vidí základ k lásce k Ježíši a k pochopení jeho lásky k nám. V tomto traktátu není opojen Bohem jako velcí dominikánští mystici, kteří byli před ním, ani si moc nelibuje ve scholastickém rozčleňování látky jako jinde ve svých spisech. Avšak prostě rozjímá o utrpení Páně, pláče a vzdychá. Někdy snad až příliš zdůrazňuje smyslovou bolest, než nezapomeňme, že mluvil k lidu, otupenému pohanským smýšlením a zálibami, u něhož chtěl vzbudit trochu soucitu k utrpení Páně. Tento traktát je přeložen podle italského vydání C. M. Parodiho z r. 1922. Rozdělení a nadpisy pocházejí od vydavatele.

Životopis Savonaroly vyšel ve sbírce Vítězové, Olomouc, Slov. 14. P. Š.

Savonarola, Pojednání o Ježíšově lásce

I. O VELIKOSTI UTRPENÍ NAŠEHO PÁNA JEŽÍŠE KRISTA

Duše má, prosím tě, aby ti nikdy nesešla s myslí převeliká hořkost tvého ženicha a sladkého vykupitele Krista Ježíše. Toto rozjímání bude chlebem a pokrmem naším ve dne v noci. Naše žití a umírání budiž ustavičně v ranách a v nitru nejsladšího Slova vtěleného. Uvažuj tedy, duše má, jak velké bylo jeho utrpení a s jakou bolestí; není utrpení, jež by se mohlo tomuto podobat, protože uvnitř i zevně všechny smysly byly zasaženy, a smutek ve vnitřních smyslech byl převeliký pro jeho vznešenou a silnou obraznost, v níž se silným dojmem poznával věci, které ho mnoho zarmucovaly, a nejvíce hříchy všech lidí, jež byly k potupě jeho Otce a k záhubě nesčetných duší. A to tím více, čím více viděl židy hřešiti proti sobě velmi těžce, kteří byli jeho bratří, maje zármutek nad zlobou vyšších a soustrast s nevědomostí nižších, totiž lidu. Také jeho smutek vzrůstal, když je viděl přicházeti ze vše-

ho pokolení lidí. Myslím totiž z lidu židovského i pohanického, neboť byl od zákoníků a farizeů obžalován, Pilátem odsouzen, Herodem uveden v posměch, muži i ženami pronásledován, a hlavně tou služkou, jež přiměla Petra k zapření; knížaty i služebníky, svými přáteli opuštěn, Petrem zapřen, Jidášem zrazen. Všechny tyto druhy lidí rozmnožovaly vnitřní smutek našeho Spasitele. Také se chvělo jeho nejčistší srdce, majíc smutek z jeho pohanění, jež nespravedlivě snášel, a to tím více, čím více to bylo na velkou pohanu jeho věčného Otce, hlavně když se viděl oloupen a obnažen uprostřed tolikého lidu, mezi nímž již slavně kázal a činil podivuhodné skutky. A pak krutost utrpení a smrti, jíž si nezasloužil, ho sužovala mnoho, a to tím více, že vycházela ze zvrácené vůle farizeů a zákoníků. Avšak nade všechna tato soužení více ho rmoutila uvnitř láska a soustrast, již měl k oněm zbožným ženám, které ho doprovázely s velkou bolestí. A nad veškeru bolest ho uvnitř trápily slzy a vzdechy a převeliká bolest jeho sladké matky, kterou miloval velmi něžně. Hle, jak velké bylo utrpení našeho Spasitele ve vnitřních smyslech. Též měl a snášel nejtrpčí bolest ve vnějších smyslech, a hlavně ve smyslu hmatu, byv udeřen tolika ranami u sloupu a proboden na hlavě korunou z nejostřejších trnů. A to tím více, že byl uveden v posměch a udeřen a tahán a ustavičně bit lidmi nízkými a krutými, kteří nevěděli, co je to láska. Než nade všechno toto byly rány, když byl ukřižován, protože byl zraněn na citlivých místech na ruku i nohou, a bolest ztěžovala tíha těla visícího na oněch hřebecích, a to tím více, že tam viselo po dlouhou dobu, a čím více sladký a dobrý Ježíš měl ušlechtilou tělesnou soustavu, něžnou a jemnou a hodně citlivou; protože pak byl velmi ušlechtilé urostlý, musí se říci podle filosofů, že měl velmi ušlechtilý a jemný smysl hmatu a proto každé sebemenší bodnutí bylo pro něho moc bolestné. Pomysli tedy, jak velikou bolest snášel v tolika ranách z lásky k tobě.

A ještě rozmnožovala tuto bolest jeho úplnost, protože Ježíš ponechal bolesti veškeru citlivost a nechtěl jí nic zmírniti, ani k onomu utrpení přimísiti nějakou útěchu, ba zvětšoval ji dobrovolně, protože vzav z vlastní vůle toto utrpení, chtěl si je též vzítí těžké, aby co nejhojněji zadostučinil Bohu za lidské pokolení. Ó lásko nedocenitelná! Mohl Ježíš jednou kapkou krve zadostučinit, a nicméně, aby dokázal svou velkou lásku a aby povzbudil svého tvora ke své lásce, chtěl vzítí utrpení nejtrpčí. Dále množství útrap, jež zároveň se sbíhaly na tomto čistém těle, velmi rozmnožovalo bolest, protože trpěl nejen na jedné části těla, nýbrž na všech, od hlavy k nohám. A nejen co do smyslu hmatu, nýbrž také měl utrpení ve všech smyslech. V chuti, když mu byla dána žluč a ocet k pití; v čichu, protože byl usmrcen na místě zapáchajícím, kde zabíjeli mnoho jiných; na sluchu, protože ustavičně slyšel hlasy židů, kteří se mu rouhali a činili si z něho posměch, a s druhé strany hlasy oněch svatých žen, které šly za ním, a hlavně laskavá slova a záplavy slzí a vzdechy jeho sladké Matky. Ve zraku, protože viděl ničemné skutky zákoníků a farizeů, a zbožné ženy, a nade vše svou Matku usouženou u kříže. Ano, duše má, jak tvůj ženich Ježíš, aby tě spasil, snesl tak velké utrpení, ukazuje ti nitro svého milosrdenství, aby vzbudil tvé tvrdé srdce ke své lásce, a proto ty musíš mnoho činit při tomto rozjímaní, aby ses rozohnila jeho sladkou láskou, která působí každou únavu lehkou a že se jde s radostí za zpěvu a jáсотu k životu věčnému.

II. ÚVAHA O TOM, KDYŽ UMÝVAL NOHY UČEDNÍKŮM

Uvažuj, duše má milá, o svém sladkém a dobrotivém Ježíši, lásce a sladkosti a jáсотu svého srdce. Uvažuj lásku, kterou on ti přinesl a vlídnost, již ukázal tvým očím. Uvažuj v pokojíku svém, jaký pří-

klad a závěť zanechal lidskému pokolení, když, chtěje jít za tebe v utrpení a na smrt, umýval nohy hříšných svých učedníků. Zvedá se od stolu Stvořitel, zatím co tvorové sedí, a sám od sebe připravuje vodu a přepáše se lněným šatem, na kolenou před svými učedníky a žádá na nich, aby jim umyl nohy. Ó dobrotivý Ježíši, co činíš? Ó Jezu sladký, proč se tak sklání tvá vznešenost? Ó tichý Ježíši, ty mě zahanbuješ v tak velkém ponížení! Ó pyšný člověče, pohleď a zastyď se, zahanbi se a uč se od svého Tvůrce pravé pokoře. Hle, tvůj Stvořitel, skloněný k svému stvoření. Ó duše má, co řekneš na tomto místě? Kdo někdy slyšel podobnou věc? Pane, slyšel jsem slovo tvé a bojím se; Pane, uviděl jsem dílo tvé a žasnu. Co bys řekla duše, kdybys ho viděla na kolenou před zrádcem Jidášem? Uč se tedy nejen odpouštět, nýbrž pokořovat se před tím, jenž tě urazil, abys jej přivolala ku pokání. Hle Ježíš, s jakou dobrotivostí vyhledává Jidáše, s jakou pokorou jej zve. Ó Jidáši nejzločinnější, proč tebou nepohne tak velká láska? Ó bezbožníku, proč nezjemní tvé srdce taková vlídnost? Ó zločinný Jidáši, proč nezlomí tvou tvrdou hrud tak velká mírnost? Mohu já věřit, že ty nejsi dojat tímto příkladem? Dej pozor, Jidáši, a neuzavírej svého srdce, neboť jestliže on se tě dotkne, budeš posvěcen, neboť z oněch svatých rukou vychází božská síla. Ó krásné ruce, jak můžete strpět dotýkati se tohoto nemilosrdného učedníka? Ó nejčistší ruce, jak to, že ráčíte umývat nečistotu zrádce? Ó ruce jemné, jak můžete se skloniti k umývání nohou hříšníkům? Hledte, blažení duchové, co činí váš všemohoucí Tvůrce. Hle, jak je sehnut před člověkem. Hle, jak je na kolenou před smrtelníky. Neučinil to nikdy vám. Ó člověče, co řekneš na toto. Pomysli, jak dobrý Ježíš tě poctil, aby ses již nepoddával vládě ďábla, nepošpinil již nikdy svou duši hříchy. Poznej svou důstojnost, cti svou přirozenost, již vyznamenal Syn Boží, ustanoviv ji nad anděly. Ó apoštolé, proč se nechvějete při

takovém pokořování? Petře, co činíš? Chceš ty, aby ti Ježíš umyl nohy? Jak strpíš, že Ježíš se pokořuje před tebou, jenž jsi trocha opovržené hlíny? Řekl Petr: „Pane, ty mně myješ nohy?“ Užaslý Petr, spletený Petr, zcela zastrašený Petr praví: „Pane, ty, jenž jsi Bůh, ty, jenž jsi Stvořitel světa, ty, jenž jsi sláva andělů, ty, jenž jsi obraz Otcovy podstaty, ty, jenž jsi pramen veškeré moudrosti na výsostech, chceš mýti nohy mně, jenž jsem tvým malým stvořením? Mně pozemskému a porušitelnému, mně nevděčnému hříšníkovi, mně, jenž jsem hrst hlíny, mně, jenž jsem všecka marnost, mně nejnevděčnějšímu a plnému veškeré nerozumnosti?“ — Než, Petře, měj strpení, ty nerozumíš tak velkému tajemství. Dej se umýt, neodporuj s pýchou takové pokoře, jinak nebudeš účasten jeho povýšení. Příklad jsem vám dal, abyste, jak já jsem učinil, tak též vy činili. Vezmi si tedy, duše má, tento příklad, nejen se ponižovat před vyššími a rovnými, avšak také před nižšími tebe.

III. ÚVAHA O RŮZNÝCH UTRPENÍCH JEŽÍŠOVÝCH AŽ KE KŘÍŽI

Co činíš, duše má milá? Nespi již dále, pojd' se mnou. Pojdme spolu v slzách tam, kde Ježíš byl zajat. Pohlédněme; konečně pozoruj, prosím tě, tak velkou krutost. Ježíš jako tichý beránek je obklíčen vlky a když byl uhozen, svázán a uražen, nemstí se z lásky k tobě. Uvažuj, kdo je ten, jenž je jako lotr polapený židy. Pozoruj, jakou pohanu trpí. Pomysli, z lásky ke komu snášíš takové pohanění. Tento je Tvůrce celého světa, jenž, aby tě spasil, za tebe splácí. Proč tedy nehoříš jeho láskou? Proč nevytrpíš každé soužení? Proč jsi tedy tak chladná? Pohleď, jak je mírný k tomu, který mu krutě dal poliček, jakoby by byl velmi moudře neodpověděl veleknězi. Ó svatá tváři, ó milosrdný zraku, jak

můžeš tak velkou pohanu trpěti? Ó nebeští andělé, ó tvorové Ježíšovi, co teď činíte? Kdo chce říci, že nepomstíte tak velké bezpráví, učiněné vašemu Tvůrci? Protože Ježíš nechce mstu, protože tvoje spása jej nechává trpět. Ó Jezu sladký, copak mohu učinit, abych se ti odměnil za takovou lásku? Já ubožák, čím více uvažuji tvou dobrotu, tím více se cítím nevděčným. Ó duše má, uvažuj a pozoruj, jak tvůj sladký ženich, z lásky k tobě postavený jako znamení pro šíp v domě Kaifášově, byl ukrutně zasažen, uveden v posměch, poplván, a tisíci způsoby potupen. Ó srdce mé tvrdé, pročpak se nezlomíš? Oči mé, proč nepláčete? Proč se nestanete dvěma prameny slz? Toto je váš Bůh, váš tvůrce, váš Spasitel. Plačte nad ním, plačte ze soucitu, plačte z lásky. Kdo dá hlavě mé vodu a mým očím potok slz, a budu oplakávat ve dne v noci utrpení Pána svého Ježíše Krista? Ó dobrý Ježíši, tys mě přemohl. Ó Jezu sladký, ty jsi zlomil mou tvrdost. Ó Jezu svatý, tys mě silně zažehl, tys mnou otřásl, tys mě zranil. Kdo by se nedojal soucitem? Kdo by se nenadchl k tvé lásce? Kdo by nechtěl z lásky k tobě zemřít? Ó neklidná noci, v níž jsi, Ježíši, již nespál. Ó noci krutá, ó nemilosrdný odpočinku! Ježíš nespí, ba krutě se s ním zachází tuto noc, abych já, osvobozen od těchto temnot, byl přiveden ke světlu a odpočinku věčného života. Ó můj Ježíši, když tě pozoruji u sloupu svázaného a bičovaného, chtěl bych z lásky k tobě zemřít. Proč se, Pane, nehájíš? Proč neukážeš svou moc? — „Protože já více toužím po tvé spáse než po svém životě. Ty, duše, jsi ta, jež jsi mne uhodila. Ty, duše, jsi to, co mě zbičovala. Ty jsi to, jež jsi mne na všech částech zranila.“ Ó svaté tělo, ó tělo nevinné, jak tě vidím celé jako malomocné. Běž, běž, duše, rychle, a svými slzami umyj svaté tělo, umyj všechny ony kruté rány, obejmí je a nes je, protože nyní již se neudrží pro velkou bolest. Duše, nespí, probud se ze svého těžkého spánku, protože krutí židé ne-

jsou spokojeni takovou ukrutností vůči tvému Ježíši, ba korunovali jej krutou korunou, probodli celou hlavu, zranili a celou zkrvavili.

Ó bezbožní židé, ó krutá synagogo, nikdy se nenasytíš bitím mého sladkého ženicha? Ó Jezu sladký, copak mám ještě říci, když ty jsi strpěl býti korunován trním, abys mne korunoval drahokamy a nekonečnou slávou? Než to ti nestačí, abys mě zahabil ve všem a abys mě uvedl ve stud pro mou nevděčnost, vždyť tě ještě vidím s křížem na ramenou jíti na smrt. Prosím tě, Jezu, dej mi ten kříž, nech mne nésti jej. Vidím tě tak slabého, že sotva se můžeš udržet na nohou. Pojďte se mnou, ó duše zamilované do Ježíše, pojďte za ním s křížem na ramenou. Pojďme s nejsladším Ježíšem na smrt, abychom s ním byli oslaveni v nebi jeho věčným Otcem. Amen.

IV. ÚVAHA O JEŽÍŠI, KDYŽ JE PŘIBIT NA KŘÍŽI

Když dobrý a pokorný Beránek Boží, Ježíš, došel na místo, kde měl být ukřižován, potom když byl obnažen a když kříž byl rozložen na zemi, myslím, duše má, že žádal o čas k modlitbě, a bylo mu to dopřáno, protože služebníci satana nemohli činit leč jen tolik, kolik on jim dovolil činit. Obrátil se tedy k svému milovanému Otci se slovy: „Ó věčný Otče, vzdávám ti díky vždy za vše, co jsi učinil pro mne a nyní přicházím k tobě ne po jiném žebři než po kříži. Hle, jak mé tělo je celé zraněno a roztrháno, celé plno ran a krve. Tys mi rozkázal, abych trpěl toto utrpení z lásky k lidské přirozenosti, a uposlechl jsem tebe a ještě zde ti podávám oběť svého těla. Přijmi ji, Otče můj, za spásu světa k libé vůni.“ A po těchto nebo podobných slovech myslím, že se rozložil sám na kříž. Ó Jezu sladký, proč dnes neumírám s tebou? Ó Ježíši můj, proč není dnes můj život ukončen z lásky k tobě? Proč aspoň se celý nerozplynu v slzy? Ó Jezu, v jakém stavu tě

vidím pro lásku ke mně. Běda mně, jak tě vidím zkroušeného. Ach, jak tě pozoruji krutě rozloženého! Kdo mi dá, abych byl s tebou ukřižován? Kdo mi prokáže tu milost, abych byl s tebou přibit na kříž? Kdo mi dá s tebou zemřít? Nemilosrdný služebník bere hřeb, aby proklál krásnou ruku. Ó nemilosrdný služebníku, jak můžeš ty strpět učinit takovou ránu na oné čisté a svaté ruce? Jak to, že tě nepohne k soucitu tak velká jeho tichost? Ó tvrdý hřebe, prosím tě, abys nebyl tak nemilosrdný jak ten, kdo tě chce vbít, staň se měkký, nepronikej tu krásnou ruku, jež tě stvořila. Nečiň to svému Tvůrci. Ó nemilosrdné kladivo, nebij. Poznej svého Boha, obrať se na hlavu ukrutného služebníka, který tě drží v ruce a pomsti se za toho, který tě stvořil. Rozbij ten hřeb, který nemá strach a neostýchá se zraniti svého Boha, dotknouti se jeho svaté ruky, proniknout jeho přesvaté a nevinné tělo, rozdělit jeho nervy i kosti. A tu služebník krutě udeřil do hřebu, který pronikl svatou ruku a ukrutně ji přibil. Bolestná Panna slyšela každý náraz a snad slzíc pravila: „Ó, krutý služebníku, proč nebijesh matku zároveň s jejím milým synem? Proč, synu můj sladký, Ježíši, nejsem s tebou ukřižována, proč nejsou položeny mé ruce nad tvé?“ Sladký Ježíš tedy, cítě ránu, velmi uhnul a zároveň se stočil. Než služebník bez milosrdenství vzal druhou rukou, a aby ji dotáhl na své místo, velmi ji roztahoval, takže všechny kosti hrudi se uvolňovaly. Ó nemilosrdné srdce, jak můžeš trpěti tak velkou krutostí? Proč tě nezachytí soucit s tichostí nejsladšího Ježíše? Bere tedy druhý hřeb, aby přibil druhou ruku. Ó krutý hřebe, budeš ještě tak nemilosrdný jako byl tvůj druh? A ty, kladivo, nestačí ti tvá krutost? Než hřeby odpovídají: „Náš Stvořitel to nařizuje, je třeba poslechnout. Tento služebník svou zvrácenou vůlí činí toto zlé, a my z poslušnosti k našemu Tvůrci, který nechce, abychom my byli jemné, ba nám poroučí slovy: Buďte tvrdé, pronikněte mé tělo, roztrhejte nervy, buďte kruté, dokazujte

mou lásku k rozumnému tvoru, otevřte nitro mého milosrdenství. Nuže, duše, proč naříkáš nad naší tvrdostí. Pro lásku k tobě jsme tvrdé, protože on tebe miluje a chce tě spasit a je spokojen, že umírá naší tvrdostí. Než vrať se, duše, k sobě a uvažuj, že více než my ty jsi tvrdá a krutá. Ty vidíš svého ženicha v tolika utrpeních z lásky k tobě postaveného, ty ho vidíš celého zraněného a rozdrásaného a jakoby malomocným učiněného, krví zbroceného od hlavy až k nohám, a nezkrápíš tvář nějakou slzičkou? Ty nevzdycháš, ty se nedojímáš soucitem, ty nerozbíjíš své železné srdce, ty se nerozplameňuješ láskou, ty nemiluješ něžně Vykupitele, ty nenecháváš hříchů. Ó nemilosrdná nevěsto, ó železná, ó krutá, proč nemáš vždy toto utrpení v paměti? Toto by mělo být ve dne v noci tvým chlebem a měla bys ustavičně zpívat: Svazek myrty je mně milý, bude spočívat na ňadrech mých. Hle, tedy, duše má, že ty jsi tvrdší než my k nejsladšímu Ježíši. Tvoje tvrdost mu působí utrpení, tvoje tvrdost mu působí smrt, tvoje tvrdost působí, že snáší naši. Tvoje tvrdost učinila dnes veškero stvoření k němu krutým. Pro tebe každý člověk ho snižuje, každý člověk se mu stal nepřítelem, z jeho útrap se celý svět směje!

Ó Jezu dobrý, co činíš, že ses stal tak němý? Proč si nenaříkáš na své nevděčné stvoření? Ó krásná Panno, proč neběžíš ty pomoci svému nejsladšímu Ježíši? Víím dobře, že tvé srdce je zraněno silně s jeho rukama. Víím, že to kladivo a ty hřeby, které probodly jeho svaté tělo, pronikly tvou čistou a panenskou hrudí, probodly tvé nitro a celou duší otřásly. Ó srdce mé tvrdé, staň se již milosrdné, plač, vzdychej, spusť velký nářek, a obejmí slzíc zmučeného svého Ježíše. Oči mé, doprovázejte srdce, a něžnými slzami zkropte hrud'. Neustávejte ve dne v noci oplakávat hořké utrpení svého Spasitele a Stvořitele. Pozorujte, prosím vás, jaká je to krutost viděti Ježíše rozloženého na kříži, jak kůže je silně napjata, a nicméně krutí slu-

žebníci chytli svaté nohy a bez jakéhokoliv milosrdenství silně tahají a napínají tělo toho, jenž je pln milosrdenství; pravím svaté tělo Ježíše, který je celé moje milosrdenství, kdež já doufám veškeru spásu. Ó nemilosrdní psi, nepohne vás soucit s tou svatou tváří? Jak můžete užít takové krutosti? Jak můžete strpět probodnout tyto svaté nohy a rozbít tělo i nervy? Ó jemné nohy, jimž vzdalo počtu moře, jak vás nyní vidím probodené! Ó Jezu dobrý, z lásky ke mně ty mlčíš, z lásky ke mně jsi trpělivý v takové trýzni, z lásky ke mně ty chceš krutě umřít. Tvůj Otec tě nechává v takových úzkostech, aby vysvobodil z věčných muk duši mou. Tvůj Otec ti nečiní v této úloze milosrdenství, aby přivedl hříšníka ke spáse. Ó, jak dobře se na tebe hodí ona slova, která David, vytržen v Duchu, pozoruje tvé utrpení, v tvé osobě zpíval slovy: V tebe doufali otcové naši, doufali a osvobodil jsi je. K tobě volali a byli spaseni. V tebe doufali a nebyli zahanbeni. Já však jsem červ a ne člověk, posměch lidí a vyvrhel chátvy. Tvůj Otec tedy, vyslyšev otroky, nevyslyší Syna, aby osvobodil otroka. Ó nedocenitelné milování lásky; aby sluhu vykoupil, Syna vydal. Žádej tedy, Ježíši, svou milou Matku. Než ona ti nemůže pomoci; ba její slzy tě silně rmoutí, a při pohledu na ni duše tvá zesmutňuje. Ó nejsladší Panno a Matko Maria, kdo by mohl vyjádřit tvou velkou bolest? Kdo by mohl vypovědět tvůj hořký nářek? Tvůj sladký Ježíš byl tělesně na kříži přibit, a ty, Maria, duchovně jsi byla oněmi hřeby proniknuta. Tvůj Ježíš byl zraněn na svém těle krutě, a ty jsi byla zraněna hořce v srdci. Kolik zranění má její milý Syn na svých údech, tolik ran má Maria ve své duši. Kolik krve se rozlévá na zem z těla Spasitele, tolik slzí a tolik vzdechů sestupuje na svatou tvář od Marie.

Plač, plač, duše má, s nejsladší Matkou svého Vykupitele, buď v její společnosti u kříže, zkrápěj hrud soucitnými slzami. Pozoruj Syna, pozoruj Matku, a uvaž, zda jsi kdy viděla tak krutou podívanou.

Ježíš s největší námahou je na kříži rozpjat, aby zemřel, a Matka Maria stojí vedle něho s velikým nářkem a volá smrt, aby doprovodila svého milovaného Syna, a ona nepřichází. Ježíš trpí z nářků své milé Matky, kterou něžně miloval; a Maria nemůže strpět pohledu na svého sladkého Syna v takových souženích. Syn tedy neposiluje Matku v takovém neštěstí, ani Matka Syna. Ježíš je hořkostí Mariinou a Maria je bolestí Ježíšovou. Ó krutý, ó nemilosrdný, ó tvrdý pohlede na jednoho i na druhého, protože zároveň se zarmucují, kde by se měli potěšit. Ať tě pohne soucit se sladkým a pokorným Beránkem Božím, jenž aby smyl tvé špinavé rány, je postaven v takovém hoři. Měj soustrast s čistou a neposkvřenou svou Matkou, která je zarmoucena a usouzená až k smrti.

V. ÚVAHA O VYVÝŠENÍ UKŘIŽOVANÉHO

Potom, když milý Ježíš byl přibit na kříž, aby celý svět viděl lásku, kterou přinesl Bůh lidskému pokolení, byl vyzdvižen k tak vysoké a tak kruté podívané. Ó duše, pomysli, prosím tě, jakou bolest, jaký zármutek, jaké a jak velké soužení pocítil tehdy Syn Marie Panny, zraňuje se o svaté hřeby tíhou a únavou z držení svého svatého těla. Ó, kolik hlasů a kolik výkřiků vydali do vzduchu oni židovští psi, křičíce a provolávající s krutou radostí: Jiné uzdravoval, sebe však uzdraviti nemůže.

Ó krutosti, ó tvrdosti nepomyslitelná, ó lásko Boží, jak můžeš trpěti takový posměch z tvého sladkého milovaného Syna. Běda mně, že všechno z lásky ke mně vydržíš! Běda mi, Ježíši, co mám dnes činit! Co mám, já ubožák, více říci? Jak se mohu od nyníjška vymlouvat? Vidím tě, Ježíši, v takovém postavení, že jsem dojat bolestí. Nech mne, Pane můj, jíti s tebou na kříž; dej mi s tebou zemřít na onom dřevě. Daruj mně, Ježíši, své rány, abych i já toužil s nimi a pro ně zemřít. Ó Jezu sladký, kéž bych

mohl obejmout a zlíbat tvou svatou tvář a umýti tvé nejsvětější tělo svými slzami. Ó srdce mé, pomysli, jakou bolest měla nejblahoslavenější Matka Maria, když s takovým skřípotem viděla zvedati do výše onen krutý a nemilosrdný obraz, když viděla svého milovaného Syna viseti na onom dřevě, velmi silnými hřeby přibitého. Když viděla dobrého Ježíše v smrtelných úzkostech a těžké hořkosti, rád věřím, že bolestí se nemohla udržet na nohou a padla do náručí oněch zbožných žen, které jej doprovázely. Ó Maria nejsladší, jaký hřích tvůj ti působí takové soužení? Ó nejčistší Panno, z jakého tvého pochybení vychází taková bolest? Já jsem příčinou vašich útrap. Můj hřích pohnal Ježíše, aby vystoupil na kříž, z něhož pochází tvá bolest. Ó Panno krásná, já tě prosím, dej mi část svého utrpení. Dej mi část svých nářků, dej mně hojnost svých slz, neboť toužím s tebou plakati, s tebou vzdychati a velice naříkati u kříže svého nejsvětějšího a nejmilovanějšího Vykupitele. Ó věčný Otče, jestliže nejsi dojat soucitem nad svým Synem, abys spasil mou hříšnou duši, aspoň ať tě pohne jeho Matka, dnes silně utrápená. Proč ji chceš nechat na zemi bez jejího milovaného Syna? Jak by mohla někdy žít bez svého milého Syna? Jaký to bude její život bez sladkého Spasitele? Ó andělé, ó blažení duchové, plačte s ní, je-li tak dovoleno říci, plačte nebesa, plačte hvězdy, plač každá planeto a veškeré stvoření s Marií, každý člověk se rmuť pro takové bezpráví učiněné Stvořiteli, Synu Marie. Plač, Jene Evangelisto, se svou svatou a tak milovanou Marií. Plačte, zbožné ženy, společnice jeho žhavých bolestí. Ó Magdaleno, co činíš? Kde jsou slzy, které jsi rozlila na svaté nohy? Kde jsou slzy, jimiž jsi již s velkou hojností umyla nohy Ježíši? Nyní učiň ze svých očí dva potoky, když je toho třeba. Pozoruj, zda poznáváš svého sladkého ženicha. Ach, hled, jak silně je přeměněn. Ó Jezu, je snad toto tvé čisté tělo? Jsou to tvé svaté ruce? Jsou toto tvé svaté nohy? Je toto tvá hlava tak krásná?

Ó, jak je daleko od něho. Věru nezdá se toto na milého Ježíše, ba vypadá jako malomocný. Oplakávejte tedy, oči mé, s Marií a se svatými ženami, tuto nemilosrdnou smrt.

VI. ÚVAHA O JEŽÍŠI JIŽ VYZDVIŽENÉM NA KŘÍŽ

Hle, milovaná duše, tvůj Ježíš z lásky k tobě na kříži nejkrutěji rozpjat. Hle, prapor naší spásy. Hle, tvůj Stvořitel na tom vysokém dřevě přibit. Zvedni oči a viz, zda kdy ve světě se viděla tak veliká láska. Uvažuj, zda někdy byla dokázána taková láska. Pomysli, zda větší blahosklonnost ti mohl ukázat. Ó neocenitelná lásko, ó nesrovnatelná dobrotivosti, ó, jak je velká naše nevděčnost, ó, jak je tvrdé naše srdce! Pohleď, duše, jak krutá to podívaná, jak nemilosrdný obraz, jaký vzor k tomu, aby se stalo milosrdné každé tvrdé srdce! Pozorujte, ó nebeští andělé, hle, váš král, hle, váš Bůh. Hle, tvář, v níž toužíte nazírat, jak je zatemněna. Ať vás dojme soucit a s ním plačte hořce. Hleďte, nebesa, jaká to ukrutnost. Zastavte se, buďte klidná, stáhněte svou sílu, nepůsobte již na zemi, aby nikdo neviděl vašeho Boha v takovém pohanění. Plačte, hvězdy a planety, změňte svůj oběh, ukažte nějaké znamení smutku, neboť ten, jenž vás stvořil, je v takových úzkostech. Ó živly, co činíte vy? Od nynějška nezachovávejte již svůj řád, shlukněte se spolu, rozmeťte svět, když byl Ježíš na kříž přibit. Pozorujte, národy a jazyky, toto je váš Spasitel, s nímž, aby vás spasil, je tak krutě jednáno. Pohleď, národe hebrejský, hle, zaslíbený Mesiáš a s takovou touhou svatými patriarchy a proroky očekávaný. Ó národe můj, co jsem ti učinil anebo proč jsem byl obtížný? Odpověz mi. Já jsem tebe vysvobodil z Egypta a dal jsem manu na poušti a uvedl do zaslíbené země. Já jsem tě osvobodil z otroctví Babylona. A prokázal jsem ti nesčetné

dobrodiní, a ty jsi ke mně nyní tak krutý. Co jsem mohl ještě učiniti své vinici a neučinil jsem jí? Či co jsem očekával, než aby vydala hrozny a ona dala trpké plody? Ó vinice má milovaná, jak ses mi obrátila v hořkost! Pozdvihněte své soucitné oči, ó svaté a zbožné ženy. Hle, váš nejsladší mistr. Hle, váš milovaný ženich. Hle, váš tak milovaný Ježíš. Kde je jeho krásná a půvabná tvář? Kde je jeho milá společnost? Kde jsou jeho sladká slova? Kde jsou jeho sladká povzbuzení? Kde jsou jeho sladké rozmluvy? Kde jsou jeho sladká naučení? Kde jsou vaše sladké a oddané služby, jež jste prokazovaly s takovou láskou jemu a jeho učedníkům? Ó nejsladší a nejlíbeznější Panno a Matko Maria, co budeš činit? Hle, tvůj milovaný Syn. Hle, tvůj Otec, tvůj ženich, tvůj milý, sladkost tvého srdce, tvé světlo, život tvůj, tvé největší potěšení, tvá touha, tvá nejčistší láska. Ó krásná Maria, pohleď trochu, zda jsi ho zrodila takového, jak je nyní na kříži. Řekni mi, svatá Panno, je snad toto tvůj nejsladší Ježíš? Je to snad tvůj nejsvětější Jednorozený? Je to snad ten, kterého jsi počala ve svém nejčistším životě? Je to snad ten, kterého jsi s takovou něhou zrodila? Co mají tedy znamenati toliké rány? Odkud přichází tolik utrpení? Odkud pochází taková bolest? Odkud teče na zem tolik krve? Co učinil tvůj Ježíš, že ho vidím na kříži rozpjatého? Co učinil ten, který nikdy nepoznal hřích? Běda mně, že moje ničemnosti jsou na jeho bedrech. Běda mně, že mé hříchy ho připevnily na tento kříž. Ó duše má, prosím tě, zemřeme s Matkou Ježíšovou, oplakávejme s ní milovaného Syna, který z lásky k nám byl položen na dřevo. Ó Maria, jak můžeš žít v tomto stavu? Ó nejčistší panenské oči, jak můžete strpět pohled na onen krutý obraz? Učiň mě, prosím tě, Panno, účastného svých slzí, dej mi pocítiti část své bolesti. Ó nejčistší a nejskvělejší srdce Mariino, jak to, že nepukneš při této ráně? Volej, volej, duše má, smrt se svatou Pannou, a zemřeme zároveň se Synem i s Matkou. Slad-

ko by mi bylo s nimi zemřít. Libou věcí by mi bylo býti s Ježíšem ukřižován. Ó krutá smrti, ty jsi zabila Pána a necháváš služebníka; pročpak nezabiješ Matku s jejím sladkým Synem? A služebníka Ježíšova s jeho sladkým pánem a s jeho paní? S nimi chci žít a zemřít, a bez nich žít vůbec mě netěší, protože můj život bez nich je nejkrutější smrt, a smrt zároveň s nimi je nejsladší a nejšťastnější život.

VII. ÚVAHA O SLOVECH SPASITELE NA KŘÍŽI

Když se díval nejmilostivější a nejtišší Pán můj Ježíš na všechnen zástup, který jej obkličoval, viděl jen smutné věci, a hlavně Židy, kteří se mu rouhali, někteří ze zloby, někteří z nevědomosti. Co tedy činíš, Ježíši milý? Hle, tvůj věčný Otec, hle, více než dvanáct legií andělů, hle, všechny tvory ozbrojené hájit tebe, ukaž svou moc, ukaž, že jsi pravý Syn Boží. Otevři zemi, aby pohltila všechny tyto psy, pomsti se za tolik bezpráví. Ó duše má, co řekneme? Ty nemůžeš odpustit nejmenší urážku. Ty nemůžeš snést nejmenší slovo. Než popřej sluchu svému milovanému mistru a ženichu, jenž, jsa v takovém utrpení, s nevýslovnou láskou a neoceňitelnou dobrotou se obrací ke svému Otci se slovy: Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí. A hle, mezi rouhači byl jeden z těch lotrů, mezi něž doprostřed byl postaven Spasitel světa. A druhý nicméně, dojat duchem dobroty Ježíšovy, prostřednictvím tohoto svatého utrpení, které již začínalo dávat užitek, chválil svého Vykupitele, a sám se obviňoval, a zasloužil si odpuštění svých hříchů, a to tak, že milosrdný Spasitel se na něho obrátil s odpovědí: Dnes budeš se mnou v ráji. Ó šťastný lotře, ó blažená tvá duše, ó šťastná ona tvoje potupa; zkrátka ty ses stal slavným. Ó nekonečná laskavosti Boží, ó nesrovnatelná dobroto! Šťasten je, Ježíši můj, kdo v tebe důvěřuje, a kdo úplně s nej-

větší upřímností ti dal srdce. Avšak mně se zdá, že nyní slyším tvou sladkou Matku, která silně plačíc praví: „Ó Synu můj, ty se modlíš za své nepřátele a dáváš lotru tak šťastnou odpověď, a ke mně, své Matce, nemluvíš a mně ty neodpovídáš a mně nedáváš žádnou útěchu. Ty snad v takových útrapách si na mě nevzpomínáš. Snad tvoji nepřátele a lotr jsou v tvé paměti v takových úzkostech, a nikoliv tvá tak milovaná Maria?“ Ó duše má, jaká asi byla bolest v srdci Matky, když viděla Syna prositi za ty psy a dáti lotru takovou naději, a k ní nepromluví ani slova? A jaká bolest byla u Syna, když viděl Matku v takových úzkostech? Snad, ačkoliv na ni soucitně pohlížel, ve svém srdci pravil: „Ó Matko má, více mě rmoutí tvá bolest a tvé slzy, než moje rány. Ó nejsladší Matko, kde jsou tvé radosti, jež jsi ve mně přijala? Nyní ti budu tělesně odňat. Ty již neuslyšíš můj sladký hlas, ty nebudeš mít mé společnosti, neboť moje přítomnost od nynějška je ti vzata. Co ti mohu více učinit? Co ti mám nyní říci? Jestliže tebe pojmenuji Matkou, něhou ti srdce pukne, nenechám-li ti nějakou posilu, zemřeš zármutkem.“ Řekl tedy Ježíš: „Ženo, hle, Syn tvůj,“ označuje na svém místě milovaného učedníka, k němuž řekl: „Hle, Matka tvoje.“ Ó Maria, co řeknu na to? Snad ty jsi pátrala, co to má říci, že tě nepojmenoval Matkou? Víím dobře, že se ti to zdá tvrdou záměnou, učedník za mistra, služebník za Pána, příbuzný za jednorozeného Syna, stvoření za Tvůrce, člověk za Boha. Než, co řekneš, Maria, na tento druhý hlas: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil? Ó duše má nevděčná, z lásky k tobě věčný Otec nemá soucitu k svému milému Synu. Pro tvoji spásu ho opustil na kříži; aby ti dal království nebes, nechává ho v takových úzkostech a nevyšlýchá ho v této záležitosti. Povstaň tedy, duše, z lenosti a ze svého těžkého spánku a jdi k sladkému Spasiteli a doufej odpuštění každého hříchu. Otevři uši a slyš, co křičí silně: „Žízním.“ Neměl tak tělesnou žízeň jako po spáse. Ó duše má, myslím

také na onu ztrápenou Matku, jež při tomto hlase se silně zachvěla pravíc: „Ó synu můj, ty máš žízeň a není nikdo tak soucitný, aby ti něco podal. Ó kdybych já se tě mohla jen trochu dotknout, alespoň bych ti dala prsa, že snad by ses nasytil mlékem. Ó krutý kříži, dej trochu níže mého sladkého Syna, abych mu mohla dát aspoň trochu vody.“ Avšak neunavuj se, Maria, vždyť Ježíš je více žíznivý naší spásy než jiného nápoje, poněvadž nyní je u konce. Ježíš tedy volá: „Dokonáno je.“ A srdce Mariino se uvnitř stravovalo a oči byly upřeny na onen nemilosrdný obraz, aby viděla konec. Ó Maria, co učiníš při tomto posledním kroku, až po smrti tvého milovaného Syna zůstaneš osamocena? Pohleď, pohleď, že odchází a nebere tě s sebou. Uvaž v mysli, jak krutý odchod to bude. Otče, v ruce tvé poručím duši svou, řekl Ježíš. A když řekl tato slova, odchází onen slavný duch a zůstává svaté tělo mrtvé na kříži. Rád věřím, že tehdy Matka měla od bolesti velkou křeč a toužila jíti za ním, a nemohla. Dobře mohla s žalostí říci: Srdce mé opustil. Ó duše má, jak asi veliký nářek byl tehdy učiněn oněmi svatými ženami, jaké hořekování, kolik zbožných hlasů? Uvažuj o tom a plač s nimi ve dne v noci soucitem, protože je lepší se soucitem rozjímat a plakat, než připodobnit se tomuto světu a býti ve světské radosti.

VIII. POSLEDNÍ ÚVAHA O JEŽÍŠI ZEMŘELÉM A UKŘIŽOVANÉM

Pozvedni tedy své oči, duše má milá, a se soucitem pozoruj svého nejsladšího Vykupitele. Hleď, zda jsi ty z lásky učinila někdy podobnou věc. Jaká láska se může této připodobnit? Ó Ježíši, co mohu někdy já učinit pro tvou lásku, co se může srovnat s touto smrtí? Dej mi, Ježíši, z lásky k tobě zemřít. Dej mi, abych zraněn tvou láskou slzel každou hodinu. Dej mi, abych se srdcem rozníceným

tvými plameny stále vzdychal. Ó tělo čisté, počaté z Ducha svatého v těle panenském, jak tě vidím z lásky ke mně zbodené a zkrvavené. Ó krásné a svaté ruce, jak vás vidím z lásky ke mně zraněné a roztrhané. Ó svaté a jemné nohy, jak vás vidím z lásky ke mně probodené a zhanobené. Ó zlatá hlavo, jak tě vidím z lásky ke mně propíchnutou a korunovanou ostrými trny! Ó sladká hrudi, co chce říci ona velká rána? Co chce říci onen otvor? Co chce říci tolik krve? Běda mi, jak tě vidím z lásky ke mně silně otevřenou! Ó krutý kříži, nebuď tak roztažený, uvolni trochu svou tvrdost. Nakloň se, abych se mohl dotknout svého nejsladšího Pána. Ó nemilosrdné hřeby, nechte ony svaté ruce a ony svaté nohy. Pojdte na mé srdce, posejte mne ranami, zraňte mne, protože já jsem ten, jenž zhřešil, a ne Syn Boží. Ó Ježíši, když tě vidím pro mne tak zraněného, mé srdce ode mne odchází, ó Ježíši, když tě pozoruji takovým způsobem ukřižovaného, chtěl bych alespoň vždy slzeti. Ó šťastný hříchu, jenž sis zasloužil takové vykoupení. Ó šťastná neposlušnosti Adamova, která sis zasloužila tolik krve. Ó šťastná vina, která zasloužila míti takového a tak velikého Vykupitele! Jestliže tento den mi někdy sejde s mysli, sladký Ježíši můj, ať já sejdu z tvé věčné paměti. Jestliže tento den mi někdy vypadne ze srdce na zemi, ať já vypadnu z knihy věčného života. Jestliže tento den, Jezu můj, mi vyjde někdy z paměti, ať já vyjdu z počtu předurčených. Jestliže zapomenou na tebe, Ježíši, zapomenutí ať je dána má pravice. Ať se přilepí můj jazyk na ponebí mé, jestliže nebudu tebe pamětliv, jestliže tebe nepoložím na začátek své radosti. Jestliže nebudu vzpomínat, Ježíši, vždycky na takové dobrodiní, nevzpomínej na mne nikdy, jako na nevděčného člověka. Jestliže já nebudu vždy pamětliv, Ježíši, tak veliké lásky, ať není nikdy pro mne rozohněno tvé svaté srdce. Jestliže nebudu stále pamětliv takové dobroty, ať nikdy tvá ruka není ke mně dobrotivá ani vlídná. Já jsem si vryl do nitra

tak velkou lásku a do kořenů mého srdce, a doufám v tebe, že nebude nikdy násilím uhašena. Vždy budu pamětliv a umdlévá ve mně duše má. To uvažuje v srdci svém, doufám v Boha. Milosrdenství to Páně, že jsme nebyli pohlceni a neuvadlo jeho slitování. Těš se tedy, lidské pokolení, a raduj se se sladkými slzami bez konce. Těšte se, spravedliví a svatí, protože dnes se blížíte k palmě a k sladkému a velkému triumfu. Těšte se, hříšníci, a láskyplnými slzami zkrápějte zrak, protože jste pozváni k odpuštění. Ó potěšení, ó usoužení, ó smutní, ó chudí rozmetení a otřesení vlnami moře tohoto světa a zlomení vichřicí soužení, radujte se, neboť dnes Ježíš, aby vám dal odpočinek, vylil svou nejcennější krev. Který šíp, který luk tak napjatý, který meč tak ostrý mohl kdy, silně se toče, proniknout silný diamant? Než ty, Ježíši, jsi zlomil skály, pronikl jsi jemné diamanty. Ty, Ježíši, jsi rozehřál led, ty jsi zlomil naše tvrdá srdce. Ty, Ježíši, jsi pronikl naši studenou mysl. Ty jsi nás všechny nadchl svou nekonečnou láskou, tak, že bych chtěl z lásky k tobě zemřít. Ty, Ježíši, jsi mne tak silně rozohnil, že duše má z lásky k tobě umdlévá. Ó sladká lásko, ó líbezná ráno, ó medosladké zranění, jež sladce vede k životu věčnému. Blažen, kdo tebou bude vždy rozohněn, bude spokojen tebou samým, a jiné na tomto světě se mu nebude líbiti. Blažen, kdo má toto nebeské zranění, protože bez námahy, se zpěvem letí k životu věčnému, ve společnosti své sladké lásky Ježíše. Jenž jest pravý Bůh a pravý člověk, s Otcem i Duchem svatým, na nekonečné věky věkův. Amen.

OBSAH

SV. BERNARD Z CLAIRVAUX

Pojednání o lásce k Bohu 7

NEZNÁMÝ MYSTIK 13. STOLETÍ

Mystická réva neboli Pojednání

o umučení Páně 47

BL. JAN RUYSBROECK PODIVUHODNÝ

Sedm stupňů duchovní lásky 87

BL. JINDŘICH SUSO

Knížečka o lásce 133

FRĀ GIROLAMO SAVONAROLA O. P.

Pojednání o Ježíšově lásce 153

PO CESTÁCH MYSTIKŮ K LÁSCE BOŽÍ
SV. BERNARD, POJEDNÁNÍ O LÁSCE BOŽÍ · NEZNÁMÝ MYS-
TIK XIII. STOLETÍ, MYSTICKÁ RÉVA · BL. JAN RUYSBROECK,
SEDM STUPŇŮ LÁSKY · BLAH. JINDŘICH SUSO, KNÍŽEČKA
O LÁSCE BOŽÍ · FRÀ GIROLAMO SAVONAROLA, POJEDNÁNÍ
O JEŽÍŠOVĚ LÁSCE · PŘELOŽILI P. REG. DACÍK, P. SILV. M.
BRAITO, P. MET. HABÁŇ, P. PROKOP ŠVACH · VYŠLO V EDICI
KRYSTAL, OLOMOUC, JAKO SVAZEK 27. · VYTISKLY LIDOVĚ
ZÁVODY TISKAŘSKÉ A NAKLADATELSKÉ, SPOLEČNOST
S RUČENÍM OBMEZENÝM V OLOMOUCI LÉTA PÁNĚ 1937

A by Lásk a Boží se rozlila v našich srdcích

NIHIL OBSTAT: P. M. Habáň O. P. Olomucii, 5. Februaril 1937
IMPRIMATUR: P. Thomas Dittl O. P., Provincialis. Olomucii,
7. Februaril 1937. Reg. pag. 233 · NIHIL OBSTAT: P. Aem. Sou-
kup O. P., censor ex offio · IMPRIMATUR: Dr. Joannes Martinů,
Vicarius generalis. Olomucii, 12. Februarli 1937. No 2447

PŘEKLAD SUMMY SV. TOMÁŠE AKV.

Veledílo katolické myšlenky,
z největších knih světových
dějin vůbec. Vychází již 4. rok.
Roční předplatné na 5 dávek
po 8 arších jest 35 Kč,
studenti 20 Kč.

EDICE KRYSTAL

knihovna revue Na hlubinu
doplňuje hodnotnými kniha-
mi práci časopisů.

Bernadot, Od Eucharistie
k nejsv. Trojici. II. vydání
(poslední v tisky) 5 Kč.

Manning, O duchu sv. 12 Kč.

Hejčl, Týden Ducha sv. 5 Kč.

Durych, Utěšitel nejlepší 7 Kč.

Gillet, Výchova charakteru,
III. vyd. 10 Kč.

Pecka, Skryté paprsky
9.60 Kč.

Krlín, Knihy pro katolíka
10 Kč.

Kalista, Z legend českého
baroka 9.50 Kč.

Cojazzi, P. G. Frassati 16 Kč.

Sv. Tomáš, Dokonalý duch.
život 6 Kč.

Kalista, Sv. Prokop 3 Kč.

Grignon, Tajemství Mariino
3 Kč.

Psichari: Setníkova cesta
8.50 Kč.

Suso: Kniha o Věčné Mou-
drosti 9.50 Kč.

Rozebráno; Lefevre, Základy
liturgie. Rolle, Oheň lásky.
Dlouhá, Bl. Anežka Česká.
Newman, Bůh a já. Durych,
Zdravas Královno. Habáň,
Sexuální problém. Leseuro-
vá, V náručí Božím. Dacík,
Bůh v duši.